

OPENBAAR LICHAAM BONAIRE

JAARVERSLAG EN JAARREKENING 2014

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2014

Inleiding

1. Beleidsverantwoording	6
1.1 Samenleving en Zorg	7
1.1.1 Inleiding	7
1.1.2 Afdeling Beleid en Projecten	7
1.1.3 Afdeling Educatie & Welzijn - Onderwijs / Educatie	8
1.1.3.1 Onderwijshuisvesting	8
1.1.3.2 Uitvoering leerplichtwet	8
1.1.3.3 Beleidsontwikkeling kinderopvang	9
1.1.3.4 Uitvoering artikel 5 WPO	9
1.1.4 Afdeling Educatie & Welzijn – Openbare Bibliotheek	9
1.1.5 Afdeling Educatie & Welzijn – Sport	9
1.1.6 Afdeling Educatie & Welzijn – Cultuur, Kunst, Literatuur, Musea	9
1.1.7 Afdeling Educatie & Welzijn - Welzijn	10
1.1.8 Afdeling Maatschappelijke Ondersteuning en Arbeid	10
1.1.9 Afdeling Publieke Gezondheid	10
1.1.10 Afdeling Burgerzaken	11
1.1.10.1 Kwaliteitsverbetering	11
1.2 Ruimte & Ontwikkeling	12
1.2.1 Inleiding	12
1.2.2 Beleid en Projecten	12
1.2.3 Realisatie	13
1.2.4 Beheer en Openbare Werken	14
1.3 Toezicht en handhaving	23
1.3.1 Inleiding	23
1.3.2 Samenvatting 2014	23
1.4 Bedrijfsvoering en ondersteuning	31
1.4.1 Inleiding	31
1.4.2 Financiën	31
1.4.2.1 Inleiding	31
1.4.2.2 Financieel beheer	31
1.4.2.3 Lokale Heffingen en belastingen	32

1.4.3	Communicatie en Protocol	33
1.4.4	Post en Archief	34
1.4.5	Juridische en Algemene Zaken	34
1.4.6	Personeel & Organisatie	35
1.4.7	Informatie Communicatie en Technologie	36
1.4.8	Facilitaire Zaken	37
1.5	Aanvullende verantwoording op functieniveau	39
2.	Paragrafen	
2.1	Lokale heffingen	60
2.2	Weerstandsvermogen	62
2.3	Onderhoud Kapitaalgoederen	66
2.4	Bedrijfsvoering	67
2.5	Deelnemingen	72
2.6	Grondbeleid	74
2.7	Collectieve sector	74
3.	Jaarrekening 2014	
3.1	Kerngegevens	78
3.2	Balans per 31 december 2014	79
3.3	Rekening Baten en Lasten 2014	81
3.4	Waarderingsgrondslagen	85
3.5	Toelichting op de Balans op 31 december 2014	86
3.6	Toelichting op de rekening Baten en Lasten 2014	95
3.7	Overzicht Bijzondere Uitkeringen 2014	98
4.	Bijlagen	
	Model B – Staat van Te Bezoldigen Personeel	
	Model C - Staat van Geactiveerde Kapitaaluitgaven	
	Model D - Staat van Reserves en Voorzieningen	
	Model G - Staat van Inkomensoverdrachten	
	Model H - Verzamel- en Consolidatie staat	
	Model L - Gedetailleerd rekening van Baten en Lasten	

Jaarverslag 2014

Inleiding

Hierbij vindt u het bestuursverslag, behorende bij de jaarrekening 2014. Het vierde volle jaar na de staatkundige hervormingen zoals die op 10 oktober 2010 zijn doorgevoerd. Een jaar met vele hoogte- en dieptepunten en dus ook met vele leermomenten en uitdagingen die tot op het laatst nog om oplossingen vroegen. Dit is ook het tweede volle jaar van de invoering van het direktiemodel.

Het bestuurscollege is hoofdzakelijk verdeeld conform deze directies. De portefeuilles van gedeputeerden concentreren zich rondom het werkgebied van deze directies. Iedere directie heeft een van de gedeputeerden als bestuurlijk verantwoordelijke en de directie Handhaving en Toezicht is ondergebracht bij de gezaghebber. De eilandsecretaris geeft leiding aan het directieteam en aan de individuele directeuren en heeft, naast haar reguliere taken als eilandsecretaris, verantwoordelijkheden in het kader van rampenbestrijding.

De vier directies brengen alle verslag uit van de belangrijkste door hen bereikte resultaten en onderhanden taken.

Algemeen

Gedurende 2014 is het beleid van 2013 integraal voortgezet. De samenstelling van het Bestuurscollege kende een significante wijziging; een vak gedeputeerde Financien en Economie werd in januari aangesteld.

Het verlies aan koopkracht welke zich reeds een aantal jaren manifesteert was ook in 2014 te merken, veroorzaakt door een nieuw fiscaal stelsel, doorwerking van een nieuw zorgstelsel, invoering dollar en vooral het gegeven dat de beoogde compensatie voor de meerderheid van de bevolking nog niet is waargemaakt. Deze groep heeft een inkomen of uitkering dat niet of nauwelijks boven de belastingvrije voet uitkomt. Met een geschatte ophoging van de belasting- en premiedruk van ca 30% leeft een belangrijk deel van de samenleving inmiddels al jaren in mindere of meerdere mate onder de armoedegrens.

Zoals in het jaarverslag 2013 aangegeven is in 2014 het beleid terzake doeluitkeringen (niet structureel) ter financiering van sociaal economische projecten voortgezet. De omvang van de beheersmaatregelen als onderdeel van deze projecten blijft een aandachtsgebied.

Het niveau van de Vrije Uitkering 2014 is gelijk aan het niveau van de Vrije Uitkering 2013.

Op het gebied van zorg, onderwijs, jeugd en gezin en veiligheid zijn duidelijk verbeteringen zijn te signaleren. De onderhoudsachterstanden op het gebied van infrastructuur, gebouwen en in de sociale sector zijn zichtbaarder geworden en verergeren relatief snel; dit behoeft continu aandacht van het Eilandsbestuur.

Het problematiek van (het ontbreken van) de benodigde middelen ter financiering van onderhoud, beheer en afschrijving van de diverse investeringen van het Rijk zoals aangekaart in het jaarverslag 2013 wordt steeds actueler. Gedurende 2014 is een nieuwe school (Colegio Papa Cornes) opgeleverd als onderdeel

van een groter project, geraamd op 54 miljoen dollar; op het moment dat deze school ergo het project wordt opgeleverd en de juridische overdracht aan het Openbaar Lichaam Bonaire heeft plaatsgevonden, zullen ook de nodige fondsen vrijgemaakt c.q. beschikbaar gesteld moeten worden voor onderhoud en beheer. Hierbij zij verwezen naar fondsen voor het beheer, onderhoud en afschrijvingen voor infrastructuur, gebouwen en sportfaciliteiten, maar daar komen op redelijk korte termijn grotere uitdagingen bij, zoals die m.b.t. het rioleringsstelsel en de rioolwaterzuiveringsinstallatie, renovatie vliegveld, noodzakelijke investeringen in afvalbeheer, haven en andere zaken. Een aantal van deze projecten is in 2014 voortgezet c.q. opgestart. Het absorptievermogen van de beperkte aantal permanente inwoners en toeristen is onvoldoende, daarbij nog beïnvloed door doorlopend koopkrachtverlies.

In rapportages van Ideeversa wordt niet alleen gewezen op het feit dat de CN-eilanden niet op eigen financiële kracht de achterstanden kunnen inlopen (hetgeen ook is erkend in het naar aanleiding van dat rapport ingenomen kabinetsstandpunt), maar ook dat de CN-eilanden, willen ze wel dit soort kosten kunnen dragen, een veel hogere Vrije Uitkering zouden moeten ontvangen. Eind 2014/begin 2015 heeft Ideeversa een evaluatie gedaan van onder meer de aanwending van de Vrije Uitkering gedurende de afgelopen boekjaren. Het referentiekader voor dit onderzoek betrof voornamelijk de realisatiecijfers van 2011 tot en met 2014. De definitieve resultaten zijn nog niet bekend.

Het Bestuur van Bonaire heeft bijzonder veel tijd, energie en geld gestopt in het verder onderbouwen van haar ontwikkelplannen. Het initiatief voor de opstelling van een meerjaren geïntegreerde investerings-, financierings- en aflossingsplan is eind 2014 weer opgepakt. De verwachting is dat dit plan medio 2015 afgerond wordt ter presentatie aan Rijksregering.

Het aantreden van de nieuwe gedeputeerde van Financien en Economie begin 2014 heeft ook geleid tot belangrijke initiatieven op financieel bestuurlijk gebied, alsmede activiteiten ter stimulering van ondernemerschap en kenniseconomie. Samenwerkingsovereenkomsten met verschillende kennis instituten (o.a. TNO, de Baak, Qredits, PUM) zijn dan ook in een ver gevorderde stadium (met de bedoeling dat deze instituten een vestiging openen op Bonaire), en vormen een integraal onderdeel hiervan.

In de navolgende secties wordt verslag gedaan vanuit de verschillende directies en wordt uitleg gegeven over het behaalde resultaat. Het resultaat over 2014 is per saldo positief, met als gevolg een sterkere eigen vermogenspositie. Gedurende het eerste half jaar is voor US\$ 5.1 miljoen aan infrastructurele projecten gefinancierd uit de Reserves voorgaande jaren. De vrije bestedingsruimte qua liquiditeit blijft echter beperkt door de hoogte van de Vrije Uitkering en andere ontvangsten (lokale belastingen, heffingen en precario). OLB mag zich wettelijk niet op de kapitaalmarkt begeven en is afhankelijk van financieringsmogelijkheden via rentevrije leningen bij ministeries.

Resumerend kan het volgende over het resultaat worden gezegd.

Brutoresultaat voor correctie:	8,06
Voorziening debiteuren	<u>1,60</u>
Resultaat na correctie bijzondere boekingen/correcties	9.66

Met dit resultaat zijn tevens investeringen minus afschrijvingen voor een netto bedrag van usd 3.59 mln gerealiseerd. Per saldo zou dat tot een resultaat leiden van 13.25 mln ware het niet dat hiervoor een deel van onze algemene reserve is ingezet ter compensatie.

1. Beleidsverantwoording

1.1 Samenleving en Zorg

1.1.1. Inleiding

Directie Samenleving en Zorg

In het jaar 2014 heeft de directie Samenleving en Zorg haar activiteiten voor wat betreft de verdere beleidsontwikkeling nader ingezet op integraal (samen)werken: afstemmen en bevorderen van sociale samenhang. Op het niveau van uitvoering is verder vorm gegeven aan de integrale aanpak van sociale problematiek middels projecten en het structureren van overleg en samenwerking met stakeholders. De regiovoering door het OLB wordt steeds duidelijker zichtbaar.

Bijzondere verdieping vond plaats op het gebied van woningmarktbeleid, armoedebeleid en kinderrechten/ huiselijk geweld.

1.1.2. Afdeling Beleid en Projecten

De 3 hoofdthema's van Sociale Ontwikkeling hebben in het verslagjaar meer vorm en inhoud gekregen.

1. De uitwerking van de werkagenda woningmarktbeleid 2014 – 2017 gaf de volgende ontwikkelingen / resultaten:
  - Een protocol "Voorkomen huisuitzettingen getekend tussen OLB en Fundashon Cas Bonairiano.
  - Een vervolgconferentie woningmarktbeleid ter afstemming over noodzakelijke wetswijzigingen en nieuwe wetgeving; hieruit voortvloeiend is met ondersteuning vanuit BZK gewerkt aan een "Wet maatregelen huurwoningmarkt Caribisch Nederland", een "huisvestingsverordening" en een "Verhuursubsidieverordening".
  - Voorbereiding integraal advies nieuwbouw sociale woningen.
2. Kinderrechten / Huiselijk geweld
  - Deelname Bonaire in de Taskforce Kinderrechten CN; informatiesessies met ketenpartners op het gebied van jeugd; opstart traject voor het opstellen van een breed gedragen Plan van Aanpak voor verbetering van kinderrechten op Bonaire.
3. Voortzetting ambtelijk overleg met SZW inzake onderwerpen uit "Werk en inkomen" en een sluitend Sociaal Zekerheidsstelsel.

In het kader van de Integrale Aanpak zijn wederom projecten met middelen vanuit de Bijzondere Uitkering uitgevoerd. De meeste projecten vielen qua uitvoering onder de regie van de Integrale Wijkaanpak (IWA), die zelf als project het 3^e jaar in ging. Bij aanvang van 2014 waren behalve IWA de volgende projecten in uitvoering:

- Jobprogram Bouw

- Jobprogram Horeca en Toerisme
- Preventie genotsmiddelen gebruik
- Jong Bonaire (leer-woon-werkcentrum)
- Jong Bonaire (begeleid wonen)
- Kinderopvang 1 en 2

Gedurende 2014 werden de volgende nieuwe projecten opgestart:

- Zelfmanagement 60+/Miva
- Buurtsportcoach
- Woningverbetering

Samen met andere partners is in het kader van IWA aanzet gedaan voor het ontwikkelen van plattelandsontwikkeling en ICT-cursussen in de wijken.

Voor de verdere beleidsontwikkeling voor de aanpak van de armoedeproblematiek zijn stappen genomen om tot kaders te komen. Begin 2014 is het door Nibud opgestelde rapport Minimumvoorbeeldbegrotingen voor Bonaire afgerond en aan het bestuurscollege aangeboden en vervolgens aan de eilandsraad gepresenteerd.

Op verzoek van het OLB is door de dienst SZW van Gemeente Den Haag naar aanleiding van onderzoek het rapport "Aanpak van de schuldenproblematiek op Bonaire" opgesteld.

Aan het Nibud is een opdracht verleend om te komen tot een voorstel voor eigenbijdragen regelingen voor o.a. kinderopvang en huur.

De openstelling van vacatures en de werving en selectie voor twee beleidsadviseurs is gerealiseerd.

1.1.3. Afdeling Educatie & Welzijn - Onderwijs / Educatie

1.1.3.1. Onderwijshuisvesting

Conform het onderwijshuisvestingsplan 2012 -2017 is in 2014 de renovatie van Kolegio San Bernardo voltooid. Te Kolegio Reina Beatrix is de voormalige "kleuterschool" verbouwd ten behoeve van ruimte voor kinderopvang.

Er is een aanvang gemaakt met de nodige voorbereidingen waaronder de aanbesteding voor de renovatie van Kolegio Papa Cornes, het afronden van de ontwerpen voor respectievelijk de nieuwbouw voor Kolegio Watapana en de nieuwbouw + renovatie van de Scholengemeenschap Bonaire.

1.1.3.2. Uitvoering leerplichtwet

Voor de uitvoering, naleving en toezicht op de leerplichtwet BES zijn de reguliere taken uitgevoerd. Er is een functionaris in dienst genomen voor de administratieve ondersteuning met het oog op het aan te schaffen leerplichtadministratiesysteem.

1.1.3.3. Beleidsontwikkeling kinderopvang

In het verlengstuk van de kwaliteitsverbetering en versterking (uitbreiding) kinderopvang is een start beleidsnotitie Kinderopvang tot stand gekomen.

1.1.3.4. Uitvoering artikel 5 WPO

Er is zorg gedragen voor voldoende schooltransport voor de kinderen wier ouders dit niet kunnen betalen en de logistieke en financieel-administratieve organisatie die hiermee samenhangt.

1.1.4 Afdeling Educatie & Welzijn – Openbare Bibliotheek

De bibliotheek heeft naast de reguliere taken zorg gedragen voor de verdere fysieke inrichting. Er zijn diverse activiteiten voor en met derden georganiseerd. Het accent werd gelegd op de bevordering van lezen m.n. onder de schooljeugd en activiteiten gerelateerd aan het belang van literatuur, waaronder de Papiamentstalige. De jaarlijks terugkerende kinderboekenweek trok veel belangstelling.

Er is daarnaast gewerkt aan de naamsbekendheid, de verdere opbouw van relaties met scholen en andere instanties, dienstverlening en stappen voor kwaliteitsimpuls voor het personeel. Een aanvang werd gemaakt met de automatisering van het boekenbestand.

1.1.5 Afdeling Educatie & Welzijn – Sport

Onderafdeling Indebon heeft haar reguliere taken uitgevoerd, waaronder het ondersteunen van het bewegingsonderwijs op scholen voor Primair Onderwijs, het organiseren van schoolsport en deelname aan interinsulaire schoolsportcompetities.

Personeel van de onderafdeling is betrokken geweest bij en heeft haar bijdrage geleverd aan personeelsactiviteiten van het OLB waarin beweging een cruciale rol heeft gespeeld.

Ook de bevordering en ondersteuning van bewegingsactiviteiten voor ouderenorganisaties heeft de nodige aandacht gekregen.

1.1.6 Afdeling Educatie & Welzijn – Cultuur, Kunst, Literatuur, Musea

Ter versterking van de afdeling is een tijdelijke projectleider bij onderafdeling SKAL aangetrokken, mede om de verhuizing en inrichting van het museum af te ronden.

De afdeling heeft in samenwerking met derden de uitvoering van de Cultuurkalender bevorderd waardoor activiteiten als Arte di Palabra, Baluarte (Bonairedag), Sambarku (dia di Rincon), Chapi di Lucha, San Juan, San Pedro, Simadan en Museumdag gerealiseerd werden.

Ook heeft personeel van de onderafdeling actief geparticipeerd in de organisatie en uitvoering van de volksfeesten: Bonairedag, Karnaval, dia di Rincon, Regatta.

1.1.7 Afdeling Educatie & Welzijn - Welzijn

Een interne startnotitie na-schoolse opvang is opgemaakt. De afdeling heeft in het kader van de uitvoering van de subsidieverordening de aanvragen van niet-gouvernementele organisaties behandeld en het contractmanagement gevoerd. Op het gebied van mindervaliden en ouderen is met externen contact onderhouden voor het opzetten en onderhouden van samenwerkingsstructuren.

1.1.8 Afdeling Maatschappelijke Ondersteuning en Arbeid

Op het gebied van arbeid werd de nota arbeidsmarktbeleid afgerond en is deze samen met een plan van aanpak door het bestuurscollege goedgekeurd.

Op het gebied van arbeid werden de reguliere taken uitgevoerd, t.w. de registratie van werkzoekenden, arbeidsbemiddeling en arbeidstoeleiding, alsmede het uitvoeren van de eilandtoets ten behoeve van de verstrekking van tewerkstellingsvergunningen. Geconstateerde knelpunten hebben geleid tot aanscherping van de procedures voor de toepassing van de eilandtoets.

In het kader van maatschappelijke ondersteuning werd individueel eenmalige materiële steun verleend aan behoeftigen voor o.a. water- en electriciteitsrekeningen, huur en overbrugging, ter uitvoering van de Begrafeniswet BES en voor de mede-uitvoering van artikel 5 van de Wet Primair Onderwijs in de vorm van schooluniformen en –benodigdheden. Om arbeidsparticipatie en deelname aan trajecten te bevorderen is kinderopvang betaald voor de minder draagkrachtige ouders en met name de alleenstaande moeders. Er is in het verslagjaar een toename geconstateerd van aanvragen voor financiële en materiële ondersteuning, met weerslag in de cijfers van toegekende tegemoetkomingen.

Medewerkers hebben geparticipeerd in diverse projecten en m.n. in het Woonteam voor het FCB-huurschuldsaneringstraject, welke getrokken wordt vanuit de Integrale Wijkaanpak. Beleidsmatig is input gegeven voor o.a. armoedebeleid, sociale woningbouw en de sociaal dialoog.

1.1.9 Afdeling Publieke Gezondheid

Gedurende het jaar 2014 zijn er verschillende beleidslijnen uitgezet en voortgezet op het terrein van de Publieke Gezondheidszorg. Er is een doorstap gemaakt om de Publieke Gezondheidszorg verder vorm te geven en te versterken.

Op de verschillende velden (o.a. infectieziektebestrijding, gezondheidsbevordering, jeugdgezondheidszorg en GHOR) is er voortgang geboekt. Verschillende beleidsdocumenten zijn geproduceerd. Voorbeelden zijn de GHOR plannen (GGD rampenopvangplan, de rampen opvangplan Psychosociale Hulpverlening, de rampenopvangplan huisartsenzorg), het bouwplan Publieke Gezondheidszorg en het beleidsdocument " Eind rapportage.

Inzet Seksuele Gezondheid & Hygiëne Caribisch Nederland, 2012-2013, werd officieel aangeboden. Verder is er bij een reeks aan beleidsdocumenten, een evaluatietraject gestart voor vernieuwing, zoals

het beleidstuk "Un mucha Salu pa un Boneiru Salu" en het draaiboek "Integrale structurele aanpak dengue problematiek 2012-2013".

Vanuit het beleid kwam de implementatie van verschillende projecten tot stand. Met technische ondersteuning vanuit het Nederlandse JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) bureau is het project JOGG via verschillende deelprojecten (BMI project, waterproject) voortgezet. Het project "We Can Young" is opgestart in afstemming met de andere BES eilanden met ondersteuning van MOVISIE Nederland. In het kader van Jeugdgezondheidszorg is de hielprikscreening pilot gestart met ondersteuning van het RIVM. Bijzondere aandacht is besteed aan de opbouw en het versterken van de werk- en overlegstructuren lokaal, met de regio en met Nederland. Ruime aandacht is besteed aan de deskundigheidsbevordering van de functionarissen, die de verschillende wettelijke taken dienen uit te voeren. Met de uitbreiding van het team met 2 beleidsadviseurs en 1 sociaal geneeskundige, is een belangrijke stap gezet richting verdere opbouw en professionalisering van de Publieke Gezondheidszorg op Bonaire.

1.1.10 Afdeling Burgerzaken

1.1.10.1 Kwaliteitsverbetering

In 2014 is verder gewerkt aan de kwaliteitsverbetering van Burgerzaken. Er is een kwaliteitsmedewerker BPR aangetrokken voor de PIVA met mede-financiering van BZK.. Per 1 september werd een interim hoofd afdeling Burgerzaken aangesteld, die het proces dient te begeleiden voor het aantrekken van een afdelingshoofd. Ook is er verder vervolg gegeven aan het professionaliseringstraject voor het personeel en werden de meeste gevolgde opleidingen en cursussen met succes afgerond.

1.2. Ruimte & Ontwikkeling

1.2.1. Inleiding

Het dienstjaar 2014 is voor de directie Ruimte & Ontwikkeling erg productief gebleken. Ondanks het feit dat constant tegen beperkingen van capaciteit en middelen is aangelopen zijn er, dankzij de aansturing en inzet van velen, uiteenlopende markante resultaten geboekt zoals: een grondige restauratie van het monumentale gebouw van de Eilandsraad, de Passangrahan en de oplevering van een belangrijke volgende fase van het meerjarige renovatie-project van de belangrijkste hoofdwegen rondom het centrumgebied, de Kaya Nikiboko-zuid. Er zijn ook minder in het oog springende successen geboekt zoals de hindervergunningen voor Curoil, Bopec en Contour Global en een versnelde vergunningverlening door de directie in het algemeen, de vaststelling van een nieuwe, meerjarige landbouwvisie en de start van diverse initiatieven ter stimulering van de agrarische sector en plattelandsontwikkeling, alsmede herzieningen van het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan als beleidskader ten behoeve van nieuwe (economische) ontwikkelingen. De directie heeft voorts intensieve (beleids-) ondersteuning geboden aan het bestuurlijke initiatief om, middels publiek-private samenwerkingsconcepten, de nodige innovaties te realiseren bijvoorbeeld op het gebied van het prijsbeleid van de overheid en de realisatie van betaalbare woningen. Als ontwikkelingsgerichte directie, is prominent bijgedragen aan de vormgeving van een nieuw meerjarig ontwikkelingsplan voor Bonaire en tal van projecten waarbij tegelijkertijd, in goede samenspraak met de collega-directies, ook getracht is om toekomstige financieringsmogelijkheden voor de duurzame ontwikkelingsprogramma's en projecten bijvoorbeeld via de Europese ontwikkelingsfondsen (EDF) veilig te stellen.

Gedurende het afgelopen jaar is de onderlinge werkrelatie met zowel de functionele ministeries (EZ en I&M) verder versterkt middels regulier afstemmingsoverleg; ook is de samenwerking met de collega-directies verder verbeterd. Met de komst van instanties als de 'Ombudsman' is er vanuit de directie veel tijd en capaciteit geïnvesteerd in het wegwerken van oude dossiers, veelal daterend uit de tijd van de voormalige diensten Domeinbeheer en DROB. Om nieuwe, toekomstige gevallen te voorkomen, is bewustwording noodzakelijk; via de introductie van een nieuw registratiesysteem met bijbehorend instructie- en trainingstraject verwacht de directie hier een belangrijke bijdrage aan te hebben geleverd. Daarnaast is continue aandacht voor transparantie en zorgvuldigheid binnen de organisatie essentieel in combinatie met een aantal kernopleidingen en 'on the job-training' van het eigen personeel. Verscheidene collega's hebben deelgenomen aan de centraal aangeboden, opleiding 'Adviseur in politiek-bestuurlijke context' van de Bestuursacademie; voor de ambtelijke managers is er een leiderschapworkshop op maat aangeboden. Het langdurige BBA- en MBA-traject is voor een aanzienlijk deel van de organisatie ook afgelopen jaar weer erg intensief gebleken.

1.2.2. Beleid en Projecten

Naast het reeds genoemde landbouwbeleid en prijsbeleid heeft de directie het afgelopen jaar ook een aantal stappen gezet in het kader van het delfstoffenbeleid met als doel de beperkt aanwezige grondstoffen op het eiland in de nabije toekomst zo verantwoordelijk mogelijk te kunnen exploiteren ten behoeve van de benodigde bouwmaterialen. De, ruim 300 verleende bouwvergunningen vorig jaar vertegenwoordigen een totale bouwwaarde van ruim \$100 miljoen hetgeen als een belangrijke graadmeter kan gelden voor de bouwactiviteiten op het eiland. Ook het afvalbeleid levert een belangrijke bijdrage aan deze sector; immers, de aanbesteding van het eerste project van het samen met het ministerie uit te voeren 'Afvalbeheerplan', namelijk de realisatie van een verbrandingsinstallatie voor

(bio)medisch- en slachtafval is vorig jaar opgestart. Het is de bedoeling dat er aansluitend een tweetal nieuwe milieustraten zullen verrijzen. Ondertussen is ook een strategische samenwerkingsverband opgezet met de naburige eilanden en het ministerie om te komen tot een meer gezamenlijke aanpak van het afvalbeheer.

Naast bijdragen aan de ontwikkeling van een nieuw woningmarktbeleid is ook het monumentenbeleid in 2014 verder uitgekristalliseerd. Zichtbaar, door gerestaureerde monumentale panden als de Passangrahan en Plasa Machi Mimi, maar ook door de goedkeuring van de instelling van een 'monumentenraad', het initiatief om te komen tot de oprichting van een plaatselijk 'monumentenfonds' en de organisatie van expliciet overleg tussen het eilandsbestuur en de monumentenorganisatie(s). Een en ander heeft het afgelopen jaar echter vooralsnog niet geresulteerd in de versterking van de directie met een externe deskundige voor het verder beschrijven en vervolgens aanwijzen van nieuwe panden op de eilandelijk vastgestelde monumentenlijst. Gelet op de archeologische- en cultuurhistorische waarde van deze panden is het van het grootste belang om ze zo spoedig mogelijk een beschermde, monumentale status toe te kennen.

De directie heeft, op verzoek en in overleg met het College, ook het concept-grondbeleid inmiddels een aantal keren aangepast; ten behoeve van toekomstige ontwikkelingen is het te verwachten dat het nieuwe, actieve grondbeleid binnenkort zal worden vastgesteld. Enkele van de belangrijke projecten welke door de directie zijn aangestuurd of concreet ondersteund zijn: 'straatnaamgeving & nummering', (her-)ontwikkeling van de Sunset-locatie (BOG), Karpata, Azul, Plaza, Harbour Village, de juridische procedures rondom de eerste herziening van het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan Bonaire (ROB) (uitbreiding Karel's Beach Bar), het 'onderwijshuisvestingsprogramma', de aanpak van de overlast van wilde ezels, de beleidsontwikkeling ten aanzien van de vestiging van duikbedrijven en de administratieve lastenverlichting op het gebied van vestigingsvergunningen. Tevens is dit jaar verder gestalte gegeven aan de uitvoering van de Centrumvisie, in het bijzonder de Kaya Grandi en het gebied rondom het Bestuurskantoor.

1.2.3. Realisatie

Het afgelopen jaar is de dienstverlening met betrekking tot de aanvraag en verstrekking van vergunningen en grondzaken verder geconsolideerd door versterking van de organisatie middels de benoeming en het inwerken van nieuwe collega's. De afwikkeling verloopt efficiënter en ook de allerlaatste achterstanden van bouwvergunningen zijn inmiddels weggewerkt. De bouwcommissie 'nieuwe stijl' heeft zich het afgelopen jaar verder bewezen; er zijn ruim 300 aanvragen behandeld en vergunningen verleend. De mandatering van de vergunningverlening aan de directie betekent in de praktijk een enorme tijdwinst voor de klant. De besluitvorming inzake een verdere vereenvoudiging van de procedure van vestigingsvergunningen, inclusief mogelijke vrijstellingen van bepaalde categorieën ten behoeve van het 'one-window-shopping' voor nieuwe bedrijven en investeerders, is het afgelopen jaar echter nog niet afgerond. Op basis van adequate onderlinge afstemming binnen het openbaar lichaam met het rijk en de bijbehorende afspraken inzake de (controle op) naleving van de vigerende wet- en regelgeving is de werkdruk op het onderdeel natuur- en milieuvergunningverlening het afgelopen jaar verder toegenomen.

Met betrekking tot grondzaken is een begin gemaakt met de inventarisatie c.q. opschoning van de wachtlijsten voor zowel erfpacht als huurgrond. Hiertoe zijn belanghebbenden actief aangeschreven en worden de aanvragen op grond van de geldende criteria wederom getoetst. Ten behoeve van een meer

rechtvaardige afhandeling van de erfpachtaanvragen zijn de wachtlijsten per wijk samengevoegd waarmee het eigenlijke doel van de volkshuisvesting, namelijk voorzien in de mogelijkheid tot het bouwen van een eigen woning, weer prevaleert boven de keuze voor een bepaalde woonwijk. Het afgelopen jaar is er door een interne werkgroep van de directie een actieve zoektocht gestart naar kavels in bestaande woonwijken zodat via inbreidingsplannen en beperkte middelen toch een aantal kavels kan worden aangeboden. Voorbereidingen voor nieuwe verkaveling(en) zijn ook opgestart.

1.2.4. Beheer en Openbare Werken

In 2014 zijn de voorstellen verder uitgewerkt om dit onderdeel van de directie verder te versterken; enerzijds om daarmee invulling te geven aan de nieuwe overheidsvisie ter realisatie van het toekomstige 'centrum voor duurzame agrarische ontwikkeling'; anderzijds, om dit organisatieonderdeel uiteindelijk verantwoordelijk te maken voor de gebundelde taken en werkzaamheden van de directie ten behoeve van het onderhoud en vernieuwing van het wegennet en overige openbare infrastructuur op het eiland. Het is de verwachting dat deze voorstellen in de loop van het komende jaar beslissingsrijp zullen zijn.

Naast het reguliere onderhoud aan overheidsgebouwen, scholen, sportfaciliteiten, straatmeubilair, plantsoenen en openbare ruimte in het algemeen zijn de resultaten vooral zichtbaar op de locatie van het voormalige LVV-terrein. Als eerste onderdeel van de accommodatie is de nieuwe schuur opgeleverd voor een adequate opslag van het landbouwmaterieel. De schuur voorziet voorts in een beperkte kantoorruimte, zodat er het komende jaar een structurele oplossing kan worden gevonden voor het sterk verouderde kantoorpand aldaar. Ondertussen zijn de activiteiten op het terrein zichtbaar toegenomen; de watertank en het irrigatiesystemen zijn opgeleverd en in gebruik genomen om het proefareaal voor de veevoerproductie te kunnen voorzien van gezuiverd afvalwater. Daarnaast is het plattelandsontwikkelingsprogramma gestart met de rehabilitatie van het zuidelijke deel van het terrein (hòfi) met als doel om samen met de kunukero's en demonstratieplots allerlei gewassen en teeltmethodes te onderzoeken ten behoeve van de voorlichting en het stimuleren van de agrarische productie. Dit programma is een van de inmiddels, door Den Haag, goedgekeurde projecten welke worden gefinancierd door de 'Natuurgelden'.

A. BELEID

	Onderwerp:	Start datum	Streef datum	Status	Opmerking
	Unit ROV				
1	ROB:				
	- Hernieuwde vaststelling 1 ^e gedeeltelijke herziening ROB			Vastgesteld ER 2 september 2014	Herziening opnieuw vastgesteld naar aanleiding van uitspraak in de zaak WAR BES 5/2013, opnieuw beroep WAR BES 41/14
	- Vaststelling 2 ^e herziening (vrijstellingbepaling)			N.a.v. uitspraak Gerecht (WAR BES 5-2013) dient verslag te worden toegevoegd en dienen de stukken opnieuw te worden	In afwachting behandeling zaak WAR BES 41/14 (juni 2015)

		vastgesteld.	
	- 3 ^e herziening/actualisering;	Vastgesteld in ER 2 september 2014, in werking 12 december 2014	In werking, afgerond
	- 4 ^e herziening ROB	Vorbereidingen afgerond	Vaststelling gepland 2 ^e kwartaal 2015
	- Uitwerkingsplannen ROB: Kura Boneriano te Lagun, Tanki Matrimonio, Dominoville, Mery Port	Vastgesteld, allen in werking	In werking, afgerond
	- Binnenplanse wijzigingen ROB	Vastgesteld, allen in werking	Bij besluit van 31 januari 2014 is de directeur R&O gemandateerd voor het afhandelen van binnenplanse wijzigen. Het gaat hierbij om zowel bestemmingswijzigingen, vrijstellingen als afwijkingen van de bouwvoorschriften van het ROB.
2	Strategische Milieubeoordeling Marinepark	In 2014 is gewerkt aan het opstellen van een SMB. In dit rapport worden de cumulatieve effecten van ruimtelijke ontwikkelingen in de kustzone onderzocht en beoordeeld op hun effecten op het Marine Park. De SMB zal in de toekomst als beoordelingskader voor ruimtelijke ontwikkeling in het kustgebied dienen.	Er zijn informatieavonden georganiseerd (zowel in Kralendijk als in Rincon), stakeholders zijn geconsulteerd en er ligt inmiddels een effect beoordelingsrapportage. Het rapport zal in 2015 worden afgerond
3	Centrumvisie	In 2014 is verder gewerkt aan het tot uitvoering brengen van de mei 2013 vastgestelde Centrumvisie voor Kralendijk. De focus heeft dit jaar gelegen op het upgraden van de openbare ruimte in het gebied waar de	Beeldkwaliteitsplan, straatmeubilair, Wilhelminaplein, opwaardering openbare ruimte rondom BC, rotonde Plasa Reina Juliana

		cruisetoeristen zich bevinden. Ook is overeenstemming bereikt over de vormgeving van een nieuwe rotonde ter plaatse van de Misa di Playa.	
4	Woonbeleid	ROV participeert in workshops op het gebied van Woningmarktbeleid en integrale wijkaanpak.	Woningmarkt-conferenties, inventarisatie onbebouwde percelen, inventarisatie kernwoningen
5	Bouwbesluit BES	In samenwerking met het ministerie van BZK wordt een bouwbesluit voor de BES eilanden voorbereid. ROV levert inhoudelijke input op de stukken die in voorbereiding zijn.	
6	Beleid Vestigingvergunningen	Vanwege de bestuurlijke wensen om de administratieve lastendruk op het bedrijfsleven te verlagen en om vorm te geven aan de bepalingen uit Wet Vestiging Bedrijven BES, is een beleidsvoorstel gemaakt voor het afhandelen van aanvragen om vestigingsvergunningen.	Beleid is nog niet vastgesteld door Bestuurscollege. Voorstel voorziet in terugbrengen aan vergunningsplichtige bedrijven.
7	Vuurwerkbeleid en Kruithuis	Beleidsnotitie inclusief een voorstel voor realisatie van een kruithuis ten behoeve van het veilig transporteren en opslaan van consumentenvuurwerk.	In het kader van de openbare orde en veiligheid dienen maatregelen te worden getroffen voor de transport en opslag van vuurwerk. In het bijzonder te bouw van een kruithuis dient met voortvarendheid afgehandeld te worden in 2015.
8	Grondbeleid	Beleidsnotitie inclusief inventarisatie maatschappelijke gevolgen en uitvoeringsplan gereed.	Verschillende punten uit het uitvoeringsprogramma van het grondbeleid die geen beleidsmatig

9				In afwachting vaststelling in Eilandsraad.	karakter hebben zijn/worden reeds uitgevoerd (opschonen wachtlijsten, pilot-projecten alternatieve bouwmethoden). Naast de regeling in het ROB is het wenselijk om criteria vast te stellen over maatvoering en plaatsing van reclame-uitingen in of grenzend aan de openbare ruimte.
	Unit NATUUR & MILIEU				
	<u>Milieubeleid</u>				
1	Milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2015 – 2019 (Rijk)	2013	2015	Volgens de Wet VROM BES moet I&M het OLB betrekken bij het opstellen van het Milieubeleidsplan CN.	Tijdens CN-week juni 2014. Is afgesproken dat I&M in december 2014 een meerjaren visie vaststelt voor CN die breder is dan alleen milieu (Gebieds-agenda). Deze meerjarenvisie wordt opgenomen in het meerjaren-programma CN van het rijk.
2	Milieuprogramma OLB	2011	jaarlijks	Het OLB heeft in november 2011 een concept Milieu-programma aan I&M aangeboden met het verzoek om ondersteuning bij de uitvoering. Tot op heden is hierop niet gereageerd door I&M.	Volgens de Wet VROM BES moet de eilandsraad jaarlijks een Milieuprogramma vaststellen.
	<u>Afval</u>				
1	Afvalbeheer- en uitvoeringsplan Bonaire 2013 - 2022	dec 2012	2022	<ul style="list-style-type: none"> • BC heeft in november 2013 ingestemd met Afvalbeheer-plan (20 projectvoorstellen). • Stas I&M heeft in brief van 24 september 2013 personeel en middelen voor investeringen toegezegd. 	OLB heeft in 2014 en 2015 geen budget voor exploitatiekosten waardoor uitvoering van het Afvalbeheerplan niet mogelijk is (m.u.v. project Verbranden biomedisch afval).

2	Verbranden (bio)medisch en infectueus afval	4Q 2013	2Q 2015	<ul style="list-style-type: none"> • BC heeft in mei 2013 prioriteiten gesteld: <ul style="list-style-type: none"> • Verbranden biomedisch afval • Sluiten Morotin • Milieustraten Rincon en Playa • Pilot gescheiden inzamelen • mei 2014. Projectvoorstel gereed • juni 2014. BC heeft I&M om financiering verzocht op voorwaarde dat OLB geen exploitatiekosten draagt. • juli 2014. Communicatieplan gereed • juli 2014. Ontwerpbesluit aanwijzen ziekenhuis- en overig medisch afval gereed • augustus 2014. Onderhandse aanbesteding gestart. • september 2014. Contract tussen Selibon en Mariadal getekend. • oktober 2014. Voorlopige gunning civiele werken. • oktober 2014. BC heeft I&M (opnieuw) om financiering verzocht. • november 2014. VEKVD heeft i.o.v. de gezaghebber een analyse van de aanbestedingsprocedu 	<ul style="list-style-type: none"> • Verbrandingsinstallatie maakt deel uit van Afvalcentrum Lagun. • Civiele werken voor Afval-centrum Lagun en milieustraat Rincon gecombineerd.

3	Sluiten gedoogde stortplaats Morotin	4Q 2013	2Q201 5	re opgesteld. september 2014. BC-advies verzonden: voor 2014 en 2015 gelden beschikbaar stellen voor beheer.	Morotin kan definitief dicht als in Rincon een milieustraat komt.
4	Milieustraten Rincon en Playa	4Q201 3	2Q201 5	<ul style="list-style-type: none"> oktober 2014. Aanvraag financiering milieustraat Rincon bij lenM ingediend. Aanvraag huurover-eenkomst milieustraat Rincon is in behandeling. Taxatierapport Selibon-terrein Playa wordt opgesteld. 	<p>Morotin kan definitief dicht als in Rincon een milieustraat komt.</p> <p>Civiele werken voor milieustraat Rincon gecombineerd met Afvalcentrum Lagun.</p>
5	Strategie regionale samenwerking afvalbeheer ABC-eilanden	3Q201 4	4Q201 4	<ul style="list-style-type: none"> juni 2014. Onderzoek-opdracht CBOT verleend. juli 2014. Workshop ABC-eilanden. september 2014. CBOT-rapport gereed. november 2014. Vervolgoverleg ABC heeft plaatsgevonden december 2014. Tweede CBOT-rapport gereed. 	
6	Asbestbeleid OLB	2008	2015	<ul style="list-style-type: none"> In juni 2014 met I&M afgesproken dat na de zomer een PvA wordt ontwikkeld. September 2014. I&M neemt asbest mee in Gebiedsagenda. 	Brief van bc naar stas I&M gestuurd op 11 maart 2013 (archiefnr. 2013002640).
Afvalwater					
1	Eilandsbesluit ex art 2 Evo afvalwater (aanwijzen exploitant)	3Q201 2	3Q201 2	Akkoord bc 26 sept 2012 (2012011583)	Afkondiging moet nog gebeuren door JAZ
2	Eilandsbesluit ex art 7 Evo afvalwater (rioolaansluitingen)	4Q201 1	1Q201 3	Akkoord bc 17 april 2013 (2013002713)	Afkondiging moet nog gebeuren door JAZ
3	Eilandsbesluit ex art 8.3 en 9.3 Evo afvalwater (regels voor uitzonderingen)	1Q201 3	2Q201 3	<ul style="list-style-type: none"> Definitief ontwerp gereed. BC-advies op 20 	BC-advies ligt bij JAZ

vergunningplicht lozingen)				mei 2013 opgesteld	
4	Eilandsbesluit ex art 15 Evo afvalwater (inspraak vergunningen)	2Q201 3	3Q201 3	<ul style="list-style-type: none"> Definitief ontwerp gereed. BC-advies 26 augustus 2013 opgesteld BC-advies in procedure gebracht. 	
5	Eilandsverordening irrigatie en bemesting Bonaire	3Q201 3	3Q201 3	<ul style="list-style-type: none"> oktober 2013. Ontwerp gereed. 	
6	Eilandsbesluit ex art 2 Evo irr en bem (mandaatbesluit)	3Q201 3	4Q201 3	<ul style="list-style-type: none"> oktober 2013. Ontwerp gereed. 	
7	Eilandsbesluit ex art 3 Evo irr en bem (regels zorgplicht)	3Q201 3	4Q201 3	<ul style="list-style-type: none"> augustus 2013. Ontwerp gereed. 	
8	Eilandsbesluit ex art 4.3 Evo irr en bem (regels irrigatie- en bemestingsstoffen)	3Q201 3	4Q201 3	<ul style="list-style-type: none"> oktober 2013. Ontwerp gereed. 	
9	Eilandsbesluit ex art 8 Evo irr en bem (kwaliteitseisen effluent)	3Q201 3	4Q201 3	<ul style="list-style-type: none"> oktober 2013. Ontwerp gereed. 	
10	Eilandsbesluit ex art 9 Evo irr en bem (vergunning)	3Q201 3	4Q201 3	<ul style="list-style-type: none"> oktober 2013. Ontwerp gereed. 	
11	Eilandsbesluit ex art 15 Evo irr en bem (inspraak)	3Q201 3	4Q201 3	<ul style="list-style-type: none"> oktober 2013. Ontwerp gereed. 	
12	Eilandsverordening afvalwaterheffing Bonaire	4Q201 3	4Q201 3	Ontwerp gereed.	Uitkomst van overleg met NL over verdeling exploitatiekosten wordt afgewacht.
13	Voorlichtingscampagne afvalwater	2011	2015	<ul style="list-style-type: none"> januari'14. Campagne: Let op wat u doorspoelt mei 2014. Festival t.g.v. omzetten kleppen. augustus 2014. Folder en direct mail Belnem. december 2014. Pers-briefing. december 2014. RTV-forum. 6 x Awa Awe uitgegeven. 	Voorlichtingsplannen geschreven en uitgevoerd.
	<u>Inrichtingen- en activiteitenbesluit</u>				
	Inrichtingen- en activiteitenbesluit BES (IAB)	2012	2015	<ul style="list-style-type: none"> november 2013. Implementatieplan vastgesteld. februari 2014. O-meting IAB uitgevoerd. 	Uitvoering implementatieplan op verzoek BC gestaakt in juli 2014.

- april 2014. Eerste bijeenkomst Program-ma Advies Commissie
- april 2014. Ambitieniveau WMB vastgesteld.
- mei 2014. Training needs assessment uitgevoerd .
- juni 2014. Juridisch assessment uitgevoerd

Unit CIVIELE WERKEN

	<u>Locatie/Karakter</u>	<u>Opmerking</u>
1	<p>1001 bomenplan Initiatief van dhr. Andre Smits. Plan om een aantal (toeristische) hoofdwegen te voorzien van bomen. Door dhr Smits is een stichting opgericht hieromtrent. De stichting zal zoveel mogelijk sponsoren en/of subsidies proberen binnen te halen. OLB zal voor een klein deel medefinancieren middels de groengelden.</p>	<p>Project is lopende. Naar verwachting in 2015 starten met uitvoering</p>
2	<p>Onderhoudscontract met WEB mbt verlichting. Doel om het onderhoud en beheer van de openbare verlichting over te dragen aan WEB. Hiervoor is een concept contract gemaakt.</p>	<p>In 2015 afsluiten contract.</p>
3	<p>Beleidsplan openbare verlichting. I.s.m. WEB is de eerste aanzet gemaakt tot het maken van een beleidsplan openbare verlichting. Zowel mbt onderhoud en beheer als nieuwe verlichtingsmethodieken als LED toepassen.</p>	<p>In 2015 definitief maken beleidsplan en een proefproject uitvoeren met LED-verlichting.</p>
4	<p>Maandelijks coördinatie met de nutsbedrijven ivm projecten in uitvoering en uit te voeren projecten</p>	
5	<p>Controle uitvoering diverse projecten in uitvoering, afdeling beleid ism infra-inspecteurs</p>	
6	<p>Renovatie hoofdwegen (uitvoering). Uitvoeren van de renovatie van de Kaya Nikiboko Zuid, vanaf de rotonde bij vd Tweel t/m de zijweg Kaya Caracas (fase 1 en 2) en starten met de uitvoering van de rotonde bij de kerk (fase 3). Uitvoering door BWM, directievoering en toezicht door DRO.</p>	
7	<p>Renovatie hoofdwegen (voorbereiding) Coördinatie engineering van het totale "hoofdwegen project". Engineering door BWM dmv "design & build"-contract.</p>	
8	<p>Overeenkomst overdracht kapploegen aan Selibon. Doel om het werk van de kapploegen over te dragen aan Selibon. Hiervoor is een concept contract gemaakt.</p>	<p>In 2015 afsluiten contract.</p>
9	<p>Besteksvorbereiding afvalcentrum te Lagun i.s.m. unit Milieu en I&M.</p>	<p>Vanwege mogelijke onvolkomenheden in</p>

Aanbesteding gehouden in augustus.

aanbestedingsprocedure is gunning
aangehouden en is er door gezag
een intern onderzoek (door VKED)
gestart naar de
aanbestedingsprocedure.

1 Aanleg 100 m **betonweg** bij de entree van de weg naar **Alta**
0 **Mira.**

1 Uitvoeren reparatievakken weg naar Rincon (BWM)

1 **Aanleg diverse afwateringsvoorzieningen** (duikers, sluizen)
2 in het afwateringssysteem vanaf Amboina naar de
uitmonding in zee (naast Bootrestaurant).

1 Renovatie zuidelijk deel **Kaya Falcon.**

3 Asfaltverharding vervangen door een betonweg.

1 Verharden van de weg vanaf de Kaya Korona (langs
4 **Flamingo TV**) t/m de Kaya Odulfinus.

1 **Aanbrengen diverse straatmeubilair**

5 in centrumgebied alsmede aanplant van een aantal bomen.

1 **Afronden project "parke Tului"** d.m.v. aanbrengen hekwerk
6 rondom het park en het aanbrengen van straatstenen rondom
een aantal zitgelegenheden.

1 **Aanleg park in Rincon, "Parke Broertje Janga"**

7

1 **Onderhoud asfaltwegen, gaten vullen met asfalt en/of beton.**

8

1 **Onderhoud onverharde wegen.**

9

2 Aanleg **diabaasweg** naar lokatie nieuw te bouwen **brede**
0 **school.**

2 Verharden gedeelte Kaya Beni.

1

2 Reparatievakken Kaya Hernandez en Kaya Inglaterra.

2

2 Eindoplevering project "infra verkavelingsplan Barrio Nieuw
3 Amsterdam"

2 Afronden uitvoering project "afwatering Kaya Industria Pariba
4 en Kaya Mgr. Nieuwindt"

2 Divers advieswerk voor andere afdelingen binnen DRO.

5

1.3. Toezicht en handhaving

1.3.1. Inleiding

De directie Toezicht & Handhaving is belast met het toezien op de naleving van de wet- en regelgeving op een 7-tal domeinen. Deze domeinen zijn: leefomgeving en ecologie, economie, haven & transport, gezondheidszorg en veiligheid in de openbare ruimte. Daarnaast is zij belast met afname van rij-examens. Deze taken worden uitgevoerd door 33 inspecteurs, die verder ondersteuning krijgen van de afdeling office management. De taken van de haven & loodswezen worden door andere medewerkers uitgevoerd en zijn niet opgenomen in deze groep van 33 inspecteurs. Het betreft de loodsen, de assistent havenmeester en walbootsmannen. Deze afdeling wordt eveneens ondersteund door een inspecteur van de afdeling handhavingprojecten en taskforces. Het office management en stafbureau telt gezamenlijk 8 medewerkers.

Bij het bureau rijbewijzen zijn er twee rijexaminateurs, die ook ondersteund worden door 2 inspecteurs van de afdeling handhavingprojecten en taskforces.

De afdeling Office Management is het gezicht van de directie. Hier komen alle personen binnen die het een of ander verzoek, vraag, afspraak of dergelijks hebben. Verder komen hier alle correspondentie voor de directie binnen, die na registratie naar de desbetreffende afdelingen worden doorgestuurd. Deze afdeling ondersteunt ook het Bureau Rijbewijzen met de aanmeldingen en afspraken voor het rijexamen.

Het jaar 2014 is een zeer dynamisch jaar geweest met veel ontwikkelingen, zowel voor wat de professionalisering van het personeel betreft, als de werkzaamheden die zijn uitgevoerd door de medewerkers van de directie toezicht en handhaving.

Terugkijkend kunnen wij best tevreden zijn over de bereikte resultaten en we zullen deze trend in het jaar 2015 blijven doorzetten.

Nieuwe vormen van handhaving zullen worden ontwikkeld, zodat een efficiënte slag gemaakt kan worden en een betere dienstverlening kan worden bereikt. Ook zal er aandacht besteed worden aan het verder opvullen van bestaande vacatures, zodat de directie op alle handhavingsgebieden optimaal kan functioneren. Met deze voornemens hopen wij een sterke en daadkrachtiger directie te worden.

1.3.2. Samenvatting 2014

Terugblik op het jaar 2014 geeft de volgende resultaten te zien. Aan elke afdeling wordt een aparte hoofdstuk gewijd met specificering van de geboekte resultaten. Hier volgt een samenvatting van alle uitgevoerde werkzaamheden van de directie toezicht & handhaving.

De meeste taken van de afdeling handhavingprojecten en taskforces worden uitgevoerd op het domein openbare ruimte en veiligheid. In totaal zijn er 2048 controles uitgevoerd over de verschillende domeinen. Hoewel de oorspronkelijke politie taken wettelijk niet meer uitgevoerd mogen worden, wordt er beroep gedaan op de mensen om ondersteuning te geven op deze gebieden. Het ligt voor de hand om deze ondersteuning duidelijk te gaan omschrijven, zodat een ieder weet hoe de rollen verdeeld zijn en wat men van elkaar kan verwachten.

Naast deze taken wordt er weliswaar veel aandacht besteed aan wat wij onder 'openbare ruimte' verstaan. Naast controles langs de stranden ter waarborging van de veiligheid van toeristen, wordt er ook regelmatig controles uitgevoerd in de kunuku's en in de verschillende wijken. Dit omdat er nog steeds veel klachten zijn over geiten diefstal in de kunuku's. Controle op illegaal storten van afval en controle op betaling van precariorechten worden met de nodige frequentie uitgevoerd. Tijdens het cruise seizoen vinden er diverse controle plaats in de binnenstad en bij de markten die hun waren verkopen aan de toeristen.

Beveiliging bij terechtzittingen en bij eilandsraadvergaderingen vinden wekelijks plaats, evenals controle van overheidsgebouwen, eigendommen en het wagenpark. De eerstgenoemde twee taken zullen op korte termijn worden afgestoten omdat het geen wettelijke taken meer zijn van de afdeling handhavingprojecten en taskforces.

Het Bureau Rijbewijzen laat een stijgende lijn zien voor wat betreft personen die geëxamineerd worden. Was in het jaar 2013 het aantal 1448 geëxamineerden, zowel voor theorie, praktijk en mondeling, dit jaar is een stijging te zien van 131 personen, dat het aantal brengt op 1579 geëxamineerden.

Met deze toename is het gerechtvaardigd en noodzakelijk om de formatie bij dit bureau uit te breiden, zodat de dienstverlening optimaal kan blijven geschieden. Hiervoor zal een voorstel worden opgesteld voor het BC.

De afdelingen van Samenleving & Zorg (voor het gemak Warenkeuring & Openbare Hygiëne) zijn belast met de controles in het kader van de Warenwet. Deze worden volgens een bepaald schema uitgevoerd. Deze controles zijn uiteenlopende controles bestaande uit pre-operationele keuringen (voordat een bedrijf opstart), routine controles en controles op verzoek van de bedrijven zelf.

Naast het controleren van lokaliteiten wordt ook begeleiding en advies gegeven aan ondernemers die voornamelijk nieuwe ideeën hebben omtrent uitbreiding, vernieuwing en/of het starten van een eigen onderneming.

In de regel worden de bedrijven niet jaarlijks noch meerdere keren per jaar gecontroleerd.

Lokaliteiten die "in orde zijn" of die reeds een keuring hebben ondergaan, worden niet gecontroleerd. Het beleid is erop gericht om de controle frequentie te bepalen als het geïdentificeerd is, zodoende worden bedrijven die de wet- en regelgeving naleven, minder vaak gecontroleerd. Dit in tegenstelling tot bedrijven met een "povere" naleefgedrag. Zij kunnen op meerdere controles rekenen.

Van de 312 bedrijven die gecontroleerd zijn op een routine basis, zijn er 43 opnieuw gecontroleerd doordat er voldoende reden was om een her-controle te rechtvaardigen (bv.aantal tekortkomingen). Van de 312 bedrijven die op een routine basis gecontroleerd werden, waren er 11 opnieuw bezocht om te kijken of zij de gemaakte afspraken en aanbevelingen na waren gekomen. Bij deze recheck hadden alle 11 bedrijven conform de aanbevelingen gehandeld.

Alle horeca bedrijven worden gecontroleerd conform D&H-normen, HACCP-normen en Hygiëne code.

In 2014 hebben 7 bedrijven een verzoek ingediend bij de afdeling Samenleving & Zorg om hun te begeleiden in het afschrijven en vernietigen van ondeugdelijke goederen. Deze worden uit het handelsverkeer onttrokken en ter vernietiging aangeboden bij de sanitary landfill te kaminda Lagoen.

Gedurende de havencontrole wordt er gekeken naar de situatie rondom de haven mbt. transport van levensmiddelen en openbare hygiëne in het algemeen.

Gedurende de cruise periode worden ook de cruiseschepen en cruise markt bezocht. Ship Sanitation is een apart werkgebied.

Ingekomen klachten worden ingeboekt in de klachtenlijst en krijgen voorrang op routine werkzaamheden. Afhankelijk van de situatie worden klachten onmiddellijk behandeld en afgerond. Ingewikkelde klachten, die meer onderzoek vereisen, worden na een aantal dagen afgerond. Meest voorkomende klachten waren: producten waarvan het tenminste houdbaar tot datum was verstreken (27), overlast (27), onhygiënische situatie (12) en voedselinfectie(4).

Vervallen producties worden in beslag genomen ter vernietiging. Bij overlast van de burens, worden de burens benaderd met het verzoek om de situatie te verbeteren. Bij onhygiënische toestanden en/of voedselinfectie worden de desbetreffende eetgelegenheden grondig geïnspecteerd en indien nodig, wordt de bedrijfsvoering stop gezet.

Van het aantal bezochte lokaliteiten, wordt er bij een aantal bedrijven (afhankelijk van de situatie) gekeken naar de gezondheidscertificaat van de medewerkers.

Controle op de kwaliteit van het drinkwater vindt tweemaal wekelijks plaats. Twee keer per week worden watermonsters genomen bij 9 verschillende punten. Rincon (Loc.- 1) , 5 punten en Kralendijk (Loc.-2) 4. In totaal zijn er 105 controles uitgevoerd op de kwaliteit van het drinkwater.

Op verzoek van WEB en soms van de klanten, worden ook extra watermonsters genomen. In de maand December zijn er 2x4 extra monsters genomen in verband met de legionella problematiek bij het politiebureau te Kralendijk.

De bedoeling is dat de watermonsterafname uitgebreid wordt in het jaar 2015.

Slachten van vee en het keuren van vlees conform de wettelijke regels vindt dagelijks plaats bij het slachthuis. In het afgelopen jaar was dit 2160 slachtingen en keuringen. De bedoeling is om dit uit te breiden in het jaar 2015, waarbij uitbreiding van het aantal slachtingen wordt overwogen, maar ook een dependance te Rincon, om zo de veehouders te faciliteren, zodat zij niet helemaal te Playa moeten komen. Ook zal gestart worden met de keuring van import goederen en controle op het illegale slachten en het illegaal verkopen van ongekeurd vlees.

De afdeling Ruimte & Ontwikkeling, belast met de controle op de domeinen economie, leefomgeving en ecologie, en vergunningen, voeren controles uit op vergunningen, illegaal storten van afval, overlast, bouwconstructies, keuringen van elektriciteit installaties en het ijen van apparatuur.

In het afgelopen jaar zijn er 293 bedrijven gecontroleerd op respectievelijk vestiging en drank & horecaverunningen, 55 controles op het illegaal storten van afval op de bekende plekken op het eiland en 485 keuringen uitgevoerd door de Sectie Elektra. Deze inspecties en controles worden in samenwerking met het bedrijf W.E.B. N.V. uitgevoerd. De meeste keuringen vinden plaats bij huisinstallatie (195) en tijdelijke installaties(103). Appartementen en kantoren vormen daarnaast de grootste groep, respectievelijk 59 en 24. De andere keuringen kunnen verdeeld worden over winkelpanden, horecabedrijven en uiteenlopende bedrijven.

Voor wat betreft onderhoud en storingen, zijn er 70 klachten gedurende het jaar binnengekomen. Deze klachten waren allemaal afkomstig van verschillende afdelingen van de directies van het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB).

Hoewel het afhandelen niet tot de taken van de elektra keurmeester behoren, proberen zij waar mogelijk deze klachten te verhelpen. Gedacht dient te worden aan het aantrekken van een kracht, die kennis heeft van elektra, om ingezet te worden voor het onderhoud en het verhelpen van storingen. Een formatieplaats bij de buitendienst van de directie R&O zou een goede oplossing bieden.

Bij de sectie bouwinspectie zijn er 1432 bouwinspecties uitgevoerd bij verschillende constructies van huizen, bedrijven en appartementen en er zijn 113 apparaten geïjkt bij verschillende supermarkten en benzinestations.

Bij de afdeling Haven & Loodswezen zijn in 2014 in totaal 2690 schepen beloodst. Verder zijn er 11 inspecties uitgevoerd op "pleziervaartuigen" in het kader van veiligheid in de haven en er zijn tussen de 45-50 nieuwe vaartuigen geregistreerd. Totaal zijn er nu 1285 vaartuigen geregistreerd, waarvan er ongeveer 1000 vaartuigen een verlenging hebben aangevraagd en ontvangen.

De dienstverlening aan scheepvaart en bedrijven door de loodsboot "Velos" o.a. crew change, voor vervoeren van materiaal etc. neemt gestaag toe, hetgeen in de toekomst zal betekenen dat er gedacht moet worden aan het aankopen van een werkboot. Deze werkzaamheden zullen extra inkomen voor de overheid betekenen. "Velos" kan op die manier optimaal worden ingezet voor het loodsen van schepen, hetgeen nu niet altijd gebeurt door andere, voornoemde, diensten.

Tot slot kan vermeld worden dat het jaar 2014 een groot aantal (11) jubilarissen heeft gekend, die gezamenlijk 255 jaren van dienst vertegenwoordigen. Nogmaals een "*pabien*" voor de jubilarissen.

In het hiernavolgende treft men een overzicht van de cijfers van alle afdelingen.

Afdeling Handhavingprojecten en taskforces

afdracht precariorechten

Activiteiten	Aantal
Toezicht bij terechtzittingen	41
Toezicht bij vergadering E.R.	31
Handhaving -- en controle werkzaamheden	2048
Overige assistentie/gevallen	78
Verkeersregeling bij SGB	165
Controle Elektronische Toezicht	31
Toezicht bij Natex	2
Ondersteuning afd. R&O	5
Ondersteuning sectie Milieu van afd. R&O	13
Ondersteuning afd. Warenkeuring	11
Ondersteuning Stinapa	1

Controle op

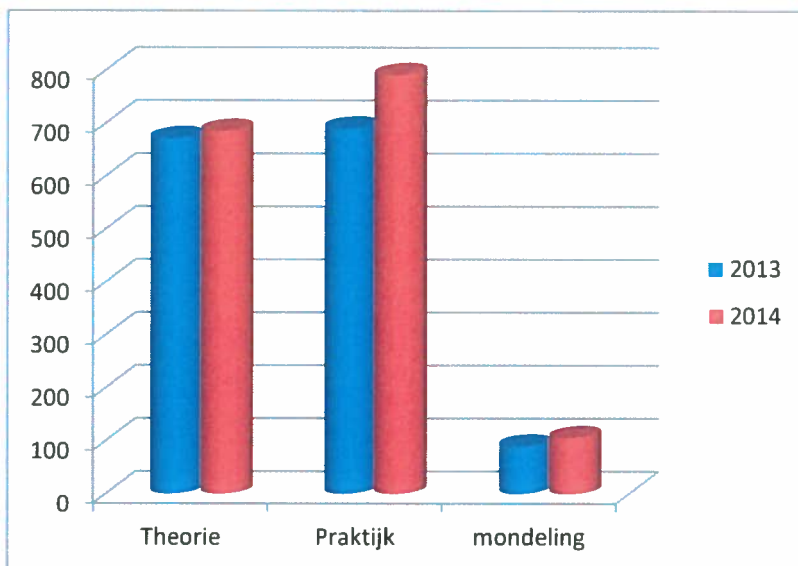

Examens Bureau Rijbewijzen en afgelegde Categorieën 2014

2013	Geëxamineerde	2014	Geëxamineerde	Geslaagd	Afgewezen
Theorie Examen	670	Theorie Examen	684	448	236
Praktijk Examen	689	Praktijk Examen	790	683	107
Mondeling Examen	89	Mondeling Examen	105	51	54

Vergunningen		rijexamen
Tijdelijk vergunning	23	
R.W.M.H. vergunning	4	

Afname

Afdeling Handhaving Ruimte & Ontwikkeling

	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal	Totaal 2014
Afdeling Ruimte en Ontwikkeling					
Inspectie Economische Activiteiten					
Prijsoptnames	38	1	1	62	102
Vestigingsvergunning	50	54	69	22	195
Prijsaanduiding	20	50	1	1	72
Bar en Restaurantvergunning	2	6	26	11	45
Snackvergunning	3	3	8	6	20
Restaurantvergunning	1	1	3	0	5
Hotelvergunning		4	6	1	11
Appartementenvergunning	2	2	1	2	7
Slijtvergunning	2	3	5	0	10
Adreswijziging vragen	1	1	8	3	13
Geen D&H vergunning	3	7	10	6	26
Geen Filiaal vergunning	7	1	3	3	14
Milieu inspectie					
Vuilnis overlast	5	14	0	7	26
Lozen van afval water	2	1	1	0	4
Illegaal afval- / vuilnisstorting	4	20	14	17	55
Overige controles (dieseltank)	6	1	0	0	7
Overige controles (illegale racebaan)	3	0	0	0	3
Gevaarlijke stoffen	1	0	0	2	3
Stank overlast	1	4	1	5	11
Autowrakken	3	1	4	7	15
Overige controle(s)	3	3	3	16	25
Bouwinspectie					
Inspectie constructie gebouwen	344	349	398	341	1432
Routine inspectie	442	594	758	713	2507
Aantal woningen	302	304	356	303	1265
Bedrijven / Appartementen	42	45	40	38	165
Aanvang met bouwen			18	7	25
Huizen en bedrijven voltooid	19		2	1	22

<i>Inspectie / Keuring elektra</i>	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal	Totaal 2014
Keuringen electra.installatie	86	166	131	102	485
Onderhoud / Storingen (meldingen)	10	21	30	9	70
IJKwezen					
Ijken apparatuur supermarkten		57		56	113
Apparatuur pompstation				5	5
Watermeters					

drank & horeca vergunning

ijkwezen

controle

Keuring elektra

Inspectie bouwconstructies

Afdeling Haven & Loodswezen

Andere opleidingen: basisopleiding Adviseur in Politiek en Bestuurlijk context, MBO staats- en bestuursrecht, BBA, BBL secretaresse opleiding, MBO-1

In totaal zijn er 47 certificaten behaald door de medewerkers van de directie voor wat betreft opleiding, cursussen en trainingen.

AMBTSJUBILEA 2014	
NAAM	JAREN
W.R.G. Statie	35 jaar
R.F. Thielman	25 jaar
H.A. Cesilia	10 jaar
E.G. Stuart	10 jaar
R.P. Sint Jago	25 jaar
J.R. Bernabela	25 jaar
J. da Camara-Melaan	30 jaar
W.B. Cicilia	30 jaar
E.F.M. Celestijn	30 jaar
W.H. Boekhoudt	10 jaar
R.E. Martines	25 jaar

1.4 Bedrijfsvoering en ondersteuning

1.4.1 Inleiding

De directie Bedrijfsvoering en Ondersteuning (B&O) levert diensten voornamelijk aan de interne organisatie van het OLB. De afdelingen Communicatie en Protocol (C&P) en Juridische en Algemene Zaken (JAZ) vormen voor een deel een uitzondering hierop.

De directie B&O heeft ook in 2014 te kampen gehad met veel moeilijk in te vullen sleutel vacatures. Vooral de afdelingen Financien, JAZ, P&O en C&P zijn onderbezet geweest. Veel kaderfuncties bij verschillende afdelingen zijn niet ingevuld, inclusief de directeursfunctie van de directie B&O. Deze situatie bestaat al een paar jaar en bemoeilijkt het traject van de directie om de dienstverlening, klantvriendelijkheid en communicatie te verbeteren.

In 2014 heeft de eilandsecretaris waargenomen voor de functie van directeur B&O. De eilandsecretaris heeft met ondersteuning van de afdeling Personeel en Organisatie (P&O) getracht de vacante functie in te vullen, maar zonder succes. Voor 2015 heeft het OLB ervoor gekozen om deze functie voor een periode van 6 maanden in te vullen met een directeur a.i. met de opdracht om onder anderen een nieuwe directeur te werven.

1.4.2 Financiën

1.4.2.1 Inleiding

De afdeling Financiën kampt met ondercapaciteit; ondanks het feit dat de begroting 2015 en de diverse periodieke rapportages geleverd werden binnen de tijdlijnen van Cft en anderen, was duidelijk dat het financieel beheer niet conform de normen was. De management letter van de externe accountant als gevolg van de controle van de jaarrekening 2013 (die wederom een groot aantal aandachtspunten signaleerde), was de aanleiding voor een beslissing van het Bestuurscollege om een ad interim manager aan te stellen in het vierde kwartaal van 2014.

1.4.2.2 Financieel beheer

Het financieel beheer, met name het debiteurenbeheer bleef een aandachtsgebied, voornamelijk wegens de onzekerheid van de volledigheid van de ontvangsten uit hoofde van de diverse belastingen en andere posten die door de Belastingdienst Caribisch Nederland worden geïnd. Er is een basisovereenkomst (covenant) met de Belastingdienst Caribisch Nederland die nader aangevuld moet worden met reconciliatiemomenten en -instrumenten, om de volledigheid en juistheid van de administratieve verwerking van zowel aanslagen en of facturen, en ontvangen betalingen, alsmede de ontvangen afrekeningen vast te kunnen stellen. Het debiteurenbestand van met name de posten van de periode voor 2011 is nog steeds een aandachtsgebied. Dit is dan ook de hoofdreden voor de vorming van een 100% voorziening voor de openstaande posten die dateren voor 1 januari 2013 (zie ook jaarrekening 2013). Gedurende het laatste kwartaal van 2014 zijn diverse intensieve overlegmomenten geweest met

het BCN, die uiteindelijk resulteerden in meer openheid en transparantie voor wat betreft het beheer van het debiteurenportefeuille en ontvangsten, en een nacalculatie van de ontvangsten van boekjaren 2012 tot en met 2014. Als gevolg hiervan is gedurende het eerste kwartaal van 2015 ruim US\$ 1 miljoen ontvangen als gevolg van vorengenoemde nacalculaties. Er zijn voor 2015 afspraken gemaakt met betrekking tot de periodieke rapportage en afrekening, waarbij de mutaties in de lopende perioden worden afgestemd, terwijl de afloop van de oudere posten nauwkeurig wordt gevolgd. Er zijn op dit moment nog vacatures voor een controller en medewerkers financiële administratie A, B en C.

Verplichtingadministratie

Een belangrijke stap in de richting van de beheersbaarheid van de uitputting van begroting is de activering van de verplichtingadministratie met ingang van november 2014.

Rapportage

Het uitblijven van de mogelijkheid om direct uit de applicatie Key2Financien alle benodigde maand- en kwartaalrapportages te produceren wordt op korte termijn opgelost; dit houdt dat enerzijds de installatie van de applicatie grondig doorgelicht moet worden en dat een rapportagemodule wordt gedefinieerd/aangeschaft zodanig dat de benodigde periodieke rapportage in belangrijke mate wordt geautomatiseerd. Dat zal de (werk)belasting op de afdeling Financien in het kader van de verplichte rapportage verlichten.

Liquiditeit

Ten aanzien van de liquiditeitspositie en verwachte ontwikkelingen hierin is in het laatste kwartaal van 2014 een aanvang gemaakt om een en ander meer systematisch te rapporteren. Ultimo 2014 was er sprake van een aanzienlijk positief saldo, als gevolg van ontvangen fondsen voor drie projecten (Watersubsidie WEB, Rioleringsproject, en SELIBON project (circa US\$ 5,1 miljoen).

De liquiditeitspositie ultimo 2014 is positief beïnvloed door diverse factoren, waaronder:

1. Eenmalige afdracht van FINEB van US\$ 1 miljoen
2. Fondsen voor Drinkwatersubsidie die eind 2014 zijn ontvangen en in 2015 zijn overgedragen aan WEB (US\$ 2,244,000)
3. Fondsen voor subsidie/bijdrage in het project BSSS die eind december 2014 zijn ontvangen en in 2015 zijn overgedragen aan WEB (US\$ 1,320,000)
4. Fondsen die voor SELIBON in het kader van het afvalbeheerplan (US\$ 1,398,886) die eind december 2014 zijn ontvangen en in 2015 zijn overgedragen aan SELIBON

1.4.2.3 Lokale heffingen en belastingen

Motorrijtuigenbelasting

Gedurende 2014 is het niet gelukt om een sluitende kentekenregistratiesysteem op te zetten; conform planning wordt in het eerste halfjaar van 2015 in samenwerking met het Belastingdienst Caribisch Nederland projectmatig aan de volledigheid van de kentekenbestanden gewerkt, alsmede de invoering van het aanslagen systeem (conform de wetgeving). Op basis daarvan krijgen autobezitters ieder jaar

een aanslag in de bus en kan er gericht worden geïnd, ingevorderd en, waar nodig, dwanginvordering worden toegepast.

Erfpacht, grondbelasting, havengelden, precario

Intensiever overleg over de invulling van het convenant gedurende het laatste kwartaal hebben geleid tot betere afspraken hieromtrent. Hierbij zullen o.a. diverse basiscontrolehandelingen ingesteld worden om de volledigheid en betrouwbaarheid van aanlevering van informatie zijdens het Openbaar Lichaam Bonaire en rapportage en afdrachten zijdens de Belastingdienst Caribisch Nederland te waarborgen. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de administratieve organisatie c.q. interne controle maatregelen voor wat betreft de juistheid en volledigheid van de aanslagen, verminderingen, en incasso, worden gedurende het eerste halfjaar 2015.

Met betrekking tot de inningsactiviteiten van erfpacht worden gerechtsdeurwaarders ingeschakeld voor de dwang invordering.

1.4.3 Communicatie en Protocol

In 2014 is de afdelingshoofdfunctie per 1 juli 2014 vervuld. Tevens is de organisatiestructuur van de afdeling Communicatie aangepast en de nieuwe officiële naam van de afdeling is Afdeling Communicatie en Protocol. De taken van de afdeling zijn herzien, in samenwerking met afdeling Personeel en Organisatie. Deze taken zijn nu aangepast en beter verdeeld onder de verschillende functies. De nieuwe functies die hierdoor zijn ontstaan zijn Hoofdmedewerker Communicatie en Audiovisuele Medewerker. Hierdoor zijn er twee nieuwe vacatures ontstaan n.l. voor een additionele communicatie adviseur en medewerker communicatie/fotograaf. Het invullen van de nieuwe vacatures zal in 2015 plaatsvinden.

Afdeling Communicatie en Protocol produceert ieder kwartaal een huis aan huis krant "Gobièrnu ta informá" met informatie over de overheidsprojecten en BC besluiten. In 2014 is begonnen met het ontwerp van een nieuwe huisstijl voor het Openbaar Lichaam Bonaire, dit om uniformiteit te bevorderen en een frisse uitstraling te verkrijgen.

Sinds augustus 2014 heeft het Openbaar Lichaam Bonaire ook haar eigen facebook pagina, "Boneriano Bon Kondukta". Dit werd gestart 'rond dia di Bonaire' als campagne om positieve activiteiten te promoveren. Later in het jaar heeft de afdeling Communicatie en Protocol het gebruik van social media verder uitgebreid met een Twitter account, Facebook account en een Youtube account. De manier van communiceren is aan het veranderen, vooral bij de jeugd, waardoor deze aanpassingen ook noodzakelijk zijn.

De afdeling heeft gedurende 2014 verschillende activiteiten georganiseerd, zoals onder andere: doden herdenking, dia di Bonaire, festival di regatta en de inhuldiging van de gezaghebber.

Andere operationele taken van de afdeling zijn, het maken van persberichten over de overheidsactualiteiten. Om een beter structuur in de externe communicatie van het Openbaar Lichaam Bonaire te brengen werd er in december 2014 een Strategisch Communicatie Plan geschreven met het doel om dit in 2015 uit te voeren. Doel van het strategisch plan is om transparante en effectieve communicatie naar de burger toe te bevorderen.

1.4.4 Post en Archief

Het bedrijf Files & Facilities, die de selectie werkzaamheden doet, heeft gedurende het verslagjaar opschoning gedaan van de bouwvergunningen vanaf 1950 tot en met 2005. Het betreft 7497 bouwvergunningen en het verantwoordingsrapportage is bij het bestuurscollege ingediend. De vestigingsvergunningen zijn in November 2014 ter hand genomen. De selectielijsten zijn in conceptvorm en zijn naar de verschillende directies verzonden voor bespreking, waarna ze, na eventuele aanpassing, voorgelegd zullen worden aan het bestuurscollege (in 2015). De dossierinventaris van de voormalige organisatie (EGB) over de periode van 1934 tot 2000 is gedigitaliseerd.

Voor wat betreft het projectgedeelte Burgerzaken is door Burgerzaken, Files & Facilities en Post en Archief een bezoek gebracht aan de magazijn van het OLB waar o.a. documenten van Burgerzaken in dozen opgeslagen zijn. Er is een inventarisatie gemaakt van de inhoud van deze dozen zodat er een beeld is van wat bewerkt moet worden. Een ander gedeelte van de te bewerken documenten van de Burgerzaken is het digitaliseren van de akten (registers) en gezinskaarten. Dit gedeelte zal niet door Files & Facilities uitgevoerd worden daar zij thans de nodige middelen hiertoe niet hebben.

Met het bedrijf Karmac Informatie & Innovatie B.V., welke reeds ervaring en kennis heeft met betrekking tot het digitaliseren van akten van de burgerlijke stand van Curaçao en Sint Maarten is, op hun verzoek om informatie inzake de stand van zaken, een bespreking gehouden. Deze bespreking was een vervolg op een reeds door hen gehouden presentatie en ingediende offerte. Burgerzaken zal in samenwerking met Post en Archief in 2015 aan een advies werken en deze voorleggen aan het BC.

Sectie archief heeft gedurende drie maanden overwerk verricht voor het wegwerken van de achterstanden bij deze sectie.

In het kader van professionalisering van het personeel is in december de cursus 'Leergang Aankomend Record Manager (LARM)' gestart, welke bijgewoond wordt door vijf medewerkers van de afdeling Post en Archief. Deze opleiding is op Hbo-niveau. Door het bedrijf ProDoct werd een training Basis Archiefcode (BAC) gegeven aan de hele afdeling. De training bestond uit theorie en begeleiding op de werkplek. Door deze training is het personeel in staat om documenten te klasseren conform de principes van de Basis archiefcode.

Het Postregistratiesysteem geeft met de dag meer problemen en brengt hierdoor stagnatie in de dagelijkse werkzaamheden.

In het kader van het oprichten van een gezamenlijk archiefbewaarplaats is de afdeling Post en Archief in samenwerking met het archief van de Rijksdienst bezig met het opstellen van een protocol "Overdracht van archief RCN/OLB naar het Nationaal Archief".

1.4.5 Juridische en Algemene Zaken

Ook in 2014 bleef de afdeling JAZ voor wat betreft bestuurlijk juridisch adviseurs onderbezet. Tot en met juli werden 3 van de 4 functies voor de bestuurlijk juridisch adviseurs bezet, waarvan 1 functionaris voor 50% wordt gedeeld met de afdeling P&O. Per 1 augustus 2014 vertrok, na een dienstverband van 10

jaar, een ervaren kracht die eerst per 1 december werd vervangen. Door de voortdurende onderbezetting trad de nodige stagnatie op in de afhandeling van stukken. Het bleek bovendien niet langer mogelijk om juridische procedures zelf door de afdeling af te handelen. Diverse personeelsleden hebben deelgenomen aan cursussen en opleidingen, zoals Nederlands (1), Papiaments conversatie (3), spelling & dictee (1), een PAO cursus goederen en verbintenissenrecht (1), Staats- en Bestuursrecht (1) en de basisopleiding adviseur in een politieke bestuurlijke context (1). In 2014 zijn 3 ambtjubilea gevierd wegens het bereiken van een 10 jarig dienstverband en tweemaal een 30 jarig dienstverband.

Het hoofd JAZ is thans gemandateerd om vergunningen te verlenen ter uitvoering van de Algemene Politiekeur, buffetvergunningen, vergunningen voor het houden van loterijen. Het hoofd JAZ werd gemachtigd om in samenwerking met R&O schades tot een bedrag ad 1.000 USD als gevolg van gebreken aan de wegen af te doen en (tenzij sprake is van uitbesteding) juridische procedures af te handelen. Op het gebied van nevenactiviteiten en de verkoop van vuurwerk werd het beleid vastgesteld. In samenwerking met R&O en een externe consultant is gewerkt aan de totstandkoming van een beleid voor duikscholen.

In het kader van het project om de lokale wet- en regelgeving te digitaliseren en online te plaatsen is in samenwerking met BZK en KOOP een inventarisatie gemaakt. In dit kader heeft een medewerkster van KOOP gedurende een week op de afdeling gewerkt. In nauwe samenwerking met onder andere het Openbaar Ministerie en de Verkeerspolitie is het ontwerp Wegenverkeersverordening afgerond. JAZ heeft +meegewerkt aan diverse projecten, zoals de implementatie van de Wet VROM BES, de professionalisering van de rampenbestrijding, de werkagenda sociaal woningmarktbeleid, en de overgang van het Kadaster naar de Nederlandse kadaster organisatie. Ook werd input geleverd ten behoeve van de evaluatie van de staatkundige structuur, welke in 2015 dient te worden afgerond.

In 2014 zijn 16 regelingen in het Afkondigingsblad geplaatst. Noemenswaardig zijn het regelingen inzake nevenactiviteiten, cremieren, monumenten (2), objectnaamgeving en nummering, herziening van het ROB (2), openbare manifestaties en vuurwerk. Tevens werden de Ev. financieel beheer en de Ev. accountantscontrole door de eilandsraad goedgekeurd.

Voor wat betreft de gevoerde juridische procedures wordt opgemerkt dat een groot aantal procedures betrekking hadden op dezelfde materie. Meerdere procedures werden gevoerd tegen de voorgenomen aanleg van een pier. Door 3 duikscholen werden door elk meerdere procedures gevoerd over vergunningverlening. Ook heeft Curoil diverse procedures aangespannen in het kader van vergunningverlening en een noodbevel. Opvallend is de toename in het aantal procedures tegen diverse bouwplannen.

1.4.6 Personeel & Organisatie

Ook in 2014 is er veel tijd, energie en geld gestoken in de professionalisering van het ambtelijk apparaat. In totaal zijn er 11 opleidingen/cursussen aangeboden waaraan circa 190 participanten hebben deelgenomen. De cursussen Computervaardigheden, Nederlands en Papiamentu werden druk bezocht. Daarnaast volgen de meeste secretariële medewerkers een MBO-opleiding Secretaresse, wat in 2015 wordt afgerond. De beleidsadviseurs hebben de mogelijkheid gekregen om de basisopleiding Adviseur in een Politiek en Bestuurlijke Context te volgen. Daarnaast zijn voor bepaalde doelgroepen ook opleidingen op maat ontwikkeld zoals voor de bodes en interieurverzorger en de baliemedewerkers.

In 2014 is er aandacht besteed aan het verbeteren van het welzijn van de ambtenaren middels het aanbieden van activiteiten. Voor de organisatie van deze activiteiten is een werkgroep opgericht, genaamd DREAMS. In deze werkgroep zijn alle directies vertegenwoordigd om zo te zorgen voor draagvlak binnen de directies. De activiteiten werden redelijk bezocht. Vooral de wandelmars was in trek met meer dan 150 deelnemers. Alle activiteiten en de promotie hiervan zijn uitgevoerd binnen het beschikbare budget.

Gedurende het jaar is de afdeling P&O druk bezig geweest met de invulling van 22 vacatures. Ondanks de implementatie van het arbeidsmarkt communicatieplan zijn in totaal 11 van de 22 vacatures niet ingevuld. Vooral op het gebied van Financien, ICT, Communicatie, P&O en Juridische Zaken blijft het lastig om de vacatures in te vullen ondanks dat zij herhaaldelijk zijn uitgezet.

Door verloop binnen de afdeling P&O was de afdeling het gehele jaar onderbezet. Door een juiste verdeling van de workload is geprobeerd om de dienstverlening aan de klanten op pijl te houden.

Ondanks de werkdruk heeft de afdeling naast de reguliere werkzaamheden de volgende projecten gerealiseerd of bevinden deze zich in de implementatie- of afrondende fase: nevenactiviteiten, gedragscode, arbeidsvoorwaarden 2013/2014, beleid ten aanzien van Opdracht van Overeenkomsten en interne procesbeschrijvingen.

In de beleidsplannen 2014 is het volgende opgenomen voor de afdeling P&O:

1. Het ontwikkelen van het organisatiebeleid;
2. Het ontwikkelen van het personeelsbeleid;
3. Het verstrekken, analyseren en adviseren inzake personeels- managementinformatie;
4. Het opstellen van de personeelsbegroting en verantwoording;
5. Het voorzien van informatie en advisering op het gebied van P&O beleid en instrumenten;
6. Het adviseren en begeleiden over de toepassing van rechtspositieregelingen en arbeidsvoorwaarden;
7. Het bewaken van kwaliteit van de P&O gegevens en applicatiebeheer (PIMS,POVO en salarisadministratie);
8. Het administreren, registreren, muteren en beheren van personeelsinformatie;
9. Het uitvoeren van de salarisadministratie.

Het ontwikkelen van personeel- en organisatiebeleid is in mindere mate gerealiseerd gezien de onderbezetting op de afdeling.

1.4.7 Informatie Communicatie en Technologie

In navolging op 2013 zijn in 2014 de vergaderzalen van de hoofdlocaties voorzien van multifunctionele schermen en er zijn een tweetal locaties te weten, het Bestuurskantoor en de vergaderzaal bij Burgerzaken uitgerust met het video conferencing systeem polycom, de laatste mede als uitwijk locatie bij een ramp waarbij de locatie Bestuurskantoor niet gebruikt kan worden.

In 2014 is fase 1 van het Raad Informatie Systeem (RIS) geïmplementeerd. Het volledig gerestaureerde Passangharan is voorzien van een sound/discussiesysteem en er zijn een tweetal multifunctionele schermen opgehangen. De raadsleden zijn uitgerust met een laptop waarmee ze op het RIS systeem kunnen en de vier fractiekamers zijn voorzien van nieuwe apparatuur.

Bij de afdeling Financiën is de volledige hardware vervangen en is er on site support geweest van Centric. Ook bij de afdeling Post en Archief is de hardware vervangen en is de reporting tool Impromptu geïmplementeerd op het postregistratiesysteem.

Bij de onderafdeling LVV van de directie Ruimte en Ontwikkeling zijn de nieuwe en oude locatie met elkaar verbonden door fiber. De databekabeling op de 1e verdieping aan de Kaya Korona voor de directie Toezicht en Handhaving is geïnstalleerd, er is een nieuwe centrale printer aangeschaft en de verhuizing van een aantal medewerkers naar boven is gerealiseerd. De databekabeling van het voormalig kantoor van de dienst SSV is vervangen, er is een nieuwe centrale printer aangeschaft en de verhuizing van de afdeling communicatie van de directie Bedrijfsvoering en Ondersteuning is gerealiseerd.

De hardware voor de openbare bibliotheek, gefinancierd met gelden van OCW, is in 2014 ontvangen en geïmplementeerd. Voor de computers voor het publiek moeten nog extra zaken als software en internet/wifi geregeld worden. Deze zullen in 2015 afgerond worden.

Het GRIS systeem van de directie Ruimte en Ontwikkeling, dat in eerste instantie voor de dienst Domein was gemaakt door Bearingpoint en dienst deed als Grond Registratie en Informatie Systeem (GRIS), is voor de directie uitgebreid met post- en vergunningenregistratie en als zodanig geïmplementeerd.

De toegangsbeveiliging voor de kantoren aan de Kaya Amsterdam van de directie Ruimte en Ontwikkeling is goedgekeurd en zal in 2015 geïmplementeerd en in gebruik worden genomen.

In 2014 is de bezetting van ICT aan een aantal veranderingen onderhevig geweest. Er zijn twee nieuwe medewerkers beheer en support aangenomen op basis van een arbeidsovereenkomst van 1 jaar, de reeds aanwezige medewerker beheer en support is in eerste instantie verlengd maar hij heeft halverwege het jaar besloten uitdienst te gaan. De medewerker applicatiebeheer is niet verlengd.

Bij de werving en selectie voor een ICT specialist en beleidsadviseur ICT zijn wederom geen geschikte kandidaten gevonden. Omdat het niet gelukt is om deze sleutel functies in te vullen zijn ze het hele jaar ingevuld met een overeenkomst van opdrachten (OVO). Hiervoor is het automatiseringsbudget overgeheveld naar personeel aan derden om de OVO's te kunnen verlengen en financieren.

In verband met de status van de bezetting zijn een aantal geplande activiteiten wel gestart maar niet afgerond in 2014 hiervoor zal het gereserveerde budget overgeheveld worden naar 2015. Het gaat hier met name om de implementatie van het OLB netwerk.

1.4.8 Facilitaire Zaken

In 2014 hebben wij alle stoelen vervangen voor ergonomische bureaustoelen ter voorkoming van rugklachten van de medewerkers. Tevens zijn er speciale bureaustoelen aangeschaft voor medewerkers met bestaande rugklachten. Deze stoelen worden op verzoek van hun arts aangeschaft. Een groot aantal bureaus zijn vervangen voor verstelbare bureaus.

Het wagenpark is vernieuwd met een aantal dienstauto's. De nieuwe auto's zijn eigendom van het OLB. Het OLB had in het verleden lease auto's in gebruik, maar na de evaluatie is gebleken dat het kopen van de auto's voordeliger is dan leasen.

Facilitaire zaken heeft ook bijna alle airco units van het OLB vernieuwd gedurende het jaar 2014 en een groot gedeelte van de afdelingen en directies voorzien van grote papierversnipperaars.

1.5 Aanvullende verantwoording op functieniveau

Functie 001 BESTUURSORGaan

Alle baten en lasten die rechtstreeks verband houden met het functioneren van de bestuursorganen vallen onder deze functie. De kosten van de voorstellen van eilandsraad exclusief de kosten van voorbereiding door het ambtelijk apparaat worden ook bij gerekend.

Tot deze functie behoren Eilandsraad en raadscommissies, Ambstwoning gezaghebber, Overleg staatkundige structuur Bonaire, Gezaghebber, Bestuurscollege, Griffier, Rekenkamer BES en Ombudsfunctie.

001.25.00 Gezaghebber

- In 2014 zijn bovenstaande prestaties geleverd

001.30.00 Gedeputeerden

De reguliere operationele taken zijn conform afspraken geleverd

001.60.00 Griffier

- Het RIS is grotendeels geïmplementeerd, verdere afronding is in 2015
- Het invoeren van RIS heeft ook invulling gegeven aan papier arm vergaderen.

001.1000 Eilandsraad en raadscommissies

Bij Bureau Eilandsecretaris is de nadruk, naast haar reguliere taken, vooral komen te liggen op het aansturen van directies en de voorbereidingen voor een verandering in eigen organisatie waarbij de verschillende onderdelen van het bestuur (Bureau Eilandsecretaris en Kabinet Gezaghebber) worden geïntegreerd in een bureau. Daarnaast is veel aandacht uitgegaan naar het opstellen van het meerjarenplan Bonaire.

Nieuw zijn de gevolgen van de start van de ombudsman. De behandeling van klachten over het Openbaar Lichaam Bonaire worden bij Bureau Eilandsecretaris gecoördineerd.

Functie 002 BESTUURSAPPARAAT

Bij het bestuursapparaat behoren alle baten en lasten van de directies, c.q. afdelingen, belast met de ondersteunende taken en prestaties ten behoeve van het geheel bestuurlijk en ambtelijk apparaat zoals Financien, Voorlichting & Bestuursondersteuning, Post & Archief, Juridische en Algemene zaken,

Personeelszaken, ICT (Informatie, Communicatie en Technologie), Bureau Eilandsecretaris, Kabinet Gezaghebber, Bureau Gedeputeerden en Bureau Directeuren.

002.10.01 Financiën

- Per 15 oktober 2014 is een hoofd afdeling Financiën ad interim benoemd om het verbetertraject financiële beheersing op gang te zetten, mede als gevolg van de aandachtspunten genoemd in de management letter 2013 van de externe accountant
- De afdeling heeft gezien de omstandigheden (ondercapaciteit en verbouwing/verhuizing) de nodige prestaties geleverd en stringente tijdlijnen van Cft en anderen gehaald. De begroting 2014 is op tijd opgeleverd en door de minister goedgekeurd.
- De verplichtingen administratie is per 1 november 2014 ingevoerd, waardoor ook een betere beheersing van de uitputting van de begroting mogelijk is
- Diverse interne beheersmaatregelen zijn in het laatste kwartaal ingevoerd teneinde het functioneren van de afdeling te optimaliseren
- Er is een begin gemaakt voor verbeteringen op het gebied van debiteurenbeheer middels afstemmingen met het BCN, monitoring en periodieke rapportage van de liquiditeitspositie

002.10.04 Post en Archief

- Het verzorgen van de documentaire informatievoorziening, waaronder postbehandeling en het archiefbeheer ten behoeve van belanghebbenden binnen en buiten het Openbaar Lichaam Bonaire.

Kengetallen

	Werkelijk 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Post en Archief:			
Aantal ingekomen post	3.149	3.291	3.149
Aantal uitgaande post	5.027	3.562	4.025
Aantal adviezen	2.537	2.010	2.054
Aangelegde dossiers in POVO	633	429	360
Aantal afkondigingsbladen	8	12	15
Aantal WOB verzoeken	16	38	22
Aantal antwoorden op WOB verzoeken	13	32	28
Aantal ingekomen vragen ER	2	4	0
Aantal bezwaarschriften LAR	96	87	19
Aantal antwoorden op bezwaarschriften LAR	14	10	4
Aantal besluiten centrale commissie	4	0	0
Aantal besluiten BC vergadering	545	510	503
Aantal besluiten ER vergadering	9	1	17

Personeel aan derden \$ 100.000 ten behoeve van de 2^e fase Selectie archieven van het eilandgebied Bonaire. Het opschonen en bewerken van de archieven vereist deskundigheid. Daar wij deze niet in huis hebben, worden deze werkzaamheden door een extern bureau (Files & Facilities) gedaan. Het betreft stukken vanaf 1934. De tweede fase van het selectie project is in oktober 2013 van start gegaan.

De bouwvergunningen (totaal 6901) over de periode 1949 tot en met 2005 zijn vanaf oktober 2013 en in 2014 verwerkt. Selectielijsten ten behoeve van de directies zijn in concept klaar en dienen besproken te

worden. De selectielijst is nodig voor gebruik bij het bewaren en vernietigen van de te selecteren documenten.

In november 2014 heeft het bedrijf een aanvang gemaakt met de vestigingsvergunningen over de periode 1955 tot en met 2010. Aan de hand van een stappenplan worden deze werkzaamheden uitgevoerd.

Deze activiteit is ter uitvoering van artikel 3 van de Archiefwet BES die zegt dat de overheid zorg dient te dragen voor de selectie en vernietiging van de daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden.

002.10.05 Juridische en Algemene Zaken

Gerealiseerd

- Het juridisch toetsen van (voorgenomen) beleid of uitvoering van beleid van de organisatie;
- Het uitvoeren van de Algemene Politie Keur namens de gezaghebber,

Niet gerealiseerd wegens capaciteitsgebrek

- Het ontwikkelen van het deregulerings-beleid en juridische kwaliteitszorg-beleid

002.10.06 Personeelszaken

Ook in 2014 is er veel tijd, energie en geld gestoken in de professionalisering van het ambtelijk apparaat. In totaal zijn er 11 opleidingen/cursussen aangeboden waaraan circa 190 participanten hebben deelgenomen. De cursussen Computervaardigheden, Nederlands en Papiamentu werden druk bezocht. Daarnaast volgen de meeste secretariële medewerkers een MBO-opleiding Secretaresse, wat in 2015 wordt afgerond. De beleidsadviseurs hebben de mogelijkheid gekregen om de basisopleiding Adviseur in een Politiek en Bestuurlijke Context te volgen. Daarnaast zijn voor bepaalde doelgroepen ook opleidingen op maat ontwikkeld zoals voor de bodes en interieurverzorger en de baliemedewerkers.

In 2014 is er aandacht besteed in het verbeteren van het welzijn van de ambtenaren middels het aanbieden van activiteiten. Voor de organisatie van deze activiteiten is een werkgroep opgericht, genaamd DREAMS. In deze werkgroep zijn alle directies vertegenwoordigd om zo te zorgen voor draagvlak binnen de directies. De activiteiten werden redelijk bezocht. Vooral de wandelmars was in trek met meer dan 150 deelnemers. Alle activiteiten en de promotie hiervan zijn uitgevoerd binnen het beschikbare budget.

Gedurende het jaar is de afdeling P&O druk bezig geweest met de invulling van 22 vacatures. Ondanks de implementatie van het arbeidsmarktcommunicatieplan zijn in totaal 11 van de 22 vacatures niet ingevuld. Vooral op het gebied van ICT, P&O en Juridische Zaken blijft het lastig om de vacatures in te vullen ondanks dat zij herhaaldelijk zijn uitgezet.

Door verloop binnen de afdeling P&O was de afdeling het gehele jaar onderbezet. Door een juiste verdeling van de workload is geprobeerd om de dienstverlening aan de klanten op pijl te houden.

Ondanks de werkdruk heeft de afdeling naast de reguliere werkzaamheden, de volgende projecten gerealiseerd of bevinden deze zich in de implementatie- of afrondende fase: nevenactiviteiten,

gedragscode, arbeidsvoorwaarden 2013/2014, beleid ten aanzien van Opdracht van Overeenkomsten en interne procesbeschrijvingen.

In de beleidsplannen 2014 is het volgende opgenomen voor de afdeling P&O:

1. Het ontwikkelen van het organisatiebeleid;
2. Het ontwikkelen van het personeelsbeleid;
3. Het verstrekken, analyseren en adviseren inzake personeels- managementinformatie;
4. Het opstellen van de personeelsbegroting en verantwoording;
5. Het voorzien van informatie en advisering op het gebied van P&O, beleid en instrumenten;
6. Het adviseren en begeleiden over de toepassing van rechtspositieregelingen en arbeidsvoorwaarden;
7. Het bewaken van kwaliteit van de P&O gegevens en applicatiebeheer (PIMS,POVO en salarisadministratie);
8. Het administreren, registreren, muteren en beheren van personeelsinformatie;
9. Het uitvoeren van de salarisadministratie

Het ontwikkelen van personeel- en organisatiebeleid is in mindere mate gerealiseerd gezien de onderbezetting op de afdeling.

002.10.07 Informatie, Communicatie & Technologie

- Het verder inrichten van de ICT organisatie door middel van de introductie van projectmethodologie (prince2);
Realisatie
In 2013 is er vanuit P&O een pilot groep aangewezen die deelgenomen hebben aan een introductietraining Prince2. Het is nog niet duidelijk of Prince2 in de gehele organisatie als projectmethodologie ingevoerd zal gaan worden. ICT is nog in afwachting.
- Het formaliseren van procedures, werkinstructies en protocollen;
Realisatie
Gestart en onderhanden, on-going in de vervolg jaren
- Het selecteren, uitbreiden en implementeren van systemen;
Realisatie
In afwachting van de implementatie van het netwerk
- Het optimaliseren van processen;
Realisatie

Gestart en onderhanden, on-going in de vervolg jaren

- Het standaardiseren van de ICT organisatie met behulp van ITIL;
Realisatie
Is verschoven en staat gepland voor 2015
- Het inrichten van ICT services catalogus management;
Realisatie
Is tijdens het MT besloten om het naar directie niveau te trekken
- Het opstellen van security policy;
Realisatie
In verband met de onderbezetting van de afdeling is dit verschoven naar 2015
- Het inplannen van security awareness sessions;
Realisatie
In verband met de onderbezetting van de afdeling is dit verschoven naar 2015
- Het opzetten van performance monitoring systeem;
Realisatie
Gestart in 2014 met vervolg in 2015
- Het opzetten van beveiligde toegang op afstand door gebruikers;
Realisatie
Getest en geïmplementeerd voor afdeling ICT verdere uitrol in 2015 in afwachting de implementatie van het OLB netwerk
- Het creëren van test omgeving;
Realisatie
In verband met de onderbezetting van de afdeling is dit verschoven naar 2015

Functie 003 BURGERZAKEN

De afdeling Burgerzaken is een proactieve en klantgerichte organisatie op onder meer het gebied van registratie, onderhouden en actualiseren van het register Basisadministratie persoonsgegevens en het verzorgen van de taken die betrekking hebben op de Burgerlijke Stand. De afdeling verstrekt naar behoefte correcte, betrouwbare en volledige informatie en documenten en organiseert de verkiezingen van en op het eilandgebied. Ook vervult de afdeling een kassafunctie voor andere producten van het OLB, zoals rijbewijzen, buskaarten en gezondheidscertificaten.

Om de kwaliteit van de gegevens in de registers van de Basisadministratie persoonsgegevens en de Burgerlijke Stand te verhogen, is geïnvesteerd in de professionalisering van het personeel en wordt de nauwe samenwerking met andere instanties bevorderd.

Informatieverstrekking en voorlichting aan cliënten en het publiek in het algemeen krijgt meer aandacht.

Gerealiseerd

- Bijhouden van de basisadministratie
- Verstrekken van gegevens uit de basisadministratie, dienstverlening aan burgers
- Dienstverlening aan burgers
- Producten Burgerzaken bekendmaken
- Organisatie Verkiezingen voor Europees Parlement
- Aanschaf straatnaamborden
- Andere reguliere operationele taken

Functie 020 EIGENDOMMEN NIET VOOR OPENBARE DIENST BESTEMD

De afdeling Realisatie van Directie R&O richt zich op het beheer en exploitatie van gronden en gebouwen.

Prestaties begrotingsjaar:

- Verwerken van wachtlijst voor commerciële als woningen doeleinden;
- Mede ontwikkelen van verkavelingsplannen ter uitgifte conform het nog vast te stellen grondbeleid.

De directie heeft, op verzoek en in overleg met het College, ook het concept-grondbeleid inmiddels een aantal keren aangepast; ten behoeve van toekomstige ontwikkelingen is het te verwachten dat het nieuwe, actieve grondbeleid binnenkort zal worden vastgesteld.

Met betrekking tot grondzaken is een begin gemaakt met de inventarisatie c.q. opschoning van de wachtlijsten voor zowel erfpacht als huurgrond. Hiertoe zijn belanghebbenden actief aangeschreven en worden de aanvragen op grond van de geldende criteria wederom getoetst. Ten behoeve van een meer rechtvaardige afhandeling van de erfpachtaanvragen zijn de wachtlijsten per wijk samengevoegd waarmee het eigenlijke doel van de volkshuisvesting, namelijk voorzien in de mogelijkheid tot het bouwen van een eigen woning, weer prevaleert boven de keuze voor een bepaalde woonwijk. Het afgelopen jaar is er door een interne werkgroep van de directie een actieve zoektocht gestart naar kavels in bestaande woonwijken zodat via inbreidingsplannen en beperkte middelen toch een aantal kavels kan worden aangeboden. Voorbereidingen voor nieuwe verkaveling(en) zijn ook opgestart.

De directie heeft voorts intensieve (beleids-) ondersteuning geboden aan het bestuurlijke initiatief om, middels publiek-private samenwerkings-concepten, de nodige innovaties te realiseren bijvoorbeeld op het gebied van het prijsbeleid van de overheid en de realisatie van betaalbare woningen.

Functie 140 OVERIGE BESCHERMENDE MAATREGELEN

De taken van de afdeling Handhavingprojecten en Taskforces (voormalig SSV) zijn grotendeels overgegaan naar de politie. Door het wegvallen van deze taken is er ruimte om de handhavingstaken van het OLB beter te gaan oppakken. De medewerkers zijn gezien hun opleiding, ervaring en kennis breed inzetbaar op tal van andere domeinen. Dit biedt mogelijkheden om taken zoals handhaving natuur en milieuwetgeving die niet werden uitgevoerd of op kleine schaal, op te gaan pakken.

De meeste taken van de afdeling Handhavingprojecten en Taskforces worden uitgevoerd op het domein "Openbare ruimte". Deze controles hebben een divers karakter en kunnen worden verdeeld over verschillende handhavingdomeinen.

Afdeling overstijgende taken die uitgevoerd worden zijn ondermeer, controle op winkelsluiting, vestigingvergunning, prijzenbeleid en genotindustrie.

Samenwerking met andere handhavingpartners (Politie, OM, Arbeidszaken van SZW, douane, Kmar en directie R&O) vindt in de vorm van een taskforce plaats.

Gerealiseerd

- Coördinatie projecten in de buitenruimte (controle op afdracht precariorechten)
- Controle en handhaving obstakels die het verkeer belemmeren;
- Controle op vuil overlast,
- Afhandeling van klachten in de buitenruimte (illegale storting van huisvuil,
- Regelen verkeer bij SGB;
- Controle bij terechtzittingen en Eilandsraadvergaderingen;
- Controle eigendommen en gebouwen OLB;
- Coördinatie en uitvoering van taskforces,
- Afhandeling foutmeldingen Elektronisch Toezicht tbv reclassering;
- Opstellen van PV's bij overtredingen.
- Beleid ontwikkeld voor het illegaal graven van diabaas;
- Participatie in taskforce vuurwerkbeleid;
- Assistentie bij controles van andere afdelingen (afdelingsoverstijgende controles)

Bureau Rijbewijzen

Het bureau is verantwoordelijk voor de afname van de theorie- en rijvaardigheidstesten en mogelijk op termijn de registratie van kentekens van vaar- en motorvoertuigen.

Het Bureau Rijbewijzen, dat onder deze afdeling ressorteert, laat een stijgende lijn zien voor wat betreft personen die geëxamineerd worden. Was in het jaar 2013 het aantal 1448 geëxamineerden, zowel voor theorie, praktijk en mondeling examen, in het jaar 2014 is een stijging te zien van 131 personen, dat het aantal brengt op 1579 geëxamineerden. Met deze toename is het gerechtvaardigd en noodzakelijk om de formatie bij dit bureau uit te breiden, zodat de dienstverlening optimaal kan blijven geschieden.

Gerealiseerd

- afname theorie- en rijvaardigheidstesten en mondelinge examens (begroot was 1395, gerealiseerd 1579),
- administreren en bijhouden van een register van rijbewijzen,
- ontwikkeling van beleid voor het vernieuwen en digitaliseren van de theorie examen opgaven;
- digitalisering theorie examen opgaven;
- medewerkers van bureau rijbewijzen hebben hun accreditatie behaald als volwaardig rijexaminatoren;

Functie 200 Algemeen Beheer DROB

De Directie Ruimte en Ontwikkeling zorgt in het algemeen voor een duurzame kwaliteit van de leefomgeving op Bonaire door het formuleren, aansturen en controleren van het overheidsbeleid op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, bouw, civiele werken, milieu en natuur en cultuurhistorisch erfgoed.

Prestaties algemeen:

Ter wille van een professionele en effectieve Ruimtelijke Ordening werd het Ruimtelijke Ontwikkelingsplan Bonaire aangenomen. In dit verband kan DROB op het gebied van Ruimtelijke

Ordering uitvoering en toetsingskader voor ontwikkelingen verzorgen. Dit laatste was en blijft vooralsnog de hoogste prioriteit.

Naast het landbouwbeleid en prijsbeleid heeft de directie het afgelopen jaar ook een aantal stappen gezet in het kader van het delfstoffenbeleid met als doel de beperkt aanwezige grondstoffen op het eiland in de nabije toekomst zo verantwoordelijk mogelijk te kunnen exploiteren ten behoeve van de benodigde bouwmaterialen. De, ruim 300 verleende bouwvergunningen vorig jaar vertegenwoordigen een totale bouwwaarde van ruim \$100 miljoen hetgeen als een belangrijke graadmeter kan gelden voor de bouwactiviteiten op het eiland. Ook het afvalbeleid levert een belangrijke bijdrage aan deze sector; immers, de aanbesteding van het eerste project van het samen met het ministerie uit te voeren 'Afvalbeheerplan', namelijk de realisatie van een verbrandingsinstallatie voor (bio)medisch- en slachtafval is vorig jaar opgestart. Het is de bedoeling dat er aansluitend een tweetal nieuwe milieustraten zullen verrijzen. Ondertussen is ook een strategische samenwerkingsverband opgezet met de naburige eilanden en het ministerie om te komen tot een meer gezamenlijke aanpak van het afvalbeheer.

Naast bijdragen aan de ontwikkeling van een nieuw woningmarktbeleid is ook het monumentenbeleid in 2014 verder uitgekristalliseerd. Zichtbaar, door gerestaureerde monumentale panden als de Passangrahan en Plasa Machi Mimi, maar ook door de goedkeuring van de instelling van een 'monumentenraad', het initiatief om te komen tot de oprichting van een plaatselijk 'monumentenfonds' en de organisatie van expliciet overleg tussen het eilandsbestuur en de monumentenorganisatie(s). Een en ander heeft het afgelopen jaar echter vooralsnog niet geresulteerd in de versterking van de directie met een externe deskundige voor het verder beschrijven en vervolgens aanwijzen van nieuwe panden op de eilandelijk vastgestelde monumentenlijst. Gelet op de archeologische- en cultuurhistorische waarde van deze panden is het van het grootste belang om ze zo spoedig mogelijk een beschermde, monumentale status toe te kennen.

Functie 210 WEGEN, STRATEN EN PLEINEN

De unit Civiele Werken zorgt voor het formuleren, aansturen en controleren van het beleid en beheer met betrekking tot de totstandkoming en van de instandhouding van de bouwkundige werken en fysieke infrastructuur en bijbehorende (nuts-) voorzieningen.

Prestaties algemeen

- Het verzorgen van het onderhoud van wegen;
- Het bevorderen van een optimale infrastructuur terwille van o.a. de verkeersveiligheid;
- De schoonmaak en verfraaiing van de openbare ruimten en
- Aanleg van afwatering.

Het project Renovatie Hoofdwegen is doorgegaan met het deelproject, de renovatie van de Kaya Nikiboko Zuid, vanaf de rotonde bij vd Tweel t/m de zijweg Kaya Caracas (fase 1 en 2) en we hebben gestart met de uitvoering van de rotonde bij de kerk (fase 3). Een ander belangrijk punt is de onderhoud of beter gezegd renovatie van de hoofdwegen. Door de grote achterstalligheid van onderhoud is het inderdaad beter te praten over heraanleggen dan renovatie van de wegen.

Tevens zijn de verdere voorbereidingen gedaan van de hoofdwegen in de stad rekening houdende met de Centrumvisie.

De volgende infrastructurale onderhoud en aanleg werkzaamheden zijn ook uitgevoerd in 2014, namelijk;

- Renovatie zuidelijk deel Kaya Falcon. Asphaltverharding vervangen door een betonweg.
- Verharden van de weg (asfalt) vanaf de Kaya Korona (langs Flamingo TV) t/m de Kaya Odulfinus.
- Verharden gedeelte Kaya Beni.
- Aanbrengen diverse straatmeubilair en bomen in centrumgebied alsmede aanplant van een aantal bomen
- Aanleg park in Rincon, "Parke Broertje Janga"
- Afronden project "parke Tului" d.m.v. aanbrengen hekwerk rondom het park en het aanbrengen van straatstenen rondom een aantal zitgelegenheden.
- Afronden uitvoering project "afwatering Kaya Industria Pariba en Kaya Mgr. Nieuwindt"
- Aanleg diverse afwateringsvoorzieningen (duikers, sluisen) in het afwateringssysteem vanaf Amboina naar de uitmonding in zee (naast Bootrestaurant).
- Uitvoeren reparatievakken weg naar Rincon, Kaya Inglatera en Kaya Hernandez.
- Regulierende schoonmaak langs de weg, in de woonwijken en pleinen uit besteed aan particuliere kapploegen.

Tot nu toe kan het OLB slechts, rekening houdende met de schaarse middelen, de gaten in het wegdek opvullen om de situatie niet erger te laten worden en om de verkeersveiligheid nog enigzins te waarborgen. Er moet met urgentie gezocht worden naar een structurele oplossing van de opgelopen achterstand in de huidige infrastructuur van Bonaire.

Functie 222 VERKEERSMAATREGELEN TE WATER

De dienst Haven & Loodswezen is verantwoordelijk voor het zo effectief, efficiënt, ordelijk en veilig mogelijk laten verlopen van het afhandelingsproces van passagiers, schepen, vracht en post, het bevorderen van de orde en veiligheid in en de beveiliging van de haven en de wateren van het Eilandgebied Bonaire, assisteren bij het coördineren van rampenbestrijding op zee, het bevorderen van de totstandkoming en de instandhouding van kwantitatief en kwalitatief voldoende havenfaciliteiten ten behoeve van het scheepsverkeer en havengebruikers en het ondersteunen van de bestuursorganen bij het opstellen van het havenbeleid.

Gerealiseerd

- Beloodsen van schepen (in 2014 totaal 2690 schepen);
- inspecties "pleziervaartuigen" in het kader van veiligheid in de haven (11);
- registratie van nieuwe vaartuigen (totaal geregistreerd is nu 1285 vaartuigen);
- (extra) dienstverlening aan scheepvaart en bedrijven door de loodsboot "Velos" (o.a.crew change, vervoeren van materiaal etc.);
- Kleine achterstallig onderhoud en reparatie;
- Training bestrijding "oilspil" samen met handhaving partners;
- promoveren van cruise toerisme;

Functie 300 ECONOMISCHE ZAKEN

200.00.00

De unit Economische Zaken draagt zorg voor de voorbereiding, uitvoering, voortgang en kwaliteit van de beleidsadviesing met betrekking tot de sociaal economische ontwikkelingen van het Openbaar Lichaam

Bonaire, het macro-economisch beleid, de economische betrekkingen met het buitenland, de ontwikkelingssamenwerking, alsmede het ondersteunen, monitoren en evalueren van de uitvoering van het gekozen beleid.

Prestaties algemeen:

- Het volgen en analyseren van de multilaterale handelspolitiek en het bezien van de mogelijkheden en consequenties voor Bonaire;
- Het gevraagd en ongevraagd adviseren over de heersende sociaal-economische situatie;
- Het gevraagd en ongevraagd adviseren over de kansen en belemmeringen voor verdere sociaal-economische ontwikkeling;
- Het gevraagd en ongevraagd adviseren over te ondernemen stimulerende en regulerende acties of maatregelen, onder meer ten aanzien van toerisme, verkeer en vervoer, nutsvoorzieningen, telecommunicatie, luchthaven en transport, landbouw, veeteelt en visserij en andere sectoren;
- Het gevraagd en ongevraagd adviseren over te ondernemen stimulerende en regulerende acties of maatregelen, onder meer ten aanzien van het verbeteren van de infrastructuur en het reguleren van prijzen en tarieven van cruciale producten en diensten;
- Het fungeren als aanspreekpunt voor het bedrijfsleven inzake internationale regelgeving;
- Het ondersteunen, monitoren en evalueren van de betrekkingen met het buitenland;
- Het (mede-)adviseren met betrekking tot het vestigingsbeleid en de administratieve procedures bij de behandeling van verzoeken;
- Het behandelen van en adviseren over verzoeken van bedrijven om een vestigingsvergunning en/of in het kader van de Drank- en horecaverordening te verkrijgen;
- Het coördineren van de totstandkoming van medeadvisering terzake;
- Het onderhouden van contacten met en zondig begeleiden van vestigingskandidaten en/of aanvragers van een Drank- en horecaverunning;
- Het adviseren over het te voeren prijsbeleid;
- Het opstellen van prijscalculaties;
- Het opstellen en (doen) publiceren van regionale prijsvergelijkingen;
- Het verrichten van onderzoek naar het algemeen prijspeil en daaraan gekoppelde kosten van levensonderhoud;
- Het adviseren over de vaststelling van maxima voor prijzen en tarieven;
- Het verrichten van onderzoek naar het prijspeil binnen bepaalde sectoren;
- Het adviseren over het te voeren beleid gericht op het midden- en kleinbedrijf;
- Het adviseren over specifieke maatregelen ter stimulering en instandhouding van het midden- en kleinbedrijf;
- Het mede ontwikkelen van projecten gericht op het midden- en kleinbedrijf;
- Het (doen) verrichten van onderzoek gericht op de ontwikkelingen binnen het midden- en kleinbedrijf;
- Het participeren in overlegsituaties en ondersteunen van delegaties, commissies en project- en werkgroepen aangaande de vestigingsregeling voor bedrijven en de Drank- en horecaverordening, de Prijsverordening, het midden- en kleinbedrijf en aangaande betrekkingen met het buitenland;
- Het onderhouden van contacten en samenwerken met derden.

Prestaties begrotingsjaar:

Het verder begeleiden van bepaalde SEI-projecten, waarvan nog een klein gedeelte van de uitvoeringsfase (praktische implementatiefase) in het jaar 2014 zal doorlopen. Denk hier aan de SEI-projecten:

- Sociaal Economische Natuurraad Bonaire (SENR);
- Investeringsklimaat Bonaire.

De mandatering van de vergunningverlening aan de directie betekent in de praktijk een enorme tijdswinst voor de klant. De besluitvorming inzake een verdere vereenvoudiging van de procedure van vestigingsvergunningen, inclusief mogelijke vrijstellingen van bepaalde categorieën ten behoeve van het

'one-window-shopping' voor nieuwe bedrijven en investeerders, is het afgelopen jaar echter nog niet afgerond.

300.00.05

Directie Toezicht & handhaving, afdeling Handhaving Ruimte & Ontwikkeling

De afdeling Ruimte & Ontwikkeling is belast met de controle op de domeinen economie en leefomgeving en ecologie.

In het afgelopen jaar zijn er bijna 300 bedrijven gecontroleerd op respectievelijk vestiging, drank & horecaverunning. Controles op het illegaal storten van afval blijft zorgwekkend. Hierin is een stijging te zien van het illegaal storten en is er nauwe samenwerking met de directie R&O en Selibon om hier extra aandacht aan te besteden. Controles in de bouwsector nemen steeds toe en met name controle op het bouwen zonder vergunning heeft het afgelopen jaar de nodige aandacht gekregen. Ook is er een stijgende lijn te constateren in de keuringen van elektriciteit installaties. Deze keuringen gebeuren in nauwe samenwerking met het bedrijf WEB NV.

Met trots kan de directie melden, dat door getraind personeel op het gebied van ijkwezen, momenteel het ijkken van apparatuur, weegschalen en watermeters op een professionele manier kan plaatsvinden. Dit is mogelijk geworden door het ministerie van EZ, die zorg heeft gedragen voor het trainen van een aantal medewerkers van de directie die deze taak nu zelfstandig kunnen uitvoeren.

Gerealiseerd

- controle van 300 bedrijven op vestiging- en drank & horecaverunning;
- controle op illegaal storten van afval;
- controle van uitgegeven bouwvergunningen op naleving voorwaarden bouwvergunning en inspecties uitgevoerd bij verschillende bouwwerken (inspectie bouwconstructies 1432 resp. en 2507 routine inspecties;
- ijkken van apparatuur supermarkten en pompstations (118);
- keuringen van elektriciteit installaties (was begroot 350, er zijn 485 keuringen gedaan); ook onderhoud en afhandelen van storingen (wat eigenlijk niet een taak is van de keurmeesters), vond ook regelmatig plaats (70);
- milieu inspecties op het illegaal storten van afval en afgravingen, rapen van stenen zonder vergunning (er zijn 149 inspecties uitgevoerd, begroot was 110);

De mandatering van de vergunningverlening aan de directie betekent in de praktijk een enorme tijdswinst voor de klant. De besluitvorming inzake een verdere vereenvoudiging van de procedure van vestigingsvergunningen, inclusief mogelijke vrijstellingen van bepaalde categorieën ten behoeve van het 'one-window-shopping' voor nieuwe bedrijven en investeerders, is het afgelopen jaar echter nog niet afgerond.

Functie 341 OVERIGE AGRARISCHE ZAKEN, JACHT EN VISSERIJ

In afwachting van de resultaat van de "Beleidsvisie Landbouw, Veeteelt en Visserij Bonaire" richten wij ons op de visie, missie, doelstelling en de hoofdtaken van de dienst Landbouw, Veeteelt en Visserij (LVV) zoals de voorgaande jaren: LVV wil de landbouw, veeteelt en visserij onder de Bonairiaanse samenleving (bevolking en private sector) bevorderen. De Visie is het bieden van ondersteuning bij het verder ontwikkelen van een economisch en ecologisch gezonde landbouw, veeteelt en visserij sector". LVV moet de trekker zijn om de bevolking bewust te maken door voorlichting en demonstraties te geven.

Voor de landbouw betekent dit: de promotie van de landbouwverbouwing zowel voor eigen consumptie als voor beperkte export.

Voor veeteelt wil LVV de lokale veehouderij in het algemeen verbeteren en stimuleren, om inteelt in de veestapel te voorkomen en export van de Bonaireaanse veestapel te promoten.

Voor de visserij: een continue ontwikkeling van de visserij op Bonaire door toepassing van de traditionele visserij geassisteerd door nieuwe technologieën.

Ontwikkeling van bodemkunde (putten, dammen en grondwater) en plannen, aanleggen en onderhouden van plantsoenen en andere vormen van aanplant ter verfraaiing, grondverbetering en/of erosiebestrijding.

In 2014 zijn de voorstellen verder uitgewerkt om dit onderdeel van de directie verder te versterken; enerzijds om daarmee invulling te geven aan de nieuwe overheidsvisie ter realisatie van het toekomstige 'centrum voor duurzame agrarische ontwikkeling'; anderzijds, om dit organisatieonderdeel uiteindelijk verantwoordelijk te maken voor de gebundelde taken en werkzaamheden van de directie ten behoeve van het onderhoud en vernieuwing van het wegennet en overige openbare infrastructuur op het eiland. Het is de verwachting dat deze voorstellen in de loop van het komende jaar beslissingsrijp zullen zijn.

Als eerste onderdeel van de accommodatie is de nieuwe schuur opgeleverd voor een adequate opslag van het landbouwmaterieel. De schuur voorziet voorts in een beperkte kantoorruimte, zodat er het komende jaar een structurele oplossing kan worden gevonden voor het sterk verouderde kantoorpand aldaar. Ondertussen zijn de activiteiten op het terrein zichtbaar toegenomen; de watertank en het irrigatiesystemen zijn opgeleverd en in gebruik genomen om het proefareaal voor de veevoerproductie te kunnen voorzien van gezuiverd afvalwater. Daarnaast is het plattelandsontwikkelingsprogramma gestart met de rehabilitatie van het zuidelijke deel van het terrein (hòfi) met als doel om samen met de kunukero's en demonstratieplots allerlei gewassen en teeltmethodes te onderzoeken ten behoeve van de voorlichting en het stimuleren van de agrarische productie. Dit programma is een van de inmiddels, door Den Haag, goedgekeurde projecten welke worden gefinancierd door de 'Natuurgelden'.

Functie 400 ALGEMEEN BEHEER ONDERWIJS

De afdeling Educatie en Welzijn, onderdeel Educatie richt zich op de taken van het OLB op het gebied van Onderwijs, Bibliotheek, Sport en Cultuur.

Lokaal onderwijsbeleid betekent voor het OLB het leggen van relatie en verbanden tussen de diverse beleidsterreinen die direct of indirect van invloed zijn op het verzorgen en ontvangen van onderwijs.

Afspraken uit de onderwijsagenda 2012-2017 en wettelijke taken vormen het kader voor de interventies en activiteiten.

Om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen, het registreren van ongeoorloofd verzuim tegen te gaan en preventief te werken met de scholen en hulpverleningsorganisaties is een adequate leerplichtadministratie van belang.

Er is een administratieve medewerker aangetrokken om het administratiesysteem te gaan beheren.

Realisatie

- Uitvoering Plataforma di Enseñansa
- Beleidsontwikkeling voor vroegtijdig schoolverlaters ; niet gerealiseerd door capaciteitstekort
- Beleidsontwikkeling voor vroeg schoolse educatie ; in proces, niet afgerond
- Aanschaf leerplichtadministratiesysteem : voorbereidingen voor aanschaf in 2015 (o.a. aanstelling administratieve kracht)
- Uitvoering viering docenten: niet gerealiseerd
- Ontwikkelen van informatie folders

- Individuele directeurenoverleg basis en voortgezet onderwijs
- Beleid aanname P.O. en V.O. scholen m.b.t. leerlingen (anderstaligen): niet gerealiseerd wegens capaciteitsgebrek
- Inspanningsverplichting scholen m.b.t. zorgleerlingen en verzuim
- Controle leerplicht en politie aan de poorten van de scholen i.v.m. te laat komen
- Handhaven van de leerplichtwet BES middels proces-verbaal en Halt
- P.O. en V.O. voorstel doen voor een Zorg Advies Team m.b.t. zorg c.q. gedragsproblematiek van leerlingen : er is een aanzet gedaan

Functie 480 GEMEENSCHAPPELIJKE UITGAVEN/ INKOMSTEN ONDERWIJS

Schooltransport is conform de gangbare regels en afspraken georganiseerd om aan de vraag en behoefte te voldoen. De verordening voor transport, kleding en voeding ter uitvoering van artikel 5 van de Wet Primair Onderwijs is door capaciteitsgebrek nog niet gerealiseerd.

Onderwijshuisvesting impliceert renovatie, onderhoud, huur van gebouwen en faciliteiten voor primair en secundair onderwijs en onderwijszorg. Het huisvestingsplan 2012 – 2017 is het kader voor de verdere verbetering van de onderwijshuisvesting.

Gerealiseerd

- Schooltransport
- Door capaciteitstekort is de verordening voor o.a. school transport niet tot stand gekomen
- Renovatie Kolegio San Bernardo
- Verbouwing kleuterschool Kolegio Reina Beatrix tot kinderopvang
- Voorbereidingen/voortgang nieuwbouw Brede school Papa Cornes
- Voorbereidingen nieuwbouw Kolegio Watapana
- Startbeleidsnotitie Kinderopvang in ontwikkeling

Functie 482 VOLWASSENENEDUCATIE

Het bevorderen van vak- en beroepsonderwijs, algemeen vormend onderwijs, scholing en vorming ten behoeve van de doelgroep die het volgen van onderwijs niet als hoofdactiviteit heeft, wordt uitgevoerd door stichting Forma.

Gerealiseerd

- Op basis van een met stichting Forma gesloten zorgcontract zijn conform afspraken opleidingen en cursussen verzorgd voor de doelgroepen.

Functie 510 OPENBAAR BIBLIOTHEEKWERK

De bibliotheek heeft naast de reguliere taken zorggedragen voor de verdere fysieke inrichting. Activiteiten zijn conform een jaarlijks terugkerende agenda gerealiseerd.

Er is een aanvang gemaakt met de automatisering van het boekenbestand. Hiermee wordt een belangrijke basis gelegd in de stappen naar toekomstige verzelfstandiging. Door capaciteitsgebrek zijn geen directe stappen ondernomen t.b.v. het verzelfstandigingstraject.

Gerealiseerd

- Leesbevorderende (groeps)activiteiten voor en met derden
- Kinderboekenweek

- Aanschaf boeken (gedeeltelijke verschuiving 2015)
- Aanschaf computers en materialen t.b.v. verdere inrichting en dienstverlening aan publiek (te continueren in 2015)
- Aanschaf automatiseringsprogramma voor boekenbestand (KOHA) en deskundigheidsbevordering

Functie 530 SPORT

De onderafdeling Indebon is belast met o.a. bewegen en spel op de scholen voor primair onderwijs, het voorbereiden van diverse sporten welke worden beoefend bij de interinsulaire wedstrijden. Ook met het begeleiden en ondersteunen van andere takken van sport en sport- en bewegingsactiviteiten en het verhogen van het sportniveau in het algemeen.

Realisatie

- Reguliere taken tnv beweging en sport in het primair onderwijs
- Ondersteuning buitenschoolse sport
- Voorbereidingen Interinsulaire schoolsport
- Bevorderen, begeleiding en ondersteuning bewegings- en sportactiviteiten van derden t.b.v. specifieke doelgroepen o.a. jeugd, ouderen
- Clinique's
- Beheer, renovatie en onderhoud buitensportaccommodaties 9 velden van verlichting
- Project Buurtsportcoaches
- Koninkrijksspelen
- Universiade: deze activiteit die door een ander land werd georganiseerd, vond geen doorgang meer

Functie 540 KUNST

De onderafdeling SKAL voor cultuur, kunst en literatuur geeft uitvoering aan beleid ter behoud en bescherming, ontwikkelen en promotie van het cultureel erfgoed en bevordering van artistieke expressie, cultuureducatie en verbetering van de culturele infrastructuur.

Gerealiseerd

- Bevordering en (mede-)uitvoering jaarlijkse activiteiten van de Cultuurkalender
- Middels zorgcontracten subsidie verleend t.b.v. muziek- en danseducatie, cultuureducatie en – bevordering, documentatie, cultureel erfgoed en bevordering bewustzijn Papiaments als moedertaal en de v.w.b. de literaire waarde.

Functie 541 OUDHEIDKUNDE

Realisatie

Museale expositie, aankoop artefacten, productie en facilitatie van informatiemateriaal niet gerealiseerd, doordat het museum nog niet operationeel is

Monumentenroute

Overleg met lokale en regionale musea en instellingen op het gebied van oudheidkunde en volkenkunde

Functie 560 MAATSCHAPPELIJK LEEFBAARHEID EN OPENLUCHTRECREATIE

Gerealiseerd

- Subsidie op basis van zorgcontracten t.b.v. Carnaval, Dia di Rincon en Regatta
- Ondersteuning t.b.v organisatie Bonairedag

Functie 600 ALGEMEEN BEHEER SOCIALE VOORZIENINGEN EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

De afdeling Maatschappelijke Ondersteuning en Arbeid bevordert de maatschappelijke en arbeidsparticipatie van burgers. Door middel van de integrale wijkaanpak worden projecten op het gebied van armoedebestrijding uitgevoerd o.a. met gelden uit Integrale Middelen beschikbaar gesteld door het Rijk.

Gerealiseerd

- Reguliere taken in het kader van maatschappelijke dienstverlening en bevordering arbeidsparticipatie
- Nota arbeidsmarktbeleid is vastgesteld

Functie 610 ONDERSTANDVERLENING

Gerealiseerd

- Reguliere taken in het kader van maatschappelijke dienstverlening
- Eenmalige financiële steun / overbrugging
- Gedeeltelijke uitvoering Wet Primair Onderwijs BES art.5: Kleding (bijdrage schooluniformen / -benodigdheden)
- Uitvoering Begrafeniswet BES
- Armoedebestrijding, waaronder subsidie t.b.v. voedselpakketten, woningverbetering; woonbegeleiding

Functie 611 WERKGELEGENHEID

Gerealiseerd

- Aanvang implementatie arbeidsmarktbeleid
- Reguliere taken in het kader van arbeidsbemiddeling
- Toeleidingstrajecten en projecten naar werk (Jobprograms/jobcoaches)

Functie 620 MAATSCHAPPELIJKE BEGELEIDING EN ADVIES

Sectie Welzijn van de afdeling Educatie en Welzijn is belast met beleidsontwikkeling op het gebied van algemeen welzijn en welzijn voor specifieke doelgroepen.

Gerealiseerd

- Middels zorgcontracten subsidiering t.b.v ondersteuning aan NGO's en vrijwilligerswerk
- Oprichting rechtswinkel is niet gerealiseerd

Functie 630 SOCIAAL CULTUREEL WERK / JEUGD- EN JONGERENWERK

Gerealiseerd

- Middels zorgcontracten subsidiering buurthuiswerk, na schoolse opvang, beheer en onderhoud buurthuizen, informatie/advies/opvoedingsondersteuning tbv gezin/jeugd, bevordering jeugdparticipatie

Functie 640 BEJAARDENZORG

Gerealiseerd

- Middels zorgcontracten subsidie ten behoeve van dagopvang en transport bejaarden
- Uitvoering project "Zelfmanagement 60+ en Mindervaliden" ter verbetering zelfstandige woonsituatie van de ouderen, waarbij ook mantelzorg wordt betrokken/geactiveerd
- Seniorenplatform wordt in 2015 opgepakt
- Ouderenbeleidsnotitie ligt er; verdere uitwerking naar ouderenbeleidsplan

Functie 650 KINDEROPVANG

Gerealiseerd

- Middels zorgcontracten subsidiering van kinderopvang
- Verstrekkingen individuele kindplaatssubsidies creches
- Nota kinderopvang is ontwikkeld tbv kwaliteitsverbetering
- Er is nog geen functionaris voor kwaliteitscontrole

Functie 651 DAGOPVANG GEHANDICAPTEN

Gerealiseerd

- Middels zorgcontracten subsidiering t.b.v. participatie en integratie van mindervaliden
- Regelmatig overleg met organisaties t.b.v. toekomstige overkoepeling
- Continue input t.a.v. bewustwordingscampagnes i.v.m. toegankelijkheid

Functie 700 ALGEMEEN BEHEER VOLKSGEZONDHEID

Prestaties begrotingsjaar

- Begeleiding en ondersteuning project versterking publieke gezondheid (GGD Den Haag).
- Versterken en opbouw van alle secties (sectie beleid & onderzoek, gezondheidsvoorlichting & Opvoeding, Jeugdgezondheidszorg 5-19 jaar, Infectieziektenbestrijding, Openbare Geestelijke Gezondheidszorg & Infectieziektenbestrijding).
- Begeleiding en ondersteuning project ouderengezondheidszorg.
- Inspectie instellingen kinderopvang (onderzoek, rapportage en handhaving) Het aantrekken van inspecteur kinderopvang is in 2014 niet gelukt, wordt in 2015 voortgezet.
- Aanzet tot een epidemiologische onderzoek gericht op de gehele bevolking. Een groot epidemiologisch onderzoek is nog nodig, deel onderzoeken werden afgerond (YHS) en voorbereid in 2014 (onderzoek jeugdobesitas 2015). Hierbij is er een tekort aan capaciteit.

- Lokaal plan volksgezondheid/ Nota gezondheidsbeleid & Preventienota. Bouwplan PG is opgesteld.
- Registratie van non-communicable diseases en risicofactoren. Voorbereidingen zijn gedaan. Is nog niet afgerond, vanwege tekort aan capaciteit.
- Contractmanagement (gedeeltelijk, voor JGZ) CJG
- Organiseren van de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) en zorgen voor de nodige middelen en deskundigheidsbevordering voor de betrokken actoren (opleiding en training van verschillende betrokken professionals, zoals huisartsen, EHBO-ers, Rode Kruis mensen, functionarissen vanuit ambulancedienst, etc.) op het terrein van de GHOR

Functie 710 PREVENTIEVE EN CURATIEVE GEZONDHEIDSZORG

Prestaties begrotingsjaar

- Registratiesysteem non-communicable diseases en risicofactoren (b.v. tienerzwangerschappen) nog geen registratiesysteem vanwege tekort aan capaciteit
- Preventieprogramma's/projecten gericht op verschillende voor Bonaire actuele gezondheidsproblemen
- gericht op verschillende voor Bonaire actuele gezondheidsproblemen (obesitas, diabetes & hypertensie, overmatig gebruik of misbruik genotmiddelen)
- Doorlopende preventieprogramma's / projecten:
- Gezonde school,
- Coördinatie project beweegkuur: Niet gerealiseerd door wijziging in het ZVK-zorgpakket
- Gezondheidsmarkt,
- Project flouridespoeling; niet gerealiseerd door wijziging/revisie van beleid (afhankelijk resultaat evaluatie, wordt het vervolgd.)
- Project mondhygiëne,
- Afronden project documentatiecentrum
- Project sexualiteit samen met CJG
- Project nieuwsbrief
- Contract management verschillende Stichtingen
- Fungeren als meldpunt voor signalen van crisis of dreiging (in opbouw/ vorming)
- Bieden van psychosociale hulp bij rampen
- Afspraken tot stand brengen tussen betrokken organisaties over de OGGZ-uitvoering.
- Preventie en interventie activiteiten op het gebied van de OGGZ coördineren en uitvoeren in samenwerking met alle relevante actoren/instanties (In opbouw/ vorming)
- Terugkomende projecten en reguliere taken infectieziektenbestrijding (campagnes denguebestrijding & influenza, aansturing plan van aanpak dengue, ondersteuning bij Jeugd vaccinatieprogramma's, reisvaccinaties, monitoring –en registratiesysteem en onderhoud voor diverse infectieziekten)

Functie 720 Slachthuizen

Slachten van vee en het keuren van vlees conform de wettelijke regels vindt dagelijks plaats bij het slachthuis. In het afgelopen jaar was dit 2160 slachtingen en keuringen. Het is de bedoeling om dit uit te breiden in het jaar 2015. Ook zal gestart worden met de keuring van import goederen en controle op het illegale slachten en het illegaal verkopen van ongekeurd vlees.

Gerealiseerd

toezicht en controle van het slachtproces bij het slachthuis;

- keuring van vee en vlees bij het slachthuis (in het afgelopen jaar 2160 slachtingen gekeurd);

Functie 723 MILIEU EN NATUURBEHEER

De unit Milieu en Natuurbeheer zorgt voor het formuleren, aansturen en controleren van het beleid met betrekking tot milieu en natuur.

Meer specifiek voor 2014:

- Het ontwikkelen en uitvoeren van het algemeen beleid, het vergunningsbeleid en de vestigingsregelingen;
- opstellen van goed onderbouwde adviezen aan het Bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire;
- natuur en milieu communicatie en de
- toetsing van vergunningsaanvragen.

Op basis van adequate onderlinge afstemming binnen het openbaar lichaam met het rijk en de bijbehorende afspraken inzake de (controle op) naleving van de vigerende wet- en regelgeving is de werkdruk op het onderdeel natuur- en milieuvergunningverlening het afgelopen jaar verder toegenomen.

Functie 725 OVERIGE OPENBARE HYGIENE

De afdeling Samenleving & Zorg (voor het gemak Warenkeuring & Openbare Hygiëne) is belast met controle op naleving van de Warenwet, drank- & horecaverordening(preoperationele keuringen) en controle kwaliteit drinkwater BES.

Het beleid is erop gericht om de controle frequentie te laten bepalen door naleefgedrag van de bedrijven. Zodoende worden bedrijven die de wet- en regelgeving wel naleven, minder vaak gecontroleerd en lokaliteiten die "in orde zijn" of die reeds een keuring hebben ondergaan, worden niet gecontroleerd.

Bedrijven met een "povere" naleefgedrag, kunnen op meerdere controles rekenen.

Alle horeca bedrijven worden gecontroleerd conform D&H-normen, HACCP-normen en Hygiëne code.

Gerealiseerd

- Toezicht en controle bij 312 bedrijven op naleving van de Warenwet,
- Toezicht en controle van 250 restaurants en eetgelegenheden en alle andere zaken die eet- en drinkwaren verkopen;
- Uitreiking van gezondheidscertificaten (2209 afgifte van blauwe keuringskaarten);
- Controle op de kwaliteit van het drinkwater (watermonsters afname) en controle op voorkomen van legionella in drinkwater;
- Keuringen van lokalen voor vergunning (inclusief ventvergunning);
- Toezicht op het roeren van grafkelders
- Haven controle (waaronder Controle van fruitbarkjes) en ship sanitation (23);
- Het maken van certificaten van Vrijstelling van Sanitaire Controle
- Het roeren van grafkelders;
- Het geven van voorlichting aan scholen, groeperingen en bedrijven (59);
- Het begeleiden van diverse instellingen en bedrijven bij het transporteren van afvalstoffen

Structureel opleiding en trainingen (Directie breed).

Handhavers moeten goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen binnen de organisatie en binnen hun vakgebied. Ontwikkelingen, met name nieuw beleid, genomen op Rijksniveau kunnen ook een grote invloed hebben op onze organisatie als het beleid ook voor het OLB geldig is. Het is voor elke handhaver van belang om te weten welke beleidsontwikkelingen er zijn en waar de focus van de andere directies ligt. Hiermee kunnen ze hun oog- en oorfunctie optimaal vervullen.

Het afgelopen jaar is er bijzonder aandacht besteed aan het professionaliseren van het personeel van de directie Toezicht & Handhaving. Training op het gebied van ICT en Taal, hebben nagenoeg alle medewerkers ontvangen. Dit zal in het komend jaar worden gecontinueerd. Ook zijn er specifieke opleidingen georganiseerd op het gebied van voedselveiligheid en zijn de medewerkers van de afdeling Samenleving & Zorg in Nederland geweest voor een "snuffel-stage".

Er zou ook begonnen worden met de opleiding tot Buiten gewoon agent van Politie (Bavpol), echter is dit pas het komend jaar realiseerbaar door onvoorziene omstandigheden.

Er is een aanvang gemaakt met het opleiden van de afdelingshoofden en beleidmedewerkers om adviezen en beleidsvraagstukken te kunnen opstellen en ontwikkelen.

Dit zal ook in het komend jaar worden gecontinueerd.

De rijexaminateurs en enkele inspecteurs hebben met succes de opleiding van rijexaminator gevolgd voor het verkrijgen van hun accreditatie tot examinator.

Verbetering van de dienstverlening

Om de dienstverlening aan het publiek te verbeteren en te optimaliseren hebben de medewerkers van het bureau office management een MBO-opleiding gevolgd op secretariael/administratief gebied.

Er wordt gewerkt aan een geautomatiseerde "inkijkfunctie" ten behoeve van de afdelingen, zodat zij te allen tijde informatie kunnen opvragen.

De administratieve afhandeling van theorie en praktijk examens voor bureau rijbewijs vindt dagelijks plaats en er wordt ook ondersteuning verleend aan de Vectorcontrole afdeling, door het doorgeleiden van verzoeken en het maken van afspraken voor bestrijding van ongedierte.

Ingekomen klachten worden ingeboekt in de klachtenlijst en krijgen voorrang op routine werkzaamheden.

In 2014 hebben 7 bedrijven een verzoek ingediend bij de afd. Samenleving & Zorg om hun te begeleiden in het afschrijven en vernietigen van ondeugdelijke goederen.

Functie 822 OVERIGE VOLKSHUISVESTING

De unit ROV / Erfgoed zorgt voor het formuleren, aansturen en controleren van beleid met betrekking tot de ruimtelijke ordening, de volkshuisvesting, de bouw en de monumenten zowel boven als ondergronds.

Prestaties algemeen

- Toetsing initiatieven aan het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan Bonaire (ROB);
- communicatie inzake het ROB;
- (laten) opstellen van beleidsnota's, zoals welstandsnota;
- deelname in uitvoering van het SEI project 'Integrale Wijkaanpak';
- advisering, o.a. in juridische procedures, erfpachttuitgifte, handhavingzaken;
- updaten Bouw- en Woningverordening Bonaire;
- mede opstellen van grondbeleid;
- afhandelen bouw- en sloop aanvragen;

Naast bijdragen aan de ontwikkeling van een nieuw woningmarktbeleid is ook het monumentenbeleid in 2014 verder uitgekristalliseerd. Zichtbaar, door gerestaureerde monumentale panden als de Passangrahan en Plasa Machi Mimi, maar ook door de goedkeuring van de instelling van een 'monumentenraad', het initiatief om te komen tot de oprichting van een plaatselijk 'monumentenfonds' en de organisatie van expliciet overleg tussen het eilandsbestuur en de monumentenorganisatie(s). Een en ander heeft het afgelopen jaar echter vooralsnog niet geresulteerd in de versterking van de directie met een externe deskundige voor het verder beschrijven en vervolgens aanwijzen van nieuwe panden op de eilandelijk vastgestelde monumentenlijst. Gelet op de archeologische- en cultuurhistorische waarde van deze panden is het van het grootste belang om ze zo spoedig mogelijk een beschermde, monumentale status toe te kennen.

Bouwvergunningverleners: De allerlaatste achterstanden van bouwvergunningen zijn inmiddels weggewerkt en de afwikkeling verloopt efficiënter. De bouwcommissie 'nieuwe stijl' heeft zich het afgelopen jaar verder bewezen; er zijn ruim 300 aanvragen behandeld en vergunningen verleend. De mandatering van de vergunningverlening aan de directie betekent in de praktijk een enorme tijdwinst voor de klant.

2. Paragrafen

Paragrafen

De paragrafen zijn vanuit de Besluit begroting en verantwoording openbare lichamen BES verplicht gesteld. Deze hebben betrekking op de beheersmatige aspecten van de organisatie.

De paragraaf over lokale heffingen (2.1) heeft betrekking op de inkomsten uit lokale heffingen en het gevoerde beleid daaromtrent. Het weerstandsvermogen (2.2) geeft weer, hoeveel middelen Bonaire (nodig) heeft bij onvoorziene gebeurtenissen om de financiële gevolgen op te vangen. Onderhoud van kapitaalgoederen (2.3) beschrijft de uitvoering van het onderhoud van kapitaalgoederen van het OLB. In de paragraaf over bedrijfsvoering (2.4) bevat informatie over de huidige situatie en recente ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering. De paragraaf over deelnemingen (2.5) bevat onder meer een lijst van deelnemingen van het OLB en het gevoerde beleid en de resultaten daarvan. Grondbeleid (2.6) bevat een weergave van het grondbeleid van het OLB. De laatste paragraaf (2.7) geeft informatie over de collectieve sector.

2.1 Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen hebben tot doel dat het Openbaar Lichaam door het verwerven van eigen middelen dekking vindt van haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de haar toebedeelde taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen dient door middel van een door de eilandsraad vast te stellen verordening te geschieden (art. 40 FIN-BES).

Hieronder informeren wij u over de volgende onderwerpen:

- Beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
- Aanduiding van de lokale lastendruk en
- Beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Lokale heffingen.

Lokale heffingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op beide. Ongebonden lokale heffingen zoals de grondbelasting, de toeristenbelasting, de verhuurautobelasting en de motorrijtuigenbelasting worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals reinigingsrechten worden verantwoord op de betreffende taak en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Beleidsmatig

2014 was het vierde jaar van het nieuwe belastingstelsel BES. Evenals in 2013 ging dit gepaard met veel onzekerheden. Ook de afstemming met de Belastingdienst/CN (BCN), die voor OLB de inning voor zijn rekening neemt, verliep niet altijd even gemakkelijk. Gaandeweg werd dit verbeterd. De inkomstenkant heeft nu en in de toekomst veel aandacht nodig.

Het convenant tussen BCN en OLB, dat de bepalingen rondom de samenwerking moet regelen, is inmiddels getekend. Op basis van dit convenant zal verder invulling gegeven moeten worden aan de procedures en de werkafspraken. Hierbij zij aangetekend dat verdere uitwerking hiervan noodzakelijk is.

Een van de besluiten in het staatkundige hervormingstraject is de keuze om grondbelasting een lokale aangelegenheid te laten zijn en vastgoedbelasting een rijksaangelegenheid. Deze keuze heeft verstrekende consequenties, ook in de samenwerking met de B/CN. Dit omdat beide belastingvormen complementair zijn en geen overlap vertonen. Particulieren en bedrijven betalen of Grondbelasting of Vastgoedbelasting. Dit betekent dat als er mutaties plaatsvinden van de ene naar de andere situatie, dit direct gevolgen heeft voor zowel de B/CN als het OLB.

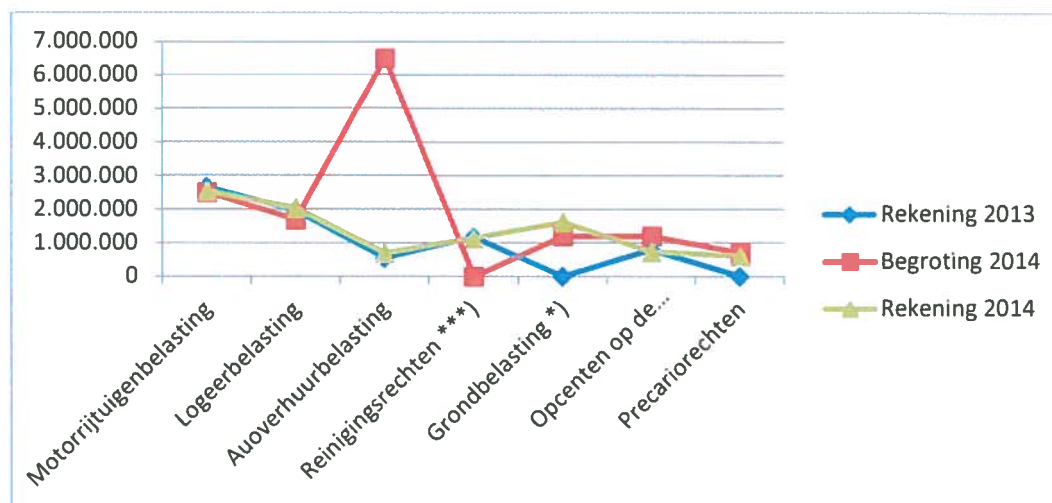
De vastgoedbelasting is een rijksaangelegenheid. De opcenten op deze belasting komen jaarlijks ten goede aan het OLB. Gedurende 2014 is US\$ 727.162 ontvangen; conform een raming moet de OLB nog ruim 700.000 US\$ ontvangen over 2014.

Overzicht belastingopbrengsten

Belastingen worden door de heffingsambtenaar dwingend opgelegd zonder dat daar een aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat. Daar tegenover staat dat rechten wel een aanwijsbare tegenprestatie kent. Voor 2014 zijn de hierna te noemen resultaten behaald.

Opbrengsten lokale lasten	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Motorrijtuigenbelasting	2.661.451	2.500.000	2.550.400
Logeerbelasting	1.969.892	1.700.000	2.037.415
Auoverhuurbelasting	551.254	650.000	697.452
Reinigingsrechten ***)	1.166.564	xxxxxxx	1.140.000
Grondbelasting *)	1,379,134	1.200.000	1.617.477
Opcenten op de vastgoedbelasting **)	790.000	1.200.000	727.162
Precariorechten	548,973	700.000	610.427

*) De opbrengst reinigingsrechten staan niet meer in onze jaarrekening, maar zijn conform opgave Selibon

Aanduiding lokale belastingdruk

Bij het maken van een berekening van de lokale belastingdruk gaat het om heffingen/belastingen die aan de burgers kunnen worden opgelegd. Voor Bonaire gaat het om de volgende heffingen/belastingen: de motorrijtuigenbelasting, de grondbelasting en de reinigingsrechten.

Om een zo realistisch mogelijk beeld te krijgen van de grondbelasting is het bedrag van de jaarrekening als norm gehanteerd.

Bij een bevolkingsomvang van 18.922 (stand Burgerzaken 31 december 2014) is de belastingdruk in 2014 per hoofd van de bevolking als volgt:

Motorrijtuigenbelasting	134,78
Grondbelasting	85,48
Totaal per hoofd van de bevolking exclusief reinigingsrechten	220,26

Beleid kwijtschelding

Conform wet- en regelgeving is de eilandsraad bevoegd tot het vaststellen van beleid met als doel kwijtscheldingsmogelijkheden. Het betreft onder meer het kunnen toepassen van een hogere vermogensnorm en de mogelijkheid om onder voorwaarden aan ondernemers kwijtschelding te kunnen verlenen.

Er is inmiddels een concept opgesteld. Om er voor te zorgen dat de te hanteren normeringen aansluiten op de geldende wet- en regelgeving is het concept voor nader advies uitgezet. De verwachting is dat het definitieve voorstel in de tweede helft van 2014 voor besluit aan de eilandsraad zal worden voorgelegd.

Invordering belastingschulden

De belastingdienst, die voor ons de invordering en inning verzorgt, heeft per 31 december 2014 een overzicht verstrekt van openstaande vorderingen vanaf 2005. Het blijkt dat er nog een bedrag openstaat van ruim \$ 12 miljoen. Het is echter nog niet duidelijk of hiervoor al betalingsregelingen zijn getroffen, dan wel dat vorderingen feitelijk deels oninbaar zijn. Er zijn reeds besprekingen gevoerd met BCN in dit kader. Op korte termijn zullen nadere afspraken met de belastingdienst worden gemaakt over de invordering, c.q. afschrijving van de openstaande bedragen, voorzover deze oninbaar blijken te zijn.

2.2 Weerstandvermogen

Inleiding

De paragraaf weerstandvermogen behandelt de vraag in welke mate het openbaar lichaam in staat is de gevolgen van risico's op te vangen. Dit is van belang om samen met de gegevens in de balans en de

toelichting daarop een zo betrouwbaar mogelijk beeld te geven van de financiële positie van het Openbaar Lichaam.

De paragraaf bevat een overzicht van de relevante risico's gekwantificeerd in US dollars en van de beschikbare weerstandscapaciteit; dit zijn de middelen, die beschikbaar zijn of gemaakt kunnen worden om de financiële gevolgen van risico's, zodra deze zich daadwerkelijk voordoen, op te kunnen vangen. Het vrij beschikbare eigen vermogen is een van de belangrijke onderdelen van de weerstandscapaciteit. Daarnaast wordt het weerstandsvermogen berekend, dit is een kengetal, dat wordt berekend door de weerstandscapaciteit te delen door de gekwantificeerde omvang van de risico's.

Beleid

Ten aanzien van de hoogte van de weerstandscapaciteit ten aanzien van incidentele risico's streeft het bestuurscollege een eigen vermogen na van \$ 2,5 miljoen. Dit eigen vermogen (exclusief bestemmingsreserves) wil het bestuurscollege opbouwen in 5 jaren, te beginnen in 2011. Ultimo 2014 dient het eigen vermogen derhalve tenminste \$ 2 miljoen te bedragen.

Naast dit zichtbare eigen vermogen zijn ook nog stille reserves beschikbaar bijvoorbeeld in de vorm van domeingronden, die verkocht kunnen worden.

Tenslotte bestaat de eerste buffer van de weerstandscapaciteit uit de post onvoorzien, die in de begroting is opgenomen.

Met de weerstandscapaciteit van \$ 2,5 mln per 31 - 12 - 2015 streeft het bestuurscollege een ratio na van 1,0 voor het weerstandsvermogen ; dit bedrag zal het totaal van de berekende risico's moeten dekken, met een correctie voor het gegeven dat niet alle risico's zich in een keer zullen voordoen.

De berekening van risico's zal bestaan uit een inschatting van de vermoedelijke schade van een gebeurtenis, rekening houdend met de kans dat deze gebeurtenis zich kan voordoen.

Berekening weerstandsvermogen

Op basis van de weerstandscapaciteit opgenomen onder punt 3 hierna en de berekening van de risico's opgenomen onder punt 4 berekenen wij een weerstandsvermogen van ongeveer 0.12. In verband met de groei van het vrije eigen vermogen in de jaren 2011 t/m 2015 naar de gewenste positie van \$ 2,5 miljoen heeft het weerstandsvermogen nu al minimaal de gewenste omvang van \$ 1,5 bereikt.

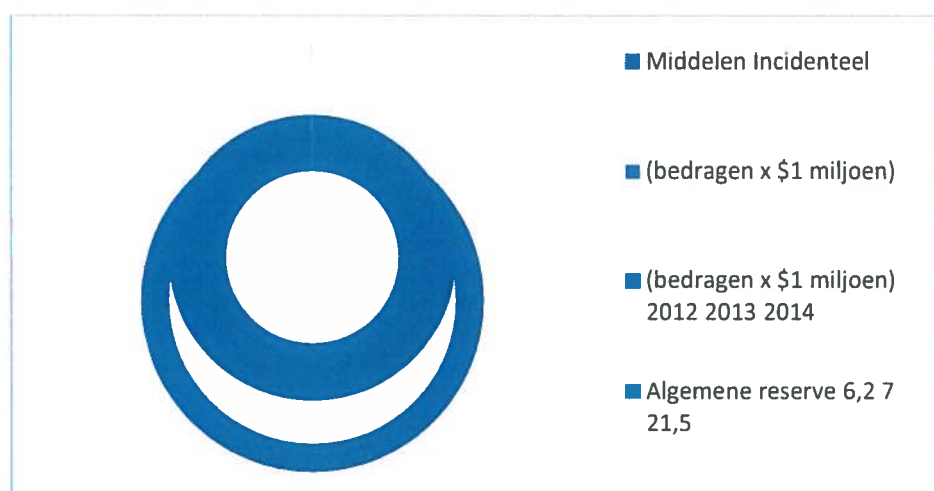
Overzicht weerstandscapaciteit

In de (concept) nota risicomangement en weerstandsvermogen wordt onderscheid gemaakt naar incidentele weerstandscapaciteit, die wordt ingezet om de incidentele financiële gevolgen van risico's op te vangen en structurele weerstandscapaciteit, die wordt ingezet om de structurele financiële gevolgen van risico's op te vangen. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene nog niet bestemde reserve en de stille reserves, die gerealiseerd kunnen worden door verkoop van bezittingen, die niet dienstbaar zijn aan de bedrijfsuitoefening van het openbaar lichaam. De structurele

weerstandscapaciteit bestaat uit de post onvoorzien, het gemiddelde meerjarig begrotingsaldo en de onbenutte belastingcapaciteit.

Middelen (bedragen x \$1 miljoen)	Incidenteel			Structureel		
	2012	2013	2014	2013	2014	2015
Algemene reserve	6,2	7,0	21,5			
Algemene reserve 2012		3,2				
Bestemmingsreserves	0,7	0,1	0,1			
Resultaat	0,8	11,2	8,1			
Af: toevoeging bestemmingsreserve	PM	- 0,2	-5,1			
Stille reserves	PM	PM	PM			
Post onvoorzien				0,1	0,1	0,1
Begrotingsaldo				0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit						
- Hondenbelasting				0,1	0,1	0,1
- Onderdekking leges en retributies				0,5	0,5	0,5
TOTAAL	7,7	21,5	24,5	0,7	0,7	0,7

In de berekening van de weerstandscapaciteit 2014 is nog geen rekening gehouden met eventuele bestemmingsreserves uit het resultaat 2014. Bij de bepaling van de verdere mutaties t.a.v.

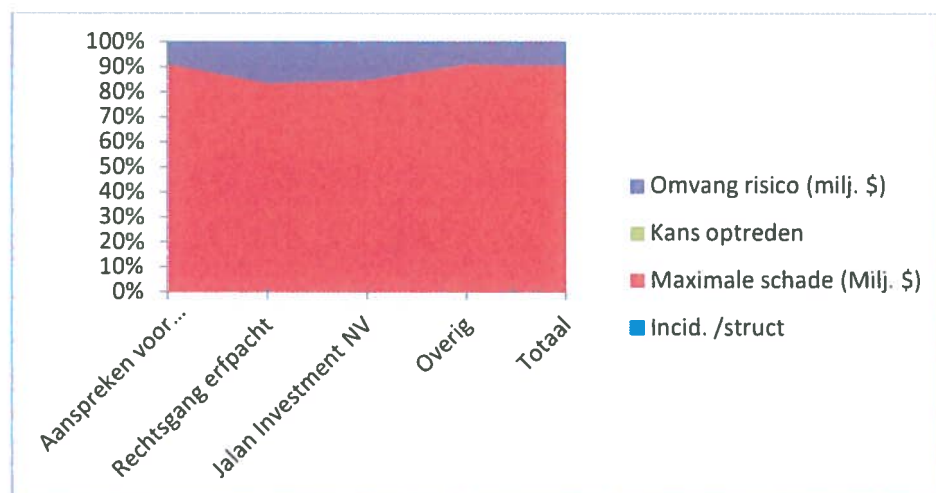
bestemmingsreserves op basis van het resultaat 2014 zal rekening worden gehouden met de voorgenomen weerstandscapaciteit van \$2 miljoen.

Overzicht relevante risico's

In 2014 heeft nog geen gestructureerde inventarisatie van alle risico's plaatsgevonden. In het onderstaande overzicht zijn de nu bekende risico's opgenomen. Hierbij hebben wij om redenen van eenvoud de risico's met een verwacht schadebedrag van minder dan \$ 100.000 niet opgenomen. Er is nog geen inzicht in de niet kwantificeerbare risico's.

Overzicht kwantificeerbare risico's

Naam risico	Incid. /struct	Maximale schade (Milj. \$)	Kans optreden	Omvang risico (milj. \$)
Aanspreken voor verliezen Bonaire Holding maatschappij NV	1	20,5	0-20%	2,0
Rechtsgang erfpacht	1	1,0	0-20%	0,2
Jalan Investment NV	1	1,1	0-20%	0,2
Overig	1	1,0	0-10%	0,1
Totaal		23,6		2,5

1. Aanspreken voor verliezen Bonaire Holding maatschappij NV	
Omschrijving	Bonaire Holding Maatschappij heeft een geplaatst aandelenkapitaal van \$ 24.022.346, hiervan is een bedrag van \$ 20.536.313 nog niet volgestort door het OLB. Hierdoor loopt het OLB boven het bedrag van het gestorte kapitaal risico voor bedrijfsverliezen van BHM en haar dochter-ondernemingen
Impact	\$ 20.536.313
Maatregelen	Er is een statutenwijziging toegezegd door de directie van BHM. OLB zal toezien op de daadwerkelijke uitvoering van deze statutenwijziging in 2015.
Status	Het betreft een doorlopend risico. Na de statutenwijziging is het risico

	beperkt tot de resultaten uit de voorgaande periode.
2. Omschrijving	Rechtsgang erfpacht Het OLB is voornemens om steeksproefsgewijs een aantal wanbetalers m.b.t. erfpacht in een incasso procedure mee te nemen. Alvorens er executoriaal beslag kan worden gelegd is een uitspraak van de rechter nodig
Impact	\$1.000.000
Maatregelen	Met onze advocaat is afgesproken dat we daarvoor geen afspraken nodig hebben met andere advocaten(-kantoren). Dit traject staat op zichzelf en is met name bedoeld om een rechtelijke uitspraak te verkrijgen inzake de erfpachtcontracten met de 20- respectievelijk 40-jaar clausule.
Status	Dit traject is recentelijk opgestart en moet nu verder in gang worden gezet.
3. Omschrijving	Jalan Investment NV Naar aanleiding van de opzegging het recht van erfpacht op een perceel heeft Jalan N.V. om een voorlopige voorziening verzocht en verkregen. Op grond van de voorlopige voorziening mag het eilandgebied tot dat in een bodem procedure is beslist niet de uitvoering van de tussen Jalan en Bonaire gesloten development agreement frustreren. Er loopt momenteel nog een bodem procedure zowel in conventie als reconventie. Bonaire is veroordeeld tot betaling van een dwangsom tot maximaal \$ 1.117.318 (ANG 2 miljoen). Indien zij zich niet houdt aan het verbod. Tevens valt te verwachten dat indien in de bodem procedure wordt beslist dat de opzegging onrechtmatig was een schade vergoeding wordt geëist.
Impact	\$ 1 miljoen
Maatregelen	Met Jalan zijn inmiddels onderhandelingen gestart om tot een minnelijke regeling te komen. Hiervan zijn nog geen concrete resultaten bekend.
Status	In afwachting hiervan zijn de procedures op de parkeerrol geplaatst.

2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Het Openbaar lichaam Bonaire is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De meest belangrijke kapitaalgoederen zijn: verharde wegen, zand wegen; semi verharde wegen; rotondes; rioleringen; duikers; dammen; labado's; openbare plantsoenen en overheidsgebouwen waaronder scholen;

In algemene zin kan worden vastgesteld dat het onderhoud van de verschillende kapitaalgoederen nog steeds niet op orde is. Er is sprake van grote onderhoudsachterstand. De financiële situatie laat echter niet toe dat er nu prioriteit gegeven kan worden aan dit achterstallig onderhoud.

Voor het verkrijgen van een helder en volledig beeld in kapitaalgoederen zijn onderhoudsplannen voor de overheidsgebouwen, een renovatieplan voor de wegen en een masterplan onderwijshuisvesting 2012 - 2017 gemaakt. Passangrahan is inmiddels gerenoveerd. Deze werkzaamheden zijn begin 2013 begonnen en inmiddels (mei 2014) afgerond.

De plannen zullen tevens gebruikt worden om de raad de gewenste kwaliteitsniveaus te laten vaststellen. Verder zullen de plannen als input worden gebruikt om aanvullingen op onze vrije uitkering te krijgen en een aanzet te kunnen doen om de kapitaalgoederen op een verantwoordelijke manier te onderhouden zodat zij op een voor Nederland aanvaardbaar niveau kunnen worden gebracht en blijven.

De kosten die gemoeid zijn met het herstel van de slechte staat van onderhoud van kapitaalgoederen zijn hoog. Daarbij komt dat OLB meer en meer te maken krijgt met investeringen en bijbehorende afschrijvingslasten. Uitgaven voor investeringen en herinvesteringen waarvoor het feitelijk de middelen niet heeft omdat de Vrije Uitkering ontoereikend is (onderkant bandbreedte). Een belangrijk aandachtspunt in het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) tijdens de CN-week.

2.4 Bedrijfsvoering

Inleiding

De uitgaven kant van het financiële beheer heeft in de afgelopen jaren veel aandacht gekregen en voor wat betreft de lopende financiële huishouding gaat dat goed, zolang men zich aan de vigerende procedures houdt. Vanaf 2012 is merkbaar geworden dat de verwerking van de facturenstroom steeds overzichtelijker en steeds beter beheerst wordt. Toch zal er nog een kwaliteitsslag moeten worden gemaakt zodat facturen, in voorkomende gevallen, niet te lang wachten op afhandeling.

Nog belangrijker is het leerproces om te voldoen aan het baten en lastenstelsel en het onderscheid tussen exploitatiekosten en investeringen. Ook bij de opmaak van deze jaarrekening bleken veel kosten in eerste instantie ten onrechte op de exploitatie geboekt te zijn. De constatering dat het hier in diverse gevallen wel degelijk investeringen betrof leidde tot noodzakelijke overboekingen via de kapitaaldienst naar de balans (vaste activa), waarop ook zal moeten worden afgeschreven. Een deel van de begrotingsruimte voor de reguliere lasten is dus gebruikt voor het doen van investeringen. Dit is ook een van de belangrijkste oorzaken van het ontstane resultaat. Het niet opmaken van beschikbare budgetten is een andere oorzaak, doch van mindere omvang.

Met betrekking tot de inkomstenkant moet nog veel gebeuren. Allereerst door de situatie dat het Openbaar Lichaam verantwoordelijk is geworden voor de heffing van grondbelasting, maar ook ten aanzien van het heffen en innen van andere lokale belastingen is de situatie sinds 2010 drastisch gewijzigd. De inning is opgedragen aan B/CN. Het is belangrijk dat dit zeer goed wordt georganiseerd opdat onze inkomsten beter worden gewaarborgd. Daarnaast leiden de nieuwste inzichten ertoe dat voor civiele overeenkomsten de belastingdienst wettelijk geen middelen heeft voor dwanginvordering. Dit moet via gerechtelijke procedures en met inschakeling van gerechtsdeurwaarders geschieden en hier worden nog voorbereidingen voor getroffen.

Een belangrijke stap in het kunnen beheersen van het financiële beheer en de onderliggende processen is de financiële beheersverordening. Deze verordening is inmiddels recentelijk door de eilandsraad vastgesteld. Deze verordening geeft richting aan de eisen van rechtmatigheid, doelmatigheid, verantwoording en controle bij het financieel beleid en beheer en het vormt mede de referentie voor de accountantscontrole.

Hoewel er nog geen sprake zal zijn van een goedkeurende verklaring door de accountant, zijn er vele verbeteringen doorgevoerd in de afgelopen jaren waardoor goedkeuring, desnoods met beperking, dicht in de buurt komt. Het bestuurscollege zal er op toezien dat deze ontwikkelingen onverminderd worden doorgezet.

Van voorafgaand toezicht personeel naar goedkeuring achteraf

De goedkeuring achteraf van personele mutaties verloopt niet naar tevredenheid. Nog steeds komt het voor dat de uiteindelijke goedkeuring door de Rijksvertegenwoordiger zo lang op zich laat wachten dat kandidaten afhaken of met voorschotten op hun salaris worden geconfronteerd.

De voorschotten die ook in 2014 moesten worden verstrekt vormen een extra belasting voor de financiële administratie. Te vaak wordt een voorschot toegekend waarbij ten onrechte de verantwoordelijkheid voor de verrekening hiervan bij financiën wordt gelegd. Er wordt naar oplossingen gezocht ten einde het aantal voorschotten in te perken, met name als het gaat om situaties waarbij overeenkomsten van opdracht worden verstrekt.

AO/IC en ICP

In de zomer van 2010 is een eerste aanzet gegeven om de interne controle meer structureel gestalte te geven. Daarin wordt bepaald welke interne controles op welk moment dienen te worden uitgevoerd. Een grote verbetering die de medewerkers van de financiële administratie en beleidsmedewerkers financiën dwingt om zeer bewust om te gaan met de boekhouding. De nieuwe afspraken om weer (maand- en kwartaal)rapportages te leveren heeft o.a. geleid tot meer aandacht voor frequente interne controles. Dit is in de praktijk tot halverwege 2014 door gebrek aan capaciteit onderbelicht gebleven.

Met ingang van het tweede kwartaal 2015 zal dit weer intern worden opgepakt. In combinatie met alle andere taken en verantwoordelijkheden en het op orde brengen en houden van onze financiële administratie vergt ook dit extra inzet en coördinatie.

Uitrollen planning & control cyclus richting directies en afdelingen.

De hernieuwde intentie om weer maand- en kwartaalrapportages op te stellen (nu vanuit OLB en directies) is in het laatste kwartaal van 2014 opgepakt. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een opzet van maand- en kwartaalrapportages die, onder voorwaarden tot betere, meer actuele en eerdere stuurinformatie moeten leiden. Dit is een ambitieus traject en we zien 2015 als periode om toe te groeien naar een rapportagesystematiek die afgestemd is op de boekhouding, die dan accuraat moet zijn. Correcte instelling van de stambestanden van Key2Financien is van cruciaal voor het welslagen van de rapportagesystematiek.

Rijks- en lokale belastingen

Een zeer belangrijke wijziging ten opzichte van de situatie voor de staatkundige hervormingen is het gegeven dat de belastingdienst/CN de inning verzorgt van lokale belastingen. Dit heeft o.a. geleid tot een situatie waarbij er nog slechts één balie is waar zowel de rijks- als lokale belastingen kunnen worden betaald. Wel blijft het Openbaar Lichaam Bonaire zelf verantwoordelijk voor de heffing van de belastingen, de afhandeling van eventuele bezwaarschriften en, zoals recentelijk bekend, ook de gerechtelijke invordering van erfpacht en andere civielrechtelijke vorderingen. Voor betalingen die verband houden met producten en diensten door de lokale overheid dient het Openbaar Lichaam Bonaire nog een kassafunctie in stand te houden.

De noodzaak om de kwaliteit van de onderlinge informatievoorziening te verbeteren is absoluut nodig gebleken. Met name voor wat betreft de grondbelasting en de erfpacht dient OLB haar zicht hierop te

verbeteren. Voor de stand van de invordering wordt de optie onderzocht om inzage te krijgen in het GOS-systeem van de Belastingdienst. Een verzoek hiertoe is aan de Belastingdienst voorgelegd, maar dit verzoek is tot nu toe geweigerd. Daarnaast zal ook in 2015 getracht worden om de administraties van belastingvorderingen van het OLB en de Belastingdienst beter op elkaar aan te laten sluiten. De formalisatie van het convenant en de samenwerkingsovereenkomst heeft de onderlinge samenwerking weer intensief op gang gebracht. Voor de periode 2012 tot en met 2014 zijn nacalculaties gedaan door BC/N met betrekking tot de afdrachten van de diverse middelen, welke geresulteerd heeft in een additionele US\$ 1,011,000; dit bedrag wordt in het tweede kwartaal van 2015 ontvangen.

Verder wordt momenteel samengewerkt om te komen tot één gezamenlijke bron voor basisinformatie voor percelen en vastgoed objecten gevuld vanuit het Kadaster (t.b.v. erfpacht, grondbelasting en vastgoedbelasting). De mogelijkheden zijn onderzocht en worden momenteel verder uitgewerkt om tot concrete afspraken en werkprocessen te komen.

Reorganisatie richting directiemodel: doelstelling organisatie

In het IVB-programma (juni 2008) is de doelstelling van de reorganisatie als volgt geformuleerd: *"De kwaliteit van het bestuurlijk en ambtelijk functioneren is een belangrijke factor voor de ontwikkeling van de levensstandaard en de kwaliteit van het leven voor de bevolking van Bonaire. Mede ingegeven door de staatkundige verandering is de noodzaak ontstaan om de huidige vorm en het functioneren van het overheidsapparaat grondig te herzien en de structuren aan te passen aan de eisen van de moderne tijd. Dit vereist grootschalige, integrale en complexe aanpassingen in processen en structuren. Bij het bestuur en het management van de nieuwe organisatie zullen deugdelijkheid van bestuur, integriteit, focus op de burger, doeltreffendheid en doelmatigheid centraal staan. Om al deze veranderingen op een gestructureerde en doelmatige wijze plaats te laten vinden zijn zowel een goede inhoudelijke en procesmatige voorbereiding en planning als een gedegen voorbereiding van de regie van essentieel belang."*

Met deze reorganisatie willen we de overheidsorganisatie verder professionaliseren, zodanig dat de organisatie gaat voldoen aan de eisen die de samenleving van Bonaire tegenwoordig aan haar overheid stelt. Een professionelere overheidsorganisatie met een betere dienstverlening aan de burger, instellingen en bedrijven. Ook zal de interne dienstverlening worden verbeterd.

Veranderstrategie

Er moet heel veel gebeuren. Alles tegelijk oppakken gaat niet. En met de beperkte middelen zullen we zeker keuzes moeten maken. Stap voor stap zal het verbeterproces plaatsvinden. Eerst het fundament op orde en daarna verder opbouwen.

Dit willen we doen door te werken aan zowel de organisatiestructuur (taken, verantwoordelijkheden, functies, formatie, middelen en kennis), als aan de cultuur (houding en gedrag) binnen de organisatie. De reorganisatie loopt via meerdere wegen.

Fasering

In 2009 is gestart met de voorbereiding van de reorganisatie van de ambtelijke organisatie van het OLB.

Het reorganisatieproces is in drie fasen ingedeeld.

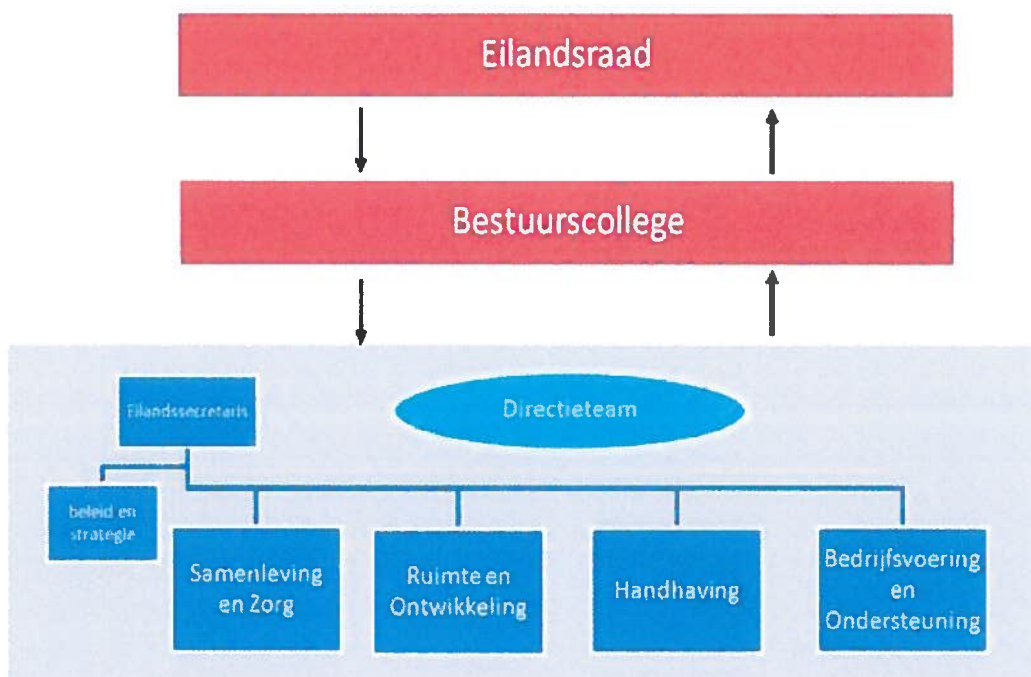
- Fase 1: Ontwerp nieuwe organisatiemodel (goedkeuring BC december 2009)
- Fase 2: Implementatie nieuwe organisatie (afronding mei 2011 met formele invoering per 2 april 2012)
- Fase 3: Door ontwikkelen (afronding en fine tuning: is nog gaande).

Na de formalisering in april 2012 zitten we nog in fase 3. Verdere doorontwikkeling, waarbij wordt gewerkt aan de verdere professionalisering van de organisatie, het verbeteren van werkprocessen en aan de cultuur. In deze fase vindt tevens de verdere ontwikkeling van het management en de medewerkers plaats. Ook wordt de bedrijfsvoering in deze fase verder versterkt. Deze fase van doorontwikkeling zal jaren in beslag gaan nemen en heeft voorsnog geen concrete einddatum. Een weerbarstig proces met successen maar ook leermomenten. Met name de hechtere samenwerking tussen bestuurscollege en directieteam was nodig en begint nu op gang te komen.

Hoofdstructuur

In het Inrichtingsplan wordt de hoofdstructuur van de totale organisatie beschreven. Daarin wordt tevens per directie aangegeven welke afdelingen (of onderdelen daarvan) daarin worden ondergebracht. Tot op heden wordt hier nog niet van afgeweken.

De hoofdstructuur van de organisatie ziet er als volgt uit.

Ambtelijke organisatie

De vaststelling van de hoofdstructuur is een eerste stap van de invoering van het directiemodel. De huidige diensten en afdelingen (of onderdelen daarvan) zijn overgeheveld (incl. formatie, bezetting, vacatures, etc.) naar één van de nieuwe directies in de nieuwe organisatie. Vervolgens is per directie gewerkt aan een verdere structurering van de directie in afdelingen en teams.

Fase 3 Doorontwikkeling

Fase 3 van de reorganisatie, de fase van doorontwikkeling, is momenteel in volle gang.

De doorontwikkeling loopt langs meerdere wegen.

1. Inrichting van de directies (o.a. organisatiestructuur, aantal en soort functies, overige benodigde middelen). Dit alles is beschreven in inrichtingsplannen per directie en is geaccordeerd door het BC. Vervolgens is een plaatsingsplan opgesteld en zijn de medewerkers definitief geplaatst.
2. Stroomlijnen van belangrijke werkprocessen
Voor wat betreft de werkprocessen gaat het er vooral om per directie de primaire werkprocessen zodanig in te richten dat het werk efficiënter, effectiever en meer gericht op de klant wordt georganiseerd. Uiteindelijk draagt dit bij aan een betere dienstverlening.
3. Managementontwikkeling
De kwaliteit van het management zal moeten worden verbeterd. Immers is het management van een organisatie voor een belangrijk deel bepalend voor het succes van de organisatie.

Het management zal moeten beschikken over de essentiële basisvaardigheden van leidinggeven. Daarom zal worden geïnvesteerd in het management om de noodzakelijke kennis, vaardigheden en het inzicht in het eigen gedrag verder te ontwikkelen.

4. Personeelsontwikkeling.
Van belang is dat de medewerkers zich bewust zijn wat er van hen wordt verwacht, wat hun eigen gedrag is en hoe zij daar, waar nodig, verandering in aan kunnen brengen. Daarbij zal specifiek worden ingegaan op m.n. de volgende onderwerpen:
  - klantgerichtheid
  - integriteit
  - samenwerken
5. Versterken van de ambtelijke bestuurlijke relatie
Een goede samenwerking tussen bestuur en de ambtelijke organisatie is belangrijk. Bestuur moet kunnen sturen, waarbij de ambtelijke organisatie op inhoud faciliteert, adviseert en uitvoert. Betrouwbare en tijdige advisering en open communicatie over en weer is belangrijk. Daarom zal op verschillende onderdelen worden gewerkt aan het versterken van die relatie.
6. Versterken van de communicatie.
Communicatie is een belangrijke voorwaarde voor een succesvol veranderingstraject en om weerstand tegen verandering te beperken. Met de juiste communicatie op de juiste niveaus kan de weerstand beter worden gemanaged en betrokkenheid en commitment worden vergroot. Het doel van communicatie is niet alleen om informatie/kennis te verschaffen, maar ook om verandering in de houding en gedrag van de mensen teweeg te brengen.

2.5 Deelnemingen

Inleiding

Een deelneming is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het Openbaar Lichaam een financieel belang heeft. Een financieel belang is een aan de deelneming ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de deelneming failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de deelneming haar verplichtingen niet nakomt.

Vennootschappen

Een deelneming in een vennootschap betreft een naamloze vennootschap waarin het Openbaar Lichaam aandelen heeft.

Beleidsuitgangspunten

In het verleden werd er door de overheidsdeelnemingen geen prioriteit gegeven aan het vervaardigen van jaarverslagen en jaarrekeningen. Hierdoor bestond weinig zicht op het reilen en zeilen van deze vennootschappen en stichtingen. In 2013 is nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het tijdig opleveren van jaarstukken waarbij met nadruk aandacht is gevraagd voor het wegwerken van achterstanden. Nadat de jaarrekeningen van de diverse vennootschappen zijn vastgesteld kan het openbaar lichaam een deelnemingenbeleid gaan ontwikkelen waarbij er aandacht wordt besteed aan het ontwikkelen van een dividendbeleid. Thans is er nog slechts één vennootschap die dividend uitkeert aan de aandeelhouder (OTB).

De doelstelling van het beleidskader "deelnemingen" is een goede afweging te maken bij de vraag of bepaalde taken voor verzelfstandiging in aanmerking komen en of het gewenst is hiervoor een deelneming aan te gaan cq stichting op te richten. Deze afweging is ook noodzakelijk bij het oprichten, aangaan of afstoten van deelnemingen vanwege andere redenen.

In december 2012 is ambtelijk het dividendbeleid voorbereid en voor de politieke en bestuurlijke besluitvorming in traject gebracht. Het vastgestelde beleid moet resulteren in:

- eenduidige lijn betreffende het al dan niet uitkeren van dividendbeleid;
- Bij het opstellen van de begroting is het bekend dat aan dividend zal worden uitgekeerd.
- Een grotere betrokkenheid van de aandeelhouder bij de overheids-N.V.

Andere prioritering heeft ertoe geleid dat dit dividendbeleid nog niet is geformaliseerd. Eind 2014 is een aangepast concept aan het management van BHM gepresenteerd voor commentaar.

Overzicht overheids-NV's

Naam vennootschap	Vestigingsplaats	Openbaar belang	Financieel belang
Bonaire Holding Maatschappij NV	Bonaire	Concentratiepunt voor diverse deelnemingen	Eigen vermogen per 31 december 2013 is \$ 22,6 miljoen
Bonaire International Airport NV	Bonaire	Airport	Eigen vermogen per 31 december 2013 is \$ 7,8 miljoen
Oil Trading Bonaire NV	Bonaire	Jaarlijks dividend	Eigen vermogen per 31 december 2011 is \$ 4,7

Water- en Energiegebied Bonaire NV OBNA NV	Bonaire	Nutsbedrijf	miljoen
	Curaçao	Ontwikkelingsbank	Eigen vermogen per 31 december 2014 is \$ 30,8 miljoen Laats bekende jaarrekening is die van 2010

Van alle operationele overheids NV's die vallen onder BHM en BHM zelf zijn inmiddels de jaarrekeningen 2013 ontvangen (behalve BonLab). Al deze jaarrekeningen zijn gecontroleerd door de externe accountant van PWC. De goedkeuring m.b.t. Selibon en BOG en daarmee ook van BHM is verstraagd, maar er worden geen verassingen verwacht. De controle bij BonLab is nog niet afgerond.

Voor boekjaar 2014 heeft de accountant van BHM (KPMG) aangegeven dat de controles van de jaarrekeningen 2014 van de navolgende bedrijven op dit moment worden uitgevoerd en nog niet afgerond zijn: Bonaire Overheidsgebouwen N.V., Selibon N.V., Tourism Company Bonaire N.V., Telefonía Bonairiano N.V. en Bonaire Laboratorium.

Voor wat betreft de verschillende vennootschappen en risico beheersende maatregelen kan het volgende worden gerapporteerd.

Er is recentelijk op het niveau van BHM een corporate governance scan uitgevoerd op grond waarvan een verbeteringstraject in gang is gezet. Onderdeel hiervan is de identificatie van risico's en risico beheersing door de verschillende organen van de vennootschap. Dit zal een vast onderdeel worden van het jaarverslag van de verschillende vennootschappen. Op dit moment zijn er geen significante risico's te melden waar geen beleid op geformuleerd is hoe deze te mitigeren. Zo is bijvoorbeeld het vol raken van de stortplaats door Selibon als mogelijk risico genoemd. Maar daar staat een afval beleidsplan tegenover waarbij in samenwerking met OLB en I&M naar de juiste en betaalbare oplossingen wordt gezocht. Dit wordt financieel ook doorgerekend met een financieel model (ontwikkeld door KPMG) om de (financiële) gevolgen voor Selibon meteen inzichtelijk te maken. Idem geldt voor het project Fiber to the home (FttH) van Telbo waar een aanzienlijke investering van om en nabij 10 miljoen USD voor nodig is waarvan ongeveer 7 miljoen met vreemd vermogen zal worden gefinancierd. De 'businesscase' en selectie van de financier met de beste optie wordt door KPMG en HBN Law gecoördineerd om dit proces zo transparant en objectief mogelijk te houden.

Over het algemeen is de benoeming van commissarissen een risico maar in het bijzonder bij Telbo. Telbo heeft geen rechtsgeldige raad. BHM heeft stemrecht gevraagd voor de benoeming van een extra commissaris vanaf 31 maart 2014. Hetzelfde geldt voor de benoeming van een commissaris bij Selibon waar wij vanaf 28 april stemrecht hebben gevraagd. Het hebben van onvoldoende bemande raden van commissarissen kan de kwaliteit van toezicht negatief beïnvloeden met alle consequenties van dien.

De financiering van BonLab, zoals laatst gemeld door de directie van BonLab, loopt geen risico aangezien zij binnenkort dit traject zullen afhandelen. Wij hebben op dit moment geen informatie of hier eventuele risico's mee zijn gemoed, ook niet t.a.v. de continuïteit

Naast de overheids NV's die rechtstreeks onder BHM vallen kent het OLB nog een aantal andere NV's

WEB NV.

WEB N.V. heeft voor boekjaar 2014 een winst geboekt van US\$ 9.741,000 (conform de gecontroleerde jaarrekening 2014). WEB ontvangt van het ministerie van EZ een jaarlijkse bijdrage om de tarieven te stabiliseren. Met ingang van het jaar waarin het regulerend kader van kracht is (2015), zal deze jaarlijkse

bijdrage in tien jaar tijd worden afgebouwd. Door efficiency maatregelen denkt WEB dit te kunnen opvangen.

BIA NV

BIA is momenteel sterk verliesgevend. Door een eenmalige afboeking van een voorziening was 2012 nog positief, 2013 is sterk negatief en zonder maatregelen zal dit verlies jaarlijks verder oplopen. Dit wordt nog verder versterkt door effecten die verband houden met de grote investeringen die er in de luchthaven worden gedaan, voor een deel gefinancierd door het ministerie van I&M. De daaruit voortvloeiende onderhoud-, beheer- en afschrijvingskosten kunnen niet worden betaald zonder ophoging van de passengers fee en andere opbrengstverhogende c.q.kostenverlagende maatregelen. Hierover vindt momenteel nog overleg plaats.

Interessant zijn de ambities om van Bonaire een hub te willen maken. Er dienen zich mogelijkheden aan om deze ambities verder te ontwikkelen. Diverse luchtvaartmaatschappijen lijken bereid te zijn hier ook investeringen in te willen doen of te willen bijdragen daaraan. Voorzichtigheid is hierbij geboden en het zal vooral ook I&M en het bedrijfsleven zijn die hierin het voortouw moeten nemen. OLB faciliteert hierbij.

OTB NV

De situatie m.b.t. OTB is bevredigend. Jaarlijks blijkt vanuit deze NV een dividend te kunnen worden uitgekeerd van \$ 500.000. Deze uitkering maakt integraal deel uit van onze inkomsten en kent geen specifiek oormerk. De gecontroleerde jaarrekeningen tot en met 2014 moeten nog ingediend worden.

2.6 Grondbeleid

Bonaire heeft de afgelopen jaren o.a. het eigen grondbeleid ontwikkeld. Dit is ook in een uitgebreide beleidsnotitie opgenomen. Het beschikken over een grondbeleid betekent dat het OpenbaarLichaam Bonaire meer zeggenschap heeft over wijzigingen in grondgebruik maar ook een rechtvaardige verdeling van inkomsten en opbrengsten tussen de ontwikkelaars, de bouwers en de overheid beter kan regelen.

Als onderdeel van het ontwikkelen van het grondbeleid lopen er de volgende trajecten:

- Opstellen en vaststellen van criteria voor erfpachten, verhuur en verkopen van gronden (verordening uitgifte erfpacht);
- Informatie-uitwisseling met het Cft over uitgangspunten en de financiële vertaling van grondbeleid;
- Opstellen van "Handreiking grondbeleid instrumentarium" waarmee de medewerkers werkzaam bij Domeinbeheer hun werkzaamheden kunnen optimaliseren (gereed)
- Opstellen verkavelingsplannen om de wachtlijst te kunnen inkorten (gereed).
- Opstellen Ruimtelijk Ontwikkelingsplan (gereed).

De voortgang in dit traject is in 2013 gestrand op enkele wezenlijke discussiepunten (zoals de wenselijkheid van een actief verkoopbeleid van erfpachtgronden. Wij verwachten dat in 2015 voornoemde zaken, voor zover deze nog niet zijn afgerond, alsnog zullen worden afgewerkt en zullen de nota grondbeleid alsnog ter vaststelling aan de eilandsraad voorleggen.

2.7 Collectieve sector

De collectieve sector bestaat volgens, begin 2014 aangepaste, mededeling van het Centraal Bureau voor de statistiek uit de volgende instellingen.

Naam vennootschap	Vestigingsplaats	Betrokkenheid	Belang deelneming
Bonaire Holding Maatschappij NV	Bonaire	Deelneming	Het netto eigen vermogen per 31 december 2011 bedraagt \$ 21,8 miljoen; De vennoot heeft geen directe leningen uitstaan.
Bonaire Management Group NV	Bonaire	Dochteronderneming BHM	In liquidatietraject, waarbij een rechtszaak met voormalig directeur begin 2014 minnelijk is beslecht. De zaak is eind 2014 afgewikkeld en afgerond.
Bonaire Wagenpark NV	Bonaire	Dochteronderneming BHM	Slaapstand, dient formeel te worden geliquideerd.
Bonaire Overheidsgebouwen NV	Bonaire	Dochteronderneming BHM	De vennootschap heeft \$ 2,2 miljoen aan leningen uitstaan tegen een gemiddelde rente van 6,5%. Deze lening wordt afgelost en rente betaald via inkomsten vanuit FWDN Bonaire.

Naam stichting	Vestigingsplaats	Betrokkenheid	Belang deelneming
Tourism Corporation Bonaire NV	Bonaire	Dochteronderneming BHM	Wordt beheerd en aangestuurd vanuit BHM. Poging om te komen tot onafhankelijke stichting vooralsnog gestrand.
Stichting Beheer en Exploitatie Sportterreinen	Bonaire	Bestuursinvloed	Nog uit te zoeken
Fundashon Finansiamentu di Estudio di Bonaire (FINEB)	Bonaire	Bestuursinvloed	Het eigen vermogen van de stichting komt ten goede aan het OLB en komt tot uitdrukking in de waarde van de vordering van OLB op FINEB. In 2014 zal naar verwachting tot liquidatie en afwikkeling worden overgegaan. De mogelijke oninbaarheid van vorderingen op basis van uitstaande leningen en te verwachten kosten is inmiddels in de balans van OLB tot uiting gebracht.
Fundashon Sedrebo		Bestuursinvloed	Voornemen is om een beperkte restschuld weg te werken en de stichting af te bouwen, in combinatie

Fundashon Marcultura	Bonaire	Bestuursinvloed	met de oprich-ting van een nieuwe stich-ting, verantwoordelijk voor ex-ploitatie, beheer en on-derhoud van de facalite-iten. Slaapt. Moet worden geli-quideerd. Geen prioriteit op dit moment.
Fundashon Fondo di Kaminda Bonaire	Bonaire	Bestuursinvloed	Het vermogen van de stichting is nihil. Haar schulden komen tot uit-drukking in de balans van het OLB. In 2016 zal deze schuld volledig zijn terug-betaald en wordt tot liqui-datie overgegaan.

Er zijn van bepaalde aangewezen deelnemingen en/of instellingen nog geen recente gegevens voorhanden. De laatst voorhanden jaarrekeningen betreffen het jaar 2013 (WEB 2014), gewerkt wordt aan jaarrekeningen 2014. Zoals gesteld in de paragraaf over bedrijfsvoering en die over de deelnemingen is in 2014 gewerkt aan de planning en controlcyclus voor de deelnemingen en de stichtingen waarin een bestuurlijk belang bestaat. Structureel, periodiek overleg tussen BHM en OLB (Financiën) is sinds september 2013 van start gegaan. De afwikkeling/liquidatie van bepaalde (slapende) onderdelen van de door CBS vastgestelde NV's/stichtingen heeft, op FINEB en FFKB na, nog geen prioriteit. Risico's voor OLB zijn hier verder niet. Betreft in alle gevallen entiteiten die al langjarig "slapen" en daarmee wachten tot formele, juridische afwikkeling zonder noemenswaardige financiële consequenties.

In de jaarrekening 2015 zal meer in detail worden ingegaan op de situatie van de onderdelen, behorende tot de door het CBS aangewezen collectieve sector. Vooralsnog wordt volstaan met de informatie zoals die hierin aangegeven. Dit is relatief nieuw voor OLB en de lijst met onderdelen van de collectieve sector is pas begin 2014 definitief geworden.

2. Jaarrekening 2014

3.1 Kerngegevens 2014

	Begroting 2014	Rekening 2014	Rekening 2013
A. Sociale structuur			
Aantal inwoners per 31 december	18.799	18.922	18.715
Waarvan			
- van 0 - 3 jaar	842 4,5%	849 4,5%	839 4,5%
- van 4 - 16 jaar	2.907 15,5%	2.936 15,5%	2.898 15,5%
- van 17 - 64 jaar	13.010 69,2%	13.057 69,0%	12.967 69,3%
- van 65 jaar en ouder	2.040 10,9%	2.080 11,0%	2.011 10,7%
Personeel Openbaar Lichaam			
- Huidig personeel	306	322	311
- Voormalig personeel	408	311	346
B. Fysieke structuur			
Oppervlakte	288 km ²	288 km ²	288 km ²
Oppervlakte Klein Bonaire	7 km ²	7 km ²	7 km ²
Lengte wegen	449.3 km	449.3 km	449.3 km
Aantal woningen (geschat)			7.275
Waarvan volkswoningen	493	493	497
c. Financiële structuur - totaal	Bedragen in usd	Bedragen in usd	Bedragen in usd
Uitgaven Gewone Dienst	53.701.747	44.391.000	45.717.226
Opbrengst belastingen	7.950.000	7.629.906	7.302.669
Overige inkomsten	18.935.907	17.517.564	22.828.844
Vrije uitkering	26,815,840	26.815.840	26.767.000
Voordelig saldo Gewone Dienst	0	8.067.387	11.181.288
Boekwaarde geactiveerde kapitaaluitgaven	0	46.239.394	42.646.088
Eigen vermogen	0	24.417.541	21.450.154
D. Financiële structuur - per inwoner	Bedragen in \$	Bedragen in \$	Bedragen in \$
Uitgaven Gewone Dienst	2.857	2.346	2.443
Opbrengst belastingen	423	403	390
Overige opbrengsten	1.007	926	1.220
Voordelig saldo Gewone Dienst	0	426	597
Boekwaarde geactiveerde kapitaaluitgaven	0	2.444	2.279
Eigen vermogen	0	1.290	1.146

3.2 Balans per 31 december 2014

ACTIVA		Ultimo 2014	Ultimo 2013
	<u>Vaste activa</u>	46.239.394	42.646.089
1	Materiële vaste activa	39.479.058	35.885.753
	Gronden en terreinen	932.813	767.813
	Woonruimten en bedrijfsgebouwen	1.191.352	992.111
	Vervoermiddelen	1.018.585	857.493
	Automatiseringsmiddelen	1.096.232	1.113.930
	Sportaccommodaties	3.575.185	3.765.116
	Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	12.564.891	9.289.290
	Activa in bestelling	19.100.000	19.100.000
3	Financiële vaste activa	6.760.336	6.760.336
	Deelnemingen	6.251.397	6.251.397
	Leningen aan deelnemingen	508.939	508.939
	<u>VLOTTENDE ACTIVA</u>	17.597.482	17.538.801
5	Vorraden	100.772	89.726
7	Vorderingen	9.396.192	12.254.686
	Overige vorderingen	9.396.192	12.254.686
9	Liquide middelen	8.100.518	5.194.389
	TOTAAL	63.836.875	60.184.890

PASSIVA		Ultimo 2014	Ultimo 2013
	<u>Vaste passiva</u>	41.700.060	40.365.893
2	<u>Eigen vermogen</u>	24.417.541	21.450.154
	Algemene reserve	16.235.568	10.154.280
	Bestemmingsreserve	114.586	114.586
	Rekeningresultaat	8.067.387	11.181.288
4	<u>Voorzieningen</u>	1.521.373	1.794.667
	Voorziening pensioen gezagdragers	1.521.373	1.594.667
	Naheffing werkgeverslasten	0	200.000
6	<u>Vaste schulden</u>	15.761.146	17.121.072
	Vaste schulden met een looptijd langer dan twee jaar aan andere publiekrechtelijke lichamen	15.305.735	16.651.179
	Lening masterplan onderwijshuisvesting	15.078.948	16.084.211
	Terug te betalen doelsaldo	226.787	566.968
	Overige vaste schulden	455.411	469.893
	Waarborgsommen	455.411	469.893
8	<u>Vlottende passiva</u>	22.136.815	19.818.997
	Schulden op korte termijn	22.136.815	19.818.997
	Schulden met een looptijd korter dan twee jaar aan andere publiekrechtelijke lichamen	7.943.957	7.580.959
	Overige kortlopende schulden	6.188.066	8.648.973
	Overlopende passiva	8.004.792	3.589.065
	TOTAAL	63.836.875	60.184.890

Lasten

3,3 Rekening baten en lasten

Nr.	Hoofdfunctie / functie	Werkelijke lasten van het dienstjaar 2013	Geraamde lasten primitieve begroting 2014	Geraamde lasten na wijsiging in dienstjaar 2014	Werkelijke lasten van het dienstjaar 2014
0	Algemeen bestuur	11.970.176	10.575.483	12.499.221	12.175.356
001	Bestuursorganen	1.532.706	1.936.701	1.949.023	1.739.427
002	Bestuursapparaat	8.519.631	7.436.334	8.922.504	8.879.545
003	Burgerzaken	633.164	653.507	873.269	842.014
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	1.284.675	548.941	754.425	714.370
1	Openbare orde en veiligheid	1.205.326	1.108.373	1.532.878	1.416.926
130	Rampenbestrijding	0	40.000	197.500	163.454
140	Overige beschermende maatregelen	1.205.326	1.068.373	1.335.378	1.253.471
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	6.830.277	4.989.171	5.211.933	5.272.512
200	Algemeen beheer DROB	581.906	535.400	556.663	523.358
210	Wegen, straten en pleinen	5.214.176	3.551.104	3.560.232	3.748.996
211	Verkeersmaatregelen te land	0	2.000	2.000	0
222	Verkeersmaatregelen te water	1.034.195	900.667	1.093.038	1.000.159
3	Economische zaken	2.530.372	2.495.341	2.598.230	2.489.662
300	Dienst economische zaken	1.066.317	1.025.384	1.091.155	1.101.105
310	Handel en industrie	409.410	504.481	444.481	352.383
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	1.054.645	965.476	1.062.594	1.036.174
4	Onderwijs	2.093.195	2.136.803	2.325.324	2.000.415
400	Algemeen beheer onderwijs	908.063	790.664	975.985	751.174
410	Openbaar voorbereidend onderwijs	0	0	0	0
411	Bijzonder voorbereidend onderwijs	0	0	0	0
430	Openbaar buitengewoon onderwijs	0	0	6.400	6.309
460	Voortgezet onderwijs	0	0	0	0
461	Bijzondere scholengemeenschappen	0	0	0	0
480	Gemeenschap. uitg./inkom. onderwijs	578.278	664.868	661.668	580.065
482	Volwasseneneducatie	606.854	681.271	681.271	662.868
5	Cultuur en recreatie	4.928.408	4.359.554	5.554.117	5.414.676
510	Openbaar bibliotheekwerk	458.695	354.153	419.606	399.430
530	Sport	1.741.580	1.233.454	1.969.799	2.005.176
540	Kunst	819.839	830.811	769.076	670.009
541	Oudheidkunde / musea	6.336	7.990	7.990	840
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecre.	1.901.958	1.933.146	2.387.646	2.339.221
6	Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk	3.781.882	5.094.043	6.687.714	6.097.902
600	Alg. beheer soc.voorz. en maatsch.dienstv.	733.816	1.064.458	1.395.129	1.146.874
610	Onderstandverlening	284.950	455.000	552.500	524.475
611	Werkgelegenheid	41.251	600.700	741.900	618.079
620	Maatschappelijke begeleiding en advies	103.947	101.350	101.350	60.769
630	Sociaal-cultureel werk / jeugd- en jong.werk	2.357.816	2.457.132	3.126.232	2.872.271
640	Bejaardenzorg	10.807	18.703	148.703	145.821
650	Kinderopvang	230.268	367.500	592.700	700.328
651	Dagopvang gehandicapten	19.027	29.200	29.200	29.285

Baten

Nr.	Hoofdfunctie / functie	Werkelijke baten van het dienstjaar 2013	Geraamde baten primitieve begroting 2014	Geraamde baten na wijsiging in dienstjaar 2014	Werkelijke baten van het dienstjaar 2014
0	Algemeen bestuur	4.225.077	4.312.255	4.990.455	3.882.747
001	Bestuursorganen	45.796	95.535	95.535	32.943
002	Bestuursapparaat	1.852.112	435.720	1.077.020	1.058.456
003	Burgerzaken	338.812	345.000	381.900	590.352
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	1.988.358	3.436.000	3.436.000	2.200.996
1	Openbare orde en veiligheid	108.490	130.000	287.500	299.574
130	Rampenbestrijding	0	0	157.500	163.215
140	Overige beschermende maatregelen	108.490	130.000	130.000	136.359
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	2.829.464	2.001.000	2.577.700	2.403.055
200	Algemeen beheer DROB	0	0	0	0
210	Wegen, straten en pleinen	1.023.212	0	576.700	537.484
211	Verkeersmaatregelen te land	0	0	0	0
222	Verkeersmaatregelen te water	1.806.253	2.001.000	2.001.000	1.865.572
3	Economische zaken	398.506	277.000	277.000	285.267
300	Dienst economische zaken	65.534	36.000	36.000	52.408
310	Handel en industrie	286.943	228.000	228.000	223.393
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	46.029	13.000	13.000	9.466
4	Onderwijs	6.874	6.000	6.000	6.894
400	Algemeen beheer onderwijs	0	0	0	0
410	Openbaar voorbereidend onderwijs	0	0	0	0
411	Bijzonder voorbereidend onderwijs	0	0	0	0
430	Openbaar buitengewoon onderwijs	0	0	0	0
460	Voortgezet onderwijs	0	0	0	0
461	Bijzondere scholengemeenschappen	0	0	0	0
480	Gemeenschap. uitg./inkom. onderwijs	6.874	6.000	6.000	6.894
482	Volwasseneneducatie	0	0	0	0
5	Cultuur en recreatie	197.812	0	193.300	43.691
510	Openbaar bibliotheekwerk	102.904	0	20.500	20.466
530	Sport	94.908	0	172.800	18.875
540	Kunst	0	0	0	0
541	Oudheidkunde / musea	0	0	0	0
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecre.	0	0	0	4.350
6	Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk	826.134	533.052	2.400.352	1.892.007
600	Alg. beheer soc.voorz. en maatsch.dienstv.	0	0	255.900	0
610	Onderstandverlening	30.000	0	0	0
611	Werkgelegenheid	44.137	0	484.200	499.876
620	Maatschappelijke begeleiding en advies	0	0	0	0
630	Sociaal-cultureel werk / jeugd- en jong.werk	738.886	533.052	1.305.052	1.034.135
640	Bejaardenzorg	0	0	130.000	129.964
650	Kinderopvang	13.110	0	225.200	228.033
651	Dagopvang gehandicapten	0	0	0	0

Nr.	Hoofdfunctie / functie	Werkelijke lasten van het dienstjaar 2013	Geraamde lasten primitieve begroting 2014	Geraamde lasten na wijziging in dienstjaar 2014	Werkelijke lasten van het dienstjaar 2014
7	Volksgezondheid	4.858.473	4.889.042	7.033.088	4.888.103
700	Algemeen beheer volksgezondheid	292.328	435.222	844.750	329.835
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	466.703	487.117	425.261	546.641
720	Slachthuizen	145.068	170.670	189.409	162.219
721	Reiniging	2.323.846	2.540.745	2.540.745	2.470.874
722	Riolering en waterzuivering	616.830	225.000	5.900	5.845
723	Milieu en natuurbeheer	298.830	334.127	2.202.558	551.487
725	Overige openbare hygiëne	714.868	696.161	824.465	821.201
730	Overige volksgezondheid	0	0	0	0
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	1.214.215	1.324.693	1.364.814	1.333.644
810	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	0	-0	-0	0
822	Overige volkshuisvesting	1.214.215	1.324.693	1.364.814	1.333.644
9	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	17.486.187	7.108.802	10.219.425	10.867.014
910	Storting in reserves en voorzieningen	0	0	2.450.500	0
911	Geldleningen	0	0	0	0
913	Dividenden	0	0	0	0
920	Belastingen	1.346	0	0	0
921	Algemene uitkeringen	0	0	0	0
922	Algemene uitgaven / inkomsten	6.303.554	3.969.680	1.954.152	2.795.677
990	Saldi van kostenplaatsen	0	0	66.051	11.046
992	Saldo gewone dienst	11.181.287	3.139.122	5.748.722	8.060.292
	Totaal	56.898.511	44.081.306	55.026.747	51.956.210

Nr.	Hoofdfunctie / functie	Werkelijke baten van het dienstjaar 2013	Geraamde baten primitieve begroting 2014	Geraamde baten na wijsiging in dienstjaar 2014	Werkelijke baten van het dienstjaar 2014
7	Volksgezondheid	1.306.425	1.205.000	3.528.600	1.541.029
700	Algemeen beheer volksgezondheid	0	0	292.700	45.781
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	101.981	0	128.300	101.981
720	Slachthuizen	7.414	15.000	15.000	8.159
721	Reiniging	1.166.564	1.160.000	1.160.000	1.140.000
722	Riolering en waterzuivering	0	0	0	0
723	Milieu en natuurbeheer	0	0	1.902.600	215.000
725	Overige openbare hygiëne	30.467	30.000	30.000	30.108
730	Overige volksgezondheid	0	0	0	0
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	250.931	400.000	400.000	280.462
810	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	0	0	0	0
822	Overige volkshuisvesting	250.931	400.000	400.000	280.462
9	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	46.748.800	35.217.000	40.365.840	41.328.584
910	Storting in reserves en voorzieningen	0	0	0	0
911	Geldleningen	0	0	0	0
913	Dividenden	500.000	500.000	500.000	500.000
920	Belastingen	7.851.661	7.950.000	7.950.000	8.240.333
921	Algemene uitkeringen	26.767.000	26.767.000	26.815.840	26.815.840
922	Algemene uitgaven / inkomsten	11.630.139	0	0	672.411
990	Saldi van kostenplaatsen	0	0	0	0
992	Saldo gewone dienst	0	0	5.100.000	5.100.000
	Totaal	56.898.513	44.081.305	55.026.746	51.963.310

3,4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling 2014

1 Waarderingsgrondslagen

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kosten, verminderd met afschrijvingen berekend volgens de lineaire methode, gebaseerd op de verwachte levens- of nuttigheidsduur, zoals geregeld in artikel 11 van de Eilandsverordening Financieel Beheer. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven. Naar verwachting duurzame waardeverminderingen worden in het boekjaar waarin deze verwachting zich openbaart in aanmerking genomen.

In erfpacht uitgegeven gronden worden niet gewaardeerd tenzij deze zijn aangekocht. Alsdan worden deze gewaardeerd op de uitgifteprijs van eerste uitgifte, echter ten hoogste op de aanschaffingsprijs.

Financiële vaste activa

De deelnemingen en langlopende vorderingen zijn gewaardeerd tegen de historische verkrijgingsprijs. Naar verwachting duurzame waardeverminderingen worden in het boekjaar waarin deze verwachting zich openbaart in aanmerking genomen.

Vorderingen

Vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde onder atrek van een voorziening voor verwachte oninbaarheid.

De belasting- en erfpachtvorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde. Wegens verwachte oninbaarheid worden deze vorderingen opgenomen voor het bedrag van de opgelegde aanslagen met betrekking tot het lopende boekjaar verminderd met de ontvangsten daarop. Openstaande vorderingen uit oudere jaren worden op nihil gewaardeerd, zowel wegens oninbaarheid als vanwege lopende

Voorzieningen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt opgenomen tegen de actuarieel berekende waarde.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij bij de desbetreffende post anders is vermeld.

2 Resultaatbepaling

De lasten zijn opgenomen volgens het toerekeningsbeginsel. Dit houdt in dat de lasten, ongeacht of zij al dan niet zijn betaald, worden toegerekend aan het jaar waarin de activiteiten hebben plaatsgevonden. Alle inkomsten betreffende de eilandelijke belastingen en heffingen worden zoveel als mogelijk opgenomen volgens het toerekeningsbeginsel.

Vrije uitkering

Bonaire ontvangt vanuit Nederland een vrije uitkering. Bonaire mag zelf bepalen waarvoor deze gelden worden aangewend, uiteraard binnen de goedgekeurde begroting. De vrije uitkering wordt toegerekend aan het jaar waarop de uitkering betrekking heeft.

Het saldo van de Gewone Dienst wordt als onverdeeld resultaat van het boekjaar gepresenteerd.

Alle bedragen in deze jaarrekening zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in dollars.

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2014

	2014	2013
	US\$	US\$
ACTIVA		
<u>Vaste activa</u>		
1 Materiële vaste activa	39.479.058	35.885.752
<i>De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische aanschafwaarde, verminderd met lineaire afschrijvingen. De eerste afschrijving van het actief vindt plaats in het jaar volgend op het jaar waarin de investering gereed is en in gebruik is genomen en vindt plaats over de boekwaarde per 1 januari van dat jaar. Het opnemen en waarderen van de vaste activa is conform de normeringen van de nieuwe financiële beheersverordening.</i>		
<i>Het verloop van de boekwaarden is als volgt:</i>		
<u>Gronden en terreinen</u>		
Boekwaarde 1 januari	767.813	767.813
Investering in het boekjaar	165.000	0
Boekwaarde 31 december	932.813	767.813
<u>Woonruimten en bedrijfsgebouwen</u>		
Boekwaarde 1 januari	992.111	1.113.769
Investeringen in het boekjaar	2.052.236	35.131
Afschrijvingen in het boekjaar	-2.047.697	-156.789
Boekwaarde 31 december	996.650	992.111
<u>Overige Duurzame Bedrijfsmiddelen</u>		
Boekwaarde 1 januari		
Investeringen in het boekjaar	194.702	
Boekwaarde 31 december	194.702	
<u>Vervoermiddelen</u>		
Boekwaarde 1 januari	857.493	194.721
Investeringen in het boekjaar	279.721	700.069
Afschrijvingen in het boekjaar	-118.629	-37.297
Boekwaarde 31 december	1.018.585	857.493
<u>Automatiseringsmiddelen</u>		
Boekwaarde 1 januari	1.113.930	731.587
Investeringen in het boekjaar	731.797	580.224
Afschrijvingen in het boekjaar	-749.495	-197.881
Boekwaarde 31 december	1.096.232	1.113.930

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2014

	2014	2013
	US\$	US\$
<u>Sportaccommodaties</u>		
Boekwaarde 1 januari	3.765.115	0
Investeringen in het boekjaar	90.993	3.811.154
Afschrijvingen in het boekjaar	-280.923	-46.039
Boekwaarde 31 december	<u>3.575.185</u>	<u>3.765.115</u>
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>		
Boekwaarde 1 januari	9.289.290	2.655.164
Investeringen in het boekjaar	4.684.655	6.854.275
Afschrijvingen in het boekjaar	-1.409.054	-220.149
Boekwaarde 31 december	<u>12.564.891</u>	<u>9.289.290</u>
<u>Activa in bestelling</u>		
Boekwaarde 1 januari	19.100.000	0
Investeringen in het boekjaar		19.100.000
Afschrijvingen in het boekjaar	0	0
Boekwaarde 31 december	<u>19.100.000</u>	<u>19.100.000</u>

De activa in bestelling betreffen investeringen welke volgens het "Onderwijshuisvestingsplan 2012-2017" gedurende de periode 2012 tot en met 2017 zullen worden gepleegd. In het jaar van oplevering van te onderscheiden deelprojecten zullen de hiermee gepaard gaande investeringen worden overgeboekt naar de betreffende activa-rekening.

Voor een nadere specificatie van de geactiveerde kapitaaluitgaven wordt verwezen naar model C.

3 Financiële vaste activa	<u>6.760.336</u>	<u>6.760.336</u>
Deelnemingen	6.251.397	6.251.397
Leningen aan deelnemingen	508.939	508.939
Totaal	<u>6.760.336</u>	<u>6.760.336</u>
<u>Deelnemingen</u>		
Bonaire Holding Maatschappij N.V., aandeel 100%	3.486.034	3.486.033
WEB N.V., aandeel 100%	1.675.978	1.675.978
Oil Trading Bonaire N.V., aandeel 100%	251.397	251.397
Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen	837.989	837.989
Bonaire International Airport, aandeel 100%	0	0
Totaal	<u>6.251.397</u>	<u>6.251.397</u>

De deelneming in Bonaire Holding Maatschappij N.V. is als volgt te specificeren:

Oorspronkelijk aandelenkapitaal	27.933	27.933
---------------------------------	--------	--------

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2014

	2014	2013
	US\$	US\$
In 1996 en 1997 zijn de volgende aandelenkapitalen voor ANG 1 overgedragen aan Bonaire Holding Maatschappij N.V. Per 30 juni 1999 werd alsnog de omwisseling van de aandelen gewijzigd in de verhouding 1 : 1		
- omwisseling aandelen Bonaire Overheidsgebouwen N.V.	2.681.564	2.681.564
- omwisseling aandelen TCB N.V.	22.346	22.346
Per 30 juni 1999 zijn eveneens de volgende aandelen omgewisseld tegen aandelen van Bonaire Holding Maatschappij N.V. in de verhouding 1 :1		
- omwisseling aandelen Telbo N.V.	418.994	418.994
- omwisseling aandelen Selibon N.V.	335.196	335.196
Totaal	3.486.033	3.486.033

Leningen aan deelnemingen

Bonaire Holding Maatschappij N.V.	508.939	508.939
Bonaire International Airport N.V.	0	0
Totaal	508.939	508.939

Bonaire International Airport N.V.

Bij de oprichting van de vennootschap vanuit de Luchthavendienst is een renteloze lening ingebracht voor een bedrag van usd 2.991.260 (ANG 5.355.000) evenals meerjarenplanfondsen voor een bedrag van usd 5.364.904 (ANG 9.603.173). Aangezien de terugbetalingscapaciteit reeds enige tijd ontbreekt bij BIA door negatieve resultaten en lopende investeringsverplichtingen op korte en middellange termijn, die niet of nauwelijks tot hogere opbrengsten zullen leiden, is de schuld van BIA aan het Openbaar Lichaam Bonaire op nihil gewaardeerd.

Gezien de negatieve resultaten en de verwachting dat deze resultaten op korte en middenlange termijn niet significant zullen verbeteren is ook de deelneming in BIA op nihil gewaardeerd.

Vlottende activa

5 Voorraden	100.722	89.726
Voorraden interne dienst	100.772	89.726

Betreft de voorraad verbruiksartikelen welke per balansdatum zijn geïnventariseerd.

7 Vorderingen	9.396.192	12.254.686
Debiteuren	5.881.094	4.619.193
Betreft de overige vorderingen en overlopende activa.		
Overige vorderingen	3.515.098	7.635.493
Totaal	9.396.192	12.254.686

Debiteuren

Debiteuren algemeen	2.678.400	2.715.247
Voorziening debiteuren algemeen	-1.600.000	-1.600.000

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2014

	2014	2013
	US\$	US\$
Debiteuren m.b.t. belastingen	4.802.694	3.503.946
Totaal	5.881.094	4.619.193

De (belasting)vorderingen voor grondbelasting en erfpacht zijn wegens verwachte oninbaarheid

opgenomen voor een bedrag van de opgelegde aanslagen met betrekking tot boekjaren 2014 en 2013 verminderd met de ontvangsten daarop. Openstaande vorderingen uit oudere jaren worden op nihil gewaardeerd, zowel wegens oninbaarheid als vanwege lopende bezwaarschriften.

Overige vorderingen

Fundashon Finansiamentu di Estudio di Bonaire	4.190.418	5.190.418
Voorziening wegens oninbaarheid	-1.500.000	-1.500.000
Fundashon Mariadal	0	117.318
Nog te ontvangen bedragen	756.524	3.785.023
Overige vorderingen	68.156	42.734
Totaal	3.515.098	7.635.493

Fundashon Finansiamentu di Estudio di Bonaire

Per 10 oktober 2010 is de verantwoordelijkheid voor de studiefinanciering van de studenten van Bonaire overgenomen door het Rijk. Conform een daartoe strekkende overeenkomst tussen het ministerie van OCW, FINEB en het Openbaar Lichaam Bonaire zal het ministerie van OCW de vorderingen op de studenten van FINEB overnemen en incasseren ten behoeve van het Openbaar Lichaam Bonaire. FINEB zal daarna aan het Openbaar Lichaam Bonaire worden overgedragen. In april 2014 heeft het Openbaar Lichaam Bonaire een eerste aanbetaling van usd 1 miljoen van FINEB ontvangen. Gezien de lange termijn van incasso van de aan de studenten verstrekte leningen en de onzekerheid over de mogelijkheden tot incasso is een voorziening van usd 1.500.000 op deze vordering per balansdatum noodzakelijk geacht.

Fundashon Mariadal

De vordering op Fundashon Mariadal is in maart 2014 ontvangen

9 Liquide middelen

	8.100.518	5.194.389
Kas Bevolking	1.976	1.976
Maduro & Curiëls Bank Bonaire N.V.	999.970	1.000.000
Maduro & Curiëls Bank Bonaire N.V.	-30	0
Maduro & Curiëls Bank N.V. - CFT	3.514.079	681.315
Maduro & Curiëls Bank Bonaire N.V. Verkiezingen	855	855
ABN-AMRO Bank N.V. Nederland (Gev. Min. in Den Haag)	1.016	1.017
Deposito bij CFT inzake restant vrije uitkeringen	0	3.509.197
Depot College Financieel Toezicht	3.582.651	0
Kruisposten	0	29
Totaal	8.100.518	5.194.389

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2014

	2014	2013
	US\$	US\$
PASSIVA		
<u>Vaste passiva</u>		
2 Eigen vermogen	24.417.541	21.450.154
Algemene reserve	16.235.568	10.154.280
Bestemmingsreserves	114.586	114.586
Rekeningresultaat	8.067.387	11.181.288
	<u>24.417.541</u>	<u>21.450.154</u>
<u>Algemene reserve</u>		
Het verloop van deze post is als volgt:		
Saldo per 1 januari	10.154.280	6.155.332
Toevoeging bestemmingsreserve huisvesting gedurende 2013	0	-250.000
Naar rekeningresultaat	-5.100.000	
Bij: rekeningresultaat voorgaand boekjaar	11.181.288	848.499
Bij: investeringen in materiele vaste activa 2012		3.400.449
	<u>16.235.568</u>	<u>10.154.280</u>
<u>Bestemmingsreserves</u>		
Huisvestingskosten i.v.m. verhuizingen directies	114.586	114.586
	<u>114.586</u>	<u>114.586</u>
4 Voorzieningen	1.521.373	1.794.667
Pensioenen gezagdragers	1.521.373	1.594.667
Naheffing werkgeverslasten	0	200.000
Totaal	<u>1.521.373</u>	<u>1.794.667</u>
6 Vaste schulden	15.761.146	17.121.072

Vaste schulden met een looptijd langer dan twee jaar aan andere publiekrechtelijke lichamen

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2014

	2014	2013
	US\$	US\$
Lening onderwijshuisvestingsplan	15.078.948	16.084.211
Te restitueren doelsaldo	226.787	566.968
	<u>15.305.735</u>	<u>16.651.179</u>

Lening Onderwijshuisvestingsplan

Op grond van een tussen het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Openbaar Lichaam Bonaire gesloten convenant 'Onderwijshuisvestingsplan Bonaire 2012-2017' inzake de verbetering van de huisvesting van diverse onderwijsinstellingen op Bonaire, heeft het Openbaar Lichaam Bonaire een renteloze lening van genoemd Ministerie ontvangen ten bedrage van \$19.100.000. Deze lening zal in 19 termijnen van usd 1.005.263 worden afgelost, voor het eerst over 2013, middels jaarlijkse verrekening van de aflossing met de door het Openbaar Lichaam te ontvangen vrije uitkering.

Het kortlopende gedeelte van de aflossingsverplichting (aflossing over de jaren 2015 en 2016) zijn onder de schulden op korte termijn op de balans opgenomen.

Te restitueren doelsaldo

Deze is de restitutie van de in het verleden van Nederland ontvangen doelsaldo in verband met het voorkomen van roodstanden vanwege de invoering van het Geïntegreerd Middelen Beheer onder aftrek van de niet benutte ruimte van de tekortenreeks 2008-2010. De totale schuld ten bedrage van usd 994,965 zal in 5 (vijf) jaarlijkse termijnen, voor het eerst in 2013, middels verrekening met de vrije uitkering worden vereffend.

Het kortlopend gedeelte van de aflossingsverplichting (aflossing over de jaren 2015 en 2016) zijn onder de schulden op korte termijn op de balans opgenomen.

Overige vaste schulden

Ontvangen waarborgsommen	<u>455.411</u>	<u>469.893</u>
--------------------------	----------------	----------------

8 Schulden op korte termijn

	<u>22.136.815</u>	<u>19.818.996</u>
--	-------------------	-------------------

Schulden met een looptijd korter dan twee jaar aan andere publiek-rechtelijke lichamen

Kortlopend deel lening onderwijshuisvestingsplan	2.010.526	2.010.526
Kortlopend deel te restitueren doelsaldo	529.185	377.978
Algemeen Pensioenfonds Nederlandse Antillen (APNA)	-208.653	-208.653
APNA werkliedenpensioen	3.168.348	3.168.348
APNA VUT-uitkering	-66.400	-66.400
Pensioenfonds Caribisch Nederland	482.017	270.225
Nederland inzake voorschot Pensioenfonds Caribisch Nederland	317.663	317.663
Schuld aan solidariteitsfonds	1.711.271	1.711.271
Totaal	<u>7.943.957</u>	<u>7.580.958</u>

In 2011 heeft het Openbaar Lichaam Bonaire van APNA de definitieve eindafrekening ontvangen over 2010. In de jaarrekening 2011 is aangesloten op de eindafrekening van APNA.

In 2011 heeft het Openbaar Lichaam Bonaire ook van APNA een opgave ontvangen van de (voorlopige) afrekeningen van het werkliedenpensioen tot en met 2010. Op basis van deze afrekeningen is het CFT in onderhandeling met Nederland om de schulden tot en met 2007 mbt het werkliedenpensioen nog betaald te krijgen vanuit de schuldsanering.

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2014

2014

2013

US\$

US\$

Bij de overdracht van de pensioenen van APNA naar Pensioenfonds Caraïbisch Nederland (PCN) heeft APNA een bedrag ingehouden bij de boedelscheiding wegens nog uitstaande betalingsachterstanden van Bonaire. Aangezien PCN niet kon wachten op de uitbetaling van deze gelden heeft Nederland besloten dit bedrag voor te schieten voor het Openbaar Lichaam Bonaire, het gaat hierbij om een bedrag van usd 317.663. Er zal nog een beslissing worden genomen over de vordering die Nederland nu heeft op het Openbaar Lichaam Bonaire.

De uitkeringen die door het voormalig Eilandgebied Bonaire werden ontvangen vanuit het solidariteitsfonds zijn in de jaarrekeningen voor 2011 altijd verantwoord op kasbasis. Uit de jaarstukken van het solidariteitsfonds is gebleken dat er een hoger bedrag aan voorschotten is overgemaakt dan waar het voormalig Eilandgebied Bonaire recht op had. Deze schuld ten bedrage van usd 1,711,271 is opgenomen op de balans.

Overige kortlopende schulden

Crediteuren algemeen	2.013.535	3.518.632
Fundashon Fondo di Kaminda	448.855	893.855
Verplichtingen uit vaststellingsovereenkomst OLB - Plaza	1.513.000	1.799.000
Nog te betalen bedragen	1.101.719	1.326.529
Rekening-courant Bonaire Holding Mij	428.765	428.765
Rekening-courant Oil Trading Bonaire NV	682.192	682.192
Totaal	<u>6.188.066</u>	<u>8.648.973</u>

Fundashon Fondo di Kaminda

Fundashon Fondo di Kaminda is opgericht met het doel om de werkzaamheden m.b.t. het wegonderhoud uit te besteden aan deze stichting. Hierdoor zouden de opbrengsten van de motorrijtuigenbelasting afgedragen worden aan de stichting. De stichting is in 2004 een lening aangegaan met de BNA voor een bedrag van ANG 8 mio. In 2005 is er een bedrag van ANG 5 mio doorgeleend aan het voormalig Eilandgebied Bonaire. De werkzaamheden van de stichting zijn vanaf 2010 weer volledig teruggelegd bij het Openbaar Lichaam. Het Openbaar Lichaam Bonaire betaalt jaarlijks een vergoeding aan de stichting voor afbetaling van de rente en aflossing van de lening. Het bedrag van de lening van het Openbaar Lichaam Bonaire aan Fundashon Fondo di Kaminda bedroeg usd 1.398.139 meer dan de stichting verschuldigd was aan de BNA.

In verband met de volledige betaling van de schulden van FFKB door het Openbaar Lichaam Bonaire heeft het bestuur van FFKB ingestemd met gelijktrekking van deze bedragen. Zodra de lening bij de BNA is afbetaald, kan de stichting worden opgeheven. Bij liquidatie zal aan het Openbaar Lichaam Bonaire, het resterende vermogen van FFKB worden overgedragen.

Overlopende passiva

Nog te besteden doeluitkeringen (zie staat bijzondere uitkeringen)	<u>8.004.792</u>	<u>3.589.065</u>
--	------------------	------------------

Voor een nadere specificatie van het verloop en de stand per balansdatum van de doeluitkeringen wordt verwezen naar de staat van bijzondere uitkeringen.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen 2014

Onderstaand een aantal rechtszaken waarbij voor het openbaar lichaam aanmerkelijke financiële risico's verbonden zijn mocht het openbaar lichaam in het ongelijk gesteld worden. Behalve lopende procedures vermeld ik tevens een kwestie die thans in onderzoek is bij de ombudsman.

Civiele procedures

Beta Bonaire Corp. vs. Openbaar lichaam Bonaire (AR 32/2014) (uitbesteed)

Beta Bonaire Corp. heeft een vordering ingesteld tegen het OLB wegens wanprestatie bij de nakoming van de met haar gesloten Development Agreement voor de ontwikkeling van een shopping mall aan de zuidpier. Als gevolg hiervan zou te laat met de bouw zijn aangevangen waardoor zij huur inkomsten heeft misgelopen. Zij begroot deze schade op USD 2.650,500,= (t/m juli 2014). Daarnaast vordert zij de door het OLB van Don Andres geïnde precariorechten ad NAf 250.000,= per jaar vanaf mei 2007 vermeerderd met de door andere gebruikers betaalde precariorechten, e.e.a. vermeerderd met wettelijke intrest en incasso kosten.

Bonaire Boating company vs. OLB en Plaza (uitbesteed)

Bonaire Boating Co. heeft het Gerecht verzocht "voor recht te verklaren" dat zowel Plaza Resort als het OLB onrechtmatig hebben gehandeld in de zin dat zij niet hebben meegewerkt aan het in beheer geven van de jachthaven van Plaza Resort aan Bonaire Boating Co. De te vergoeden/ geleden schade zal bij een schadestaat procedure dienen te worden opgemaakt. Deze zaak staat thans op de parkeerrol in afwachting van de behandeling van een incidenteel hoger beroep.

Beroepszaken bij de burgerlijke rechter

Bonaire Metaal Constructie BV vs. OLB (JAZ)

Eiseres stelt een vordering te hebben op het OLB wegens door haar gemaakte kosten in verband met een grondruil ten behoeve van de bouw van een centraal overheidsgebouw. BMC is door de rechter in eerste instantie in het ongelijk gesteld, waarna er door BMC hoger beroep is ingesteld. Het Hof heeft in een vonnis van 17 maart 2015 een comparitie gelast ten einde partijen tot een vergelijk te laten komen. Het Hof heeft beslist dat het OLB in principe is gebonden aan het kostenbeding, doch dat zij twijfelt over de door BMC opgevoerde kosten ad USD 42.000,=. Te verwachten is dat in het geval er een minnelijke regeling wordt getroffen de vergoeding op een lager bedrag kan worden vastgesteld.

WARBES zaken;

Bewoners van Hamlet vs. OLB (uitbesteed)

Bewoners van Hamlet hebben bezwaar en beroep aangetekend tegen diverse besluiten van het OLB inzake de ver/herbouw plannen van dhr. Meijer. Het Gerecht heeft enkele besluiten vernietigd dan wel bevolen deze besluiten opnieuw te nemen, dan wel over te gaan tot handhaving, dit wil zeggen tot afbraak van hetgeen gebouwd is. Inmiddels heeft het OLB diverse besluiten opnieuw genomen en is zij voornemens een nieuwe bouwvergunning te verstrekken. Te verwachten is dat ook tegen de nieuwe vergunning de buurtbewoners zich zullen verzetten. Het risico bestaat dat indien het OLB in het ongelijk wordt gesteld zij de kosten van afbraak zal dienen te dragen.

STCB e.a. vs. OLB (uitbested)

STCB en anderen verzetten zich tegen de uitbreidingsplannen van Karel's Pier. Er lopen thans een 4 tal procedures. Niet geheel duidelijk wat de financiële risico's zijn voor het OLB indien zij in het ongelijk wordt gesteld.

Vordering van fam. Kenepa tot teruggave van perceel in onbebouwde staat. (Geen rechtszaak;)

Jaren geleden heeft het OLB een perceel in erfpacht uitgegeven, waarnaar de erfpachter hierop een huis heeft gebouwd. Enige tijd later bleek dat de grond in eigendom toebehoort aan de fam. Kenepa. Deze eigenaren wensen thans dat de grond onbebouwd en onbezwaard in hun bezit komt. Een aanbod tot grondruil is door hen afgewezen. Om aan hun wens te voldoen, verlangt degene die het gebouwde gekocht heeft financieel te worden gecompenseerd. De hiermee gemoeide kosten bedragen zo'n USD 200.000,=. De fam. Kenepa heeft de Nationale Ombudsman benaderd. Gelet op de eis van de grondeigenaren, zal een juridische procedure een logische volgende stap zijn.

3.6 Toelichting op de rekening van baten en lasten 2014

In dit onderdeel worden de verschillen in realisatie t.o.v. de begroting van > US\$ 100.000 per functie toegelicht.

Analyse verschillen > US\$ 100.000 per functie:

		Begroot	Verantwoord
001	Bestuursorganen		
	Lasten	1.949.023	1.739.427
	Baten	0	0
	De eilandsraad heeft minder gereisd en minder opleidingen gevolgd dan gepland was.		

		Begroot	Verantwoord
003	Burgerzaken		
	Lasten	0	0
	Baten	381.900	590.352

		Begroot	Verantwoord
020	Eigendommen niet voor openbare dienst bestemd		
	Lasten	0	0
	Baten	3.436.000	2.200.996
	<p>Wegens een tekort aan verkavelingsplannen werd de oorspronkelijke raming niet gehaald. Uiteindelijk werd gedurende 2014 een totaal ad US\$ 2,3 miljoen aan aanslagen met betrekking tot het erfpachtsrecht vervaardigd. Van dit bedrag dient thans nog ruim US\$ 400,000 te worden ingevorderd.</p> <p>In de oorspronkelijke begroting werd een bedrag ad US\$ 750,000 opgenomen verbandhoudende met de verkoop van gebouwen en terreinen. Gedurende het afgelopen dienstjaar zijn er geen overheidseigendommen verkocht.</p>		

		Begroot	Verantwoord
210	Wegen, straten, pleinen		
	Lasten	3.560.232	3.732.333
	Baten	0	0
	De overschrijding wordt grotendeels veroorzaakt door o.a. meer- of extra werken, die ontstaan zijn tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en "urgente" voorzieningen voor het beperken van de overlast ten behoeve van de weggebruikers.		

		Begroot	Verantwoord
222	Verkeersmaatregelen te water		
	Lasten	0	0
	Baten	2.001.000	1.865.572
	Er is usd 135.063 minder aan lig-, loods- en meergeld in rekening gebracht omdat er verschillende grote schepen hun reis naar Bonaire hebben afgezegd en Don Andres heeft onregelmatig gevaren en niet 7 dagen in de week als voorheen.		

		Begroot	Verantwoord
400	Algemeen beheer onderwijs		
	Lasten	975.985	751.174
	Baten	0	0
	Vacature uitgezet ter vervanging van uitdienst getreden personen		

		Begroot	Verantwoord
530	Sport		
	Lasten	0	0
	Baten	172.800	18.875
	Het project bijzondere uitkeringen zal in 2015 verder uitgevoerd worden		

		Begroot	Verantwoord
600	Algemeen Beheer		
	Lasten	1.395.129	1.146.874
	Baten	255.900	0
	Lasten: Deel van de personeelskosten zijn geboekt op grootboekrekening 300 Baten: projecten bijzondere uitkeringen zullen in 2015 verder uitgevoerd worden		

		Begroot	Verantwoord
611	Werkgelegenheid		
	Lasten	741.900	618.079
	Baten	0	0
	Deze zijn bijzondere uitkeringen die doorlopen naar 2015		

		Begroot	Verantwoord
630	Sociaal cultureel werk /jeugd en jongeren werk		
	Lasten	3.126.232	2.872.271
	Baten	1.305.052	1.034.135
	Lasten: deze zijn bijzondere uitkeringen die doorlopen in 2015 Baten: projecten bijzondere uitkeringen zullen in 2015 verder uitgevoerd worden		

		Begroot	Verantwoord
650	Kinderopvang		
	Lasten	592.700	700.328
	Baten	0	0
	De kosten voor het realiseren van een kindercentrum te KRB zijn hoger dan verwacht		

		Begroot	Verantwoord
700	Algemeen beheer volksgezondheid		
	Lasten	844.750	329.836
	Baten	292.700	45.781
	Lasten: Een deel van de personeelskosten zijn geboekt op 710 Baten: project bijzonder uitkering zal in 2015 verder uitgevoerd worden		

		Begroot	Verantwoord
710	Preventie en curatieve gezondheidszorg		
	Lasten	425.261	546.641
	Baten	0	0
	Een deel van de personeelskosten van 700 is geboekt op 710		

		Begroot	Verantwoord
723	Milieu en natuurbeheer		
	Lasten	2.202.558	551.487
	Baten	1.902.600	215.000
	Het openbaar lichaam Bonaire heeft gedurende 2014 (30 december 2014) een bijdrage ontvangen vanuit Nederland ten behoeve van het project "Verbranden (Bio)medisch en infectueus afval". Voornoemd project wordt door het overheidsbedrijf "Selibon" uitgevoerd. Thans bevindt het project zich in de aanbestedingsfase. Gelet op het vorenstaande, worden deze bedragen in 2015 aan Selibon overgemaakt.		

		Begroot	Verantwoord
822	Overige volkshuisvesting		
	Lasten	0	0
	Baten	400.000	280.462
	De opbrengsten als zijnde "bouwleges en overige leges" worden geheven op basis van de Retributie- en legesverordening Bonaire (AB. 2010, no 7). Voornoemde leges zijn terug te vinden in hoofdstuk 7 "bouwleges bouwvergunningen". Per abuis zijn de meeste opbrengsten verbandhoudende met de bouwleges verantwoord onder de post "overige leges". De verwachting dat het aantal bouwactiviteiten in het jaar 2014 zou toenemen werd om diverse redenen en omstandigheden niet gehaald. Integendeel, de bouwactiviteiten zijn zelfs flink gedaald.		

		Begroot	Verantwoord
910	Stortingen in reserves en voorzieningen		
	Lasten	2.450.500	0
	Baten	0	0
	Dit bedrag bestaat uit usd 1.040.000 en usd 1.410.500 aan overlopende posten. Om de liquiditeitspositie niet in gedrang te brengen is in 2014 overeengekomen dat een bedrag van usd 1.040.000 niet zou worden uitgegeven. Aan het eind van het jaar is het mogelijk om projecten die in 2014 geïnitieerd en gefinancierd zijn met OLB middelen, met een bedrag van minimaal usd 25.000 over te nemen in 2015. Deze worden 'overlopende posten' genoemd die in 2014 usd 1.410.500 bedragen.		

		Begroot	Verantwoord
920	Belastingen		
	Lasten	0	0
	Baten	7.950.000	8.240.333
	Meer belastingen ontvangen dan begroot Controle van Logeer en grondbelasting is verbeterd.		

		Begroot	Verantwoord
922	Algemene uitgaven/inkomsten		
	Lasten	1.954.152	2.795.677
	Baten	0	672.411
	Dit bedrag bestaat uit een overschrijding van SOAB (usd 169.000), oninbare belastingen (usd 113.000), algemene bestedingsbelasting (usd 86.000) en boekingen in verband met de jaarrekening (usd 638.000). SOAB heeft in 2014 meer controles uitgevoerd in het kader verbetering financieel beheer.		

Staat van Bijzondere uitkeringen 2014

Proj.no.	Projectnaam	grootboek no.	Saldo per 01-01-2014	Bestedingen	Ontvangsten	Saldo per 31-12-2014
BU-1	Implementatie WOL-BES/FIN-BES	6.002.20.06	139.949,07	5.300,00	-	134.649,07
BU-2	Doeluitkering	6.002.20.05	1.099.065,79	312.546,51	-	786.519,28
BU-3	Herinrichting Bibliotheek	6.510.00.05	109.889,21	20.465,96	-	89.423,25
BU-4	Integrale Wijkaanpak 2	6.630.00.04	117.969,28	98.979,50	48.179,20	67.171,98
BU-5	Restauratie Pasangrahan	6.210.00.08	576.788,30	537.483,86	-	39.304,44
BU-6	Verbeteringstraject Financieel Beheer	6.002.20.09	192.090,70	148.344,17	-	43.746,53
BU-7	Sociaal kanstraject Jongeren	6.630.00.03	10.057,40	497.458,28	563.960,00	76.559,12
BU-8	Kinderopvang technische bijstand	6.650.00.05	9.641,65	46.923,51	26.670,00	-10.611,86
BU-9	Ontwikkelplannen	6.002.20.08	117.434,62	88.108,79	-	29.325,83
BU-10	Straatnamen	6.003.00.03	-	11.702,64	36.945,00	25.242,36
BU-11	Jobprogramma Horeca/Toerisme	6.611.00.05	-	133.494,35	135.378,20	1.883,85
BU-12	Preventie genotmiddelen gebruik	6.710.00.11	65.189,00	101.981,00	41.792,00	5.000,00
BU-13	Woonverbetering kansarme gezinnen	6.611.00.04	137.000,00	139.359,49	-	-2.359,49
BU-14	Publiekelijke gezondheid	6.700.00.05	-	45.780,96	292.708,00	246.927,04
BU-15	Buurtsportcoaches	6.530.00.05	86.355,00	18.874,58	86.355,00	153.835,42
BU-16	Zelfmanagement 60+ en MIVA	6.640.00.05	151.263,00	129.963,56	106.827,00	128.126,44
BU-17	Leer-, Woon- en Werkcentrum Jong Bonaire	6.630.00.05	108.916,84	193.584,93	91.952,81	7.284,72
BU-18	Rampenbestrijding	6.130.00.05	137.327,50	163.215,34	133.187,50	107.299,66
BU-19	Jobprogramma bouwsector Bonaire	6.611.00.07	46.891,59	92.622,24	211.800,00	166.069,35
BU-20	Begeleid wonen en begeleiding naar werk	6.611.00.06	-	-	-	-
BU-21	Versterking kinderopvang	6.650.00.06	94.500,00	181.109,63	94.500,00	7.890,37
BU-22	Integrale Wijkaanpak 3	6.630.00.06	388.736,25	244.115,28	-	144.620,97
BU-23	Noodopvang en -begeleiding	6.600.10.12	-	-	220.920,00	220.920,00
BU-24	Schuldhelpverlening	6.600.10.13	-	-	35.000,00	35.000,00
BU-25	We can Young	6.710.00.12	-	-	26.400,00	26.400,00
BU-26	Goat eradiction & control in Washintong slagbaai	6.723.00.04	-	120.000,00	120.000,00	-
BU-27	Duurzame landbouw en Plattelandsontwikkeling	6.723.00.05	-	95.000,00	95.000,00	-
BU-28	World heritage nomination Bonaire Nat Marine	6.723.00.06	-	-	60.000,00	60.000,00
BU-29	Verbranden (Bio) medisch en infectieus afval	6.723.00.07	-	-	1.627.605,62	1.627.605,62
BU-30	ICT in de wijken	6.630.00.08	-	-	204.298,75	204.298,75
BU-31	Bijdrage drinkwater WEB	6.725.00.06	-	-	2.244.000,00	2.244.000,00
BU-32	Riolering en Watervoorziening	6.722.00.05	-	-	1.320.000,00	1.320.000,00
BU-33	Verstrekking Paspoorten tm 12 jarigen	6.003.00.04	-	-	18.658,80	18.658,80
			3.589.065,20	3.426.411,58	7.842.137,88	8.004.791,50